

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik XCIII., št. 4
april – mali traven

Glasilno izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priloga in tisk
Tiskarna Schwarz, d.o.o., v Ljubljani
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik
Marjan Toš

Odgovorni urednik
Boris Leskovic

*Tomaž Burazer, Franc Černigoj,
Anton Križ, Ivan Kuljaj, Janko Mehle, Boštjan Pokorny, Lojze Števanec in Branko Vasa*

Lektorica in korektorica

Marjetka Šivic

Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.000 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC obdavčeno po 8,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite tudi po e-pošti (ali na disketi + izpis), **uradne dopise**, potrjene z žigom in podpisom odgovorne osebe ZLD/LD, in **fotografije** pa v originalu ali na CD. Pripišite tudi svojo **telefonsko številko**.

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p. p. 505
1001 Ljubljana
e-naslov: lovce@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovska-zveza.si>

Cene malih oglasov:

do 15 besed 4 €,
od 15 do 25 besed 5 €,
od 25 do 30 besed 6 €.
Za vsako nadaljnjo besedo 0,2 €.
Male oglase je treba poslati pisno in plačati vnaprej na transakcijski račun Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9, Ljubljana, pri NLB, d.d., Ljubljana: 02010-0015687097.

Foto: G. Bolčina

IZ VSEBINE:

<i>M. Toš:</i>	Bomo ustvarjali kadre na zalogo?	180
<i>M. Toš:</i>	Naravovarstveniki in (ali) komunalci?	181
IZ DNEVNEGA TISKA		182
MNENJA IN PREDLOGI		184
<i>I. Simšič:</i>	O dvojnem članstvu in lovski izkaznici	184
<i>B. Krže:</i>	Ob začetku lovskega leta	185
<i>R. Bernik:</i>	Košnja in prostoživeče živali	187
<i>M. Čas:</i>	Raziskave spreminjanja habitatov in genetske pestrosti nekaterih domorodnih vrst (divji petelin, gams, volk)	192
<i>M. Krofel</i> <i>in sodelavci:</i>	SloWolf – projekt o volkovih v Sloveniji	195
<i>M. Krofel, A. M. Skrbinšek, I. Kos:</i>	Prihodnost upravljanja z risom v Sloveniji in Evropi	198
<i>B. Avbar:</i>	Čas je za sajenje topinamburja	200
PO LOVSKEM SVETU		202
<i>J. Mehle:</i>	Na kratko iz tujega tiska	202
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		203
<i>J. Švab:</i>	Riža	203
LOVSKA ORGANIZACIJA		208
<i>J. Samec:</i>	Modul izobraževanje v lovstvu	208
<i>P. Cestnik:</i>	Eno leto delovanja posebne delovne skupine Mladi in lovstvo	209
<i>D. Vešner:</i>	Lovci LD Rače se pripravljamo na 40. čistilno akcijo	210
<i>F. Rotar:</i>	37. srečanje lovskih pevskih zborov in skupin rogistov Slovenije	210
<i>B. Birsar:</i>	Na Primorskem že deluje nova generacija lovskih čuvajev	211
<i>J. Knafelc:</i>	Srečanje s starejšimi člani LD Trnovo	212
<i>E. Lenarčič:</i>	Medrepubliško srečanje lovcev v Babnem Polju	212
<i>P. Nared:</i>	Aktiven november v LD Rakitna	213
<i>I. Trček:</i>	Ali so lovske družine res še »družine«?	214
<i>K. Blažinčič:</i>	Martinov lov LD Bizeljsko in LD Begunje	215
MLADI PIŠEJO		215
JUBILANTI		216
LOVSKI OPRTNIK		217
<i>V. Pirher:</i>	Dnevi lova na lisice v LD Ljutomer	217
<i>S. Smolič:</i>	V Mimoski zeleni bratovščini tudi na ptice nismo pozabili!	218
<i>L. Števanec:</i>	Leto boja proti revščini in socialni izključenosti!	218
<i>A. Podbevšek:</i>	Tudi sloviti medvedje pande na svetovni razstavi Expo 2010 v Šanghaju	219
<i>M. Skudnik:</i>	Tradicionalna Hubertova maša LD Peca - Mežica	219
<i>J. Marolt:</i>	Prvi pri nas opisan primer delnega albinizma pri šoji	220
<i>F. Svetec:</i>	Aktiven na vseh lovskih področjih	220
<i>S. Sušnik:</i>	Ali se vidra vrača?	221
<i>M. Čas:</i>	Ogrožen osamel habitat gamsa med Starim trgov in Predgradom nad Kolpo	221
<i>B. Žerdin:</i>	Novo domovanje za kavke v Črenšovcih	222
V SPOMIN		223
LOVSKA KINOLOGIJA		224
<i>I. Trček:</i>	Pomurski lovski kinologi na delovno – prazničnem srečanju	224
<i>S. Žlebinik:</i>	Državna tekma goničev – CACT 2009	224
<i>KZS:</i>	Dodatek načrtovanih lovsko-kinoloških prireditev za leto 2010	226
<i>KZS:</i>	Predvidena legla	226

SLIKA NA NASLOVNICI:
Fazan – *Phasianus colchicus*
Foto: J. Pap

LOVNE DOBE:

Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srnja	srnjak, lanščak:	1. 5.–31. 10.
	srnja, mladiči obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
	mladica:	1. 5.–31. 12.
Navadni jelen	jelen:	16. 8.–31. 12.
	košuta, teleta obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
	junica, lanščak:	1. 7.–31. 12.
Damjak	damjak:	16. 8.–31. 12.
	košuta in teleta obeh spolov:	1. 9.–31. 12.
	junica, lanščak:	1. 7.–31. 12.
Muflon	oven, lanščaki obeh spolov in jagnjeta obeh spolov:	1. 8.–28. 2.
	ovca:	1. 8.–31. 12.
Gams	kozol, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:	1. 8.–31. 12.
Kozorog	kozol, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:	1. 8.–31. 12.
Divji prašič	merjasec:	1. 4.–31. 1.
	svinja:	1. 7.–31. 1.
	ozimci in lanščaki obeh spolov:	1. 1.–31. 12.
Poljski zajec		1. 10.–15. 12.
Kuna belica, kuna zlatica		1. 11.–28. 2.
Jazbec		1. 8.–31. 12.
Lisica		1. 7.–15. 3.
Rakunasti pes (enok)		1. 8.–31. 3.
Navadni polh		1. 10.–30. 11.
Alpski svizec		1. 9.–30. 10.
Pižmovka		1. 8.–31. 3.
Nutrija		1. 1.–31. 12.
Fazan		1. 9.–15. 1.
Poljska jerebica (gojena)		1. 9.–15. 11.
Raca mlakarica		1. 9.–15. 1.
Šoja		20. 8.–28. 2.
Sraka		1. 8.–28. 2.
Siva vrana		10. 8.–28. 2.

Bomo ustvarjali kadre na zalogo?

Upravni odbor LZS je na februarskem zasedanju v Slovenj Gradcu med drugim obravnaval Pravilnik o podeljevanju lovskih odlikovanj in priznanj in pri tej obravnavi zapravlil skoraj debelo uro časa. Ni in ni bilo mogoče poenotiti različnih mnenj in pogledov, ki so mejili že na pikolovsko »členokracijo«. Na dan so prihajali banalni problemi in vprašanja, ki z resnim pristopom nimajo prav nič skupnega. Celo tako daleč je segalo, da je predsednik LZS (kot po navadi je skupaj z obema podpredsednikoma in direktorjem LZS vodil sejo), ki dobiva debelo kožo in mora očitno požreti tudi mnoge neumnosti, predlagal, da bodo šli preprosto od člana do člana. Morda je to zaleglo, da so v nadaljevanju potegnili pod črto vse pripombe in uskladili odprta vprašanja, tako da je zdaj Pravilnik končno »pod streho«. A niso bili redki člani najvišjega vodstva LZS, ki so menili, da najbrž le niso odlikovanja poglobilni problem slovenskega lovstva in lovske organizacije. To so zagotovo druge problemske teme, ki kličejo po resni analizi in tehtni obravnavi. Med vrsticami so nejevoljno ocenili, da je bila omenjena razprava še ena od mnogih dolgovernih in neproduktivnih »debat«, ki je lahko tudi posledica slabo pripravljene gradiva in žal predvsem slabega branja tistih, ki bi morali vedeti, kaj dobijo v roke, kaj dodelajo in kaj je treba nato le še sprejeti. Ne pa, da preprosto pozabijo, kaj je bilo že dogovorjeno, in preprosto zavrtijo svojo »staro ploščo«. Zapisano v preprostem novinarskem poročevalskem jeziku bi lahko pripomnili, da se žal UO vse preveč po nepotrebnem utaplja v birokratizmu in administriranju, kar pa ne more biti dobro. Zlasti ne na dolgi rok, v katerem imamo goro resnih skrbi in težav. In od vodstva krovne organizacije lovci pričakujejo, da bo ta gora vedno nižja in ne prav obratno. Da se je marsikaj le premaknilo, je v imenu gostiteljev iz LD Golavabuka poudaril znani koroški lovec in kinolog Polde Nabernik. Po njegovem mnenju se vodstvo začinja ukvarjati s praviimi temami, ki na terenu žulijo LD in lovstvo nasploh. Na Koroškem so lovci razvili in uveljavili razvejano sodelovanje z mnogimi sorodnimi organizacijami in državnimi ter občinskimi ustanovami, kar je lahko za zgled drugim delom Slovenije, pa je med drugim poudaril stari-novi predsednik Koroške LZ Dušan Leskovec. Še zlasti je omenil izvrstno sodelovanje s Kmetijsko-gozdarsko zbornico in Policijsko upravo, utečeno pa je tudi vsakdanje sodelovanje članov zelene bratovščine s kmetovalci. Tudi delovanje OZUL je po Leskovčevih navedbah dobro. Očitno ni slabo, da se tovrstni pogledi zbistrijo in najbrž bo zgodovina nekoč tudi zato ocenila odločitve zdajšnjega vodstva LZS, da seje UO (kljub občasnim kritikam na račun neracionalnosti) potekajo na terenu, kot inovativne in koristne. Za nameček so tudi v Slovenj Gradcu predstavili delček bogate in razvejane lovske kulture, ki je za koroške lovce še posebno značilna. Tokrat so bili zvoki lovskih rogov delo lovskih rogov z Mute. Bili so naravnost imenitni in pravi balzam za ušesa udeležencev sestanka v primerjavi s poznejšim dolgovozenjem in ponavljanjem enkrat že premletega. A to je pač treba vzeti v zakup, demokracija je priložnost za različnost mnenj in pogledov.

Morda bo zgodba drugačna, ko se bo uresničil predvideni poseg v Pravila LZS. A do njega je očitno še daleč, saj je prevladalo mnenje, da bi poskušali vsaj en mandat vzdržati brez večjih sprememb Pravil krovne lovske organizacije. Kljub temu so se člani UO lep čas zadržali pri obravnavi predloga sprememb in dopolnitev Pravil LZS na predlog Komisije za organizacijska in pravna vprašanja (KOPV). Razlog je bil zelo preprost – a še kako nujen, saj je bilo treba opraviti uskladiitev v postopku registracije pravil v skladu s priporočilom Upravne enote Ljubljana. Zelo stara zgodba, ki bi počasi že lahko dobila dolgo brado. Če verjamemo zelo natančnemu predlogu in jedrnati pravni razlagi Nika Šuštarčiča, potem naj bi bila zgodba zdaj pri koncu, Pravila pa registrirana. Če se ne bo spet kaj zgodilo in to se lahko zgodi, so opozorili mnogi, tudi razlagalec gradiva Šuštarčič. A prevladala je želja, naj bo tega enkrat res že konec in naj pustimo organizaciji lažje dihati in opravljati svoje poslanstvo. Počakajmo, bomo videli, kako se bo razpletlo nadaljevanje in komu je v resničnem interesu, da imamo učinkovito in uspešno krovno organizacijo slovenskih lovcev. Člani UO so se zadržali tudi pri obravnavi nekaterih nujnih dopolnitev in redakcijskih

Foto: S. Vesel

Člane UO LZS, ki so g ostovali v lovskem domu LD Golavabuka, je pozdravil Polde Nabernik, predsednik te LD.

popravljen besedila zdajšnjih Pravil LZS, ki jih je pripravila KOPV in jih je podrobneje razložil Šuštarčič. Pravega posega v Pravila očitno naj še ne bi bilo kmalu, saj se je treba na ta poseg pripraviti resno in vsebinsko odgovorno. A nekaj bo treba spremeniti, o tem ni dvomov, saj tako široko sestavljeni operativni izvršilni (upravni) organi ne morejo učinkovito in funkcionalno izvajati nalog, ki so pred njimi. Treba bo zagotoviti večjo operativnost in izvedbeno učinkovitost, za kar bo potrebna spet drugačna organizacijska sestava. A to ni več tematika za predsednika uredniškega odbora lovskega medija, temveč za pravne strokovnjake, ki bodo zagotovo izbrali najboljše modele. Še zlasti, ker tudi vrh organizacije pozna to problematiko. To je zagotovo jamstvo več, da bo ob koncu mandata vsaj nakazana smer za še učinkovitejše in bolj smotrno delovanje.

Ko je že kazalo, da bo rdeča nit februarskega zasedanja

Foto: S. Vesel

Kot vedno je sejo vodil predsednik LZS ob prisotnosti obeh podpredsednikov in direktorja strokovnih služb LZS.

administrativno-birokratsko obarvana, je predsednik Kroke, čeprav tematika ni bila na dnevnem redu, dovolil krajšo razpravo o letošnji organizaciji in izvedbi tečajev za lovske čuvaje. Pri tem je kot eden redkih doslej zelo kritično ocenil »proizvodnjo lovskih čuvajev na zalogo«, kot se je slikovito izrazil. LD prijavljajo kandidate tudi zaradi lepšega, da pač nekoga pošljejo na izobraževanje; ne glede na dejanske potrebe in brez prave ocene primernosti kandidatov glede njihove siceršnje usposobljenosti za odgovorno nadzorno-čuvajsko delo. Znanje na izpitih je skromno, za vsako ceno vlečejo iz slušateljev odgovore na vprašanja, »padajo milostne ocene«, komaj zadostne, in še kaj bi se našlo. To zagotovo ni v ponos nikomur in prav je, da se je predsednik LZS mag. Srečko F. Kroke odločno lotil tematike, zaradi katere nas bi kmalu lahko bolela glava. A boljše zdaj kot pozneje, ko bo škoda še večja. In verjeli ali ne, njegova kritična ocena ni bila osamljena! Že po seji sem slišal več potrditev nekaterih uglednih članov UO LZS, da je zgodba o lovskih čuvajih še kako resnična in zaskrbljujoča. Pozneje so mnogi pripomnili, da gre v bistvu za pravo pravicato bedo, ki je vodstvo LZS preprosto ne bi smelo dopuščati. Tisti, ki poznamo področje vzgoje in izobraževanja, vemo, da kakovostno več kot dveh tečajev za lovske čuvaje na leto ni mogoče izvesti. To je najbrž vsakemu, ki je kdaj sodeloval pri tem, jasno in v preteklosti je to potrdila tudi praksa. V preteklosti je bilo med kandidati veliko več znanja, kot ga izkazujejo zdaj, ko je tečajev več. To je lahko dokazati, je pripomnil ugledni predavatelj, katerega ime in priimek hranimo v uradništvu. Enormno število tečajev za lovske čuvaje je bilo skoraj izsiljeno in bo dolgoročno gotovo deležno kritike. »Z našo pomočjo 'produciramo' med njimi tudi nadute 'neznalice' s čuvajskimi znaki na prsih, ki nas nemalokrat blamirajo na terenu. Novosti iz živaloslovja divjadi bodočim čuvajem očitno ni treba znati. Kje je praktična uporaba teoretičnega znanja v praksi, ki je bila včasih toliko bolj poudarjena in cenjena? Kam to vodi? Mnogi si prav zaradi tega za našim hrbtom manejo roke, saj samo čakajo, kdaj bodo na pristojnejših organih izpostavili to bedo. Sami se bomo namreč ujeli v past nesposobnih za izvajanje tovrstnih usmerjenih izobraževalnih programov, ki jih bodo prevzele druge ustanove, gozdarske in pedagoške. Pričakujem, da bo tudi predsednik LZS, ki je na zadnji seji UO upravičeno opozoril na to slabo stran lovskega vsakdanjika, svojo celovito in dobronamerno kritiko zlil na papir in da jo boste v objavili Lovcu. S tem bo opravil veliko delo in dal organizaciji novo kredibilnost,« nas je opozorilo več naših uglednih virov.

K napisanemu ni kaj dodati, morda še drobno kritiko zaradi izobraževanja nasploh, saj se včasih na račun znanja kar preveč varčuje. Tudi nekateri izbori predavateljev so občasno še vedno daleč od kakovostnih. Kam torej pes taco moli in kaj bomo s starimi zalogami? Soli namreč!

Dr. Marjan Toš

Iz mojega zornega kota

NARAVOVARSTVENIKI IN (ALI) KOMUNALCI?

Smo na začetku pomladi in za nami je že večina letnih občnih zborov LD, na katerih smo člani ocenili delo v minulemu letu. Marsikje so letna srečanja prava delovna posvetovanja, polna strokovnih analiz, ocen in argumentiranih kritik, tako da je človeku v veselje spremljati zavzeto in odgovorno razmišljanje o stanju v konkretnih lovskih okolišjih. Seveda so tudi drugačni, ki so jim zbori bolj formalnost in »ne bodi ga treba«, zato včasih nanje tudi ni vsebinskih razprav in kritičnih razmišljanj o aktualnem lovskem vsakdanjiku. A to ni le značilnost letnih zborov, pač pa našega vsakdanjika nasploh in zato nam ni treba zardevati. Nismo edini v tej družbi, ki bi nas morala tu in tam zapeči vest, so še veliko hujši grešniki. Sam sem bil na zboru matične LD v Dobravi v Slovenskih goricah, na katerem so govorili tudi o aprilski vseslovenski akciji *Očistimo Slovenijo v enem dnevu*. Lovci niso skoparili s podporo temu potrebnemu projektu, a so hkrati tudi pripomnili, da bi bilo dobro, če bi se zeleno bratovščino večkrat povprašalo o mestih divjih odlagališčih in njihovih posledicah v naravnem okolju. Že pred leti smo se lovci na pobudo krovne organizacije lotili celovitega čiščenja okolja in iz gozdov, travnikov, rečnih strug in celo z domačih dvorišč odpeljali na desetine in stotine ton smeti in odpadkov. Ob tem smo evidencialno divja odlagališča pripravili celo karte, predstavili svoje ocene stanja z možnostmi negativnih posledic tovrstnih odlagališč v širšem okolju in vse skupaj posredovali pristojnim službam. Tudi MOP in občinam, ki jih bodo ob letošnji akciji 17. aprila še enkrat celovito seznanili z lokacijami divjih odlagališč. K sreči jih je vsaj ponekod veliko manj kot pred leti in to naj bi bilo značilno za dobršen del Slovenije, ne zgolj ali samo za Slovenske gorice. A slednje so zaradi nekaterih krajskih posebnosti toliko bolj specifične in članom zelene bratovščine ni vseeno, kaj se dogaja v naravno občutljivi pokrajini. V razpravi o tej problematiki ni manjkalo korektno opozorilo, da lovci najbrž nismo javni komunalni delavci, naše lovske družine pa niso javna komunalna podjetja! Najprej smo varuhi narave in divjadi, upravljavci naših lovišč, skrbni gospodarji in še kaj bi se našlo. In v tem kontekstu nam niso tuja praktična okoljska opravila, vključno s čiščenjem divjih odlagališč in odpadkov. Žal velikokrat čistimo za drugimi; le tu in tam tudi za sabo. To bo pač treba vzeti v zakup, čeprav je slednjega bolj za pokušino. Glede dilem, ali smo naravovarstveniki ali pa nemara tudi in vedno bolj javni komunalni delavci, naj le spomnim na prizore izpred deset let in več, ko smo lovci pobrali velikanske količine smeti in odpadkov, ki pa so potem dolgo čakali na odvoz! Celo tako dolgo, da so ob njih nastale prave nove male deponije, zaradi katerih se je po nas, lovcih, vsula toča kritike. Češ, vi ste se tega domislili ... Dobronamerni, nič krivi in nič dolžni smo za nameček po trdem in umazanem delu prejeli še nekaj krepkih zaušnic. In jih na srečo mirno prinesli! In ko so se nekateri naši predsedniki LD tudi letos februarja udeleževali sestankov za predhodne občinske čistilne akcije, ki so bile marca, so predstavniki nekaterih komunalnih služb spet zagotovili odvoz »vseh« odpadkov ... razen odpadnih gum, azbestnih kritin in ... Nihče pa si ni niti upal vprašati, kdo in kdaj bo potem odpeljal tudi take odpadke!? V naravnem okolju se torej soočamo z mnogimi dejavniki, ki nam nič kaj ne prizanašajo. Zato je delo v LD toliko odgovornejše in najbrž tudi zato na mnogih letnih zborih ni bilo lahko dobiti kadrovskih zamenjav. Ponekod smo prišli celo tako daleč, da smo bili priče iskanja nosilcev nekaterih funkcij v LD zunaj članstva. In to za plačilo, seveda. Kmalu bo tudi zelo jasno, kako smo gospodarili z divjadjo. Po prvih ocenah, ki so jih naredili v SOZUL, je bilo gospodarjenje v minulemu letu odgovorno in uspešno. A še vedno so upravljavke (LD), ki zlasti pri srnjadi izkazujejo prevelike deleže izgub. Ne samo zaradi prometa, pač pa v zadnjem obdobju vse bolj tudi zaradi potepuških psov. Ti deleži se v nekaterih loviščih gibljejo tudi prek 30 %, kar je skoraj nerazumljivo. A treba je verjeti odgovornim predstavnikom, ki z argumenti dokazujejo, da je stanje takšno, kot je. Pri tem pa pozabljajo, da bi bilo lahko veliko bolje, če bi ravnali bolj praktično, manj samoomejitveno in če ne bi iskali dlake v jajcu za vsak, tudi najmanjši in nameren spodrsilaj članov. Zanimivo je bilo slišati tudi podatke o odstrelu lisic, ki je kar neverjetno nihajoč, od 80 do 15 lisic v posameznem lovišču, in še manj tam, kjer jih zdaj zvitorepke ne zanimajo več. Zato pa so ponekod skupine (na primer v Šentilju, na Velki, pri Sveti Ani), ki izvajajo lov organizirano in ob tem ažurno sledijo še dogodkom v okolju in jim ne bo težko izpeljati lokalnih aktivnosti ter zadolžitev aprilске akcije *Očistimo Slovenijo v enem dnevu*! Lovci bomo svoje zagotovo opravili in morda nas bodo končno pri tem opazili celo mediji! Dolej so nas v glavnem prezrili, čeprav smo bili pri tem prvi. Bo tokrat drugače? In ali bodo nato tudi kupi smeti pospravljeni v enem dnevu?

Dr. Marjan Toš

Foto: H. Oščanič - Diana

PRENEHAJMO POBIJATI DIVJAD!

Večer, 30. 1. 2010. – **Monika Piberl**, predsednica Glasu žensk Slovenije v Mariboru, se v začetku svojega sestavka sklicuje na kontaktno oddajo na eni od radijskih postaj, ki »pokrivajo« Maribor. Zelo jo je motilo, da ni bilo niti ene besede o tem, kako bi divjadi pomagali preživeti v času slabih vremenskih razmer. Začela je verjeti znanecem, ki so ji kot lovci zaupali, da je v njihovih vrstah 95 % takšnih, ki so samo zato, da pobijajo živali. Kljub temu je pozvala lovce, naj se vendar trudijo, da bi divjadi založili krmišča.

Nekaj dni pozneje ji je odgovoril **Danilo Muršec**, prav tako iz Maribora. Žal zaradi pomanjkanja prostora lahko povzamemo le nekaj iz vsebine njegovega pisma. Soglašal je z njeno mislijo, da je človek tisti, ki je posegel v naravo in uničil ravnovesje. To so industrija, urbanizirana gradnja, avtoceste, intenzivno kmetijstvo, uporaba škropiv, krčenje gozdov, nepravilne regulacije potokov, divje odlaganje smeti, pomanjkanje odgovornosti do okolja, zavest in drugo. Ni pa se strinjal z njo, da so bili lovci prvi, ki so začeli rušiti ravnovesje in je to trditev označil kot izmišljotino. Potem je navedel podatke Lovske zveze Slovenije o tem, da so potepuški psi v obdobju 2006–2009 pokon-

čali 3.625 glav srnjadi, leta 2009 do konca meseca septembra pa 1.501 glav srnjadi. Spomnil jo je tudi, da je lovcem od leta 2004 zakonsko odvzeta pravica do odstrela potepuških psov.

ŠKOCJANSKI ZATOK – ENO NAJBOLJE OHRANJENIH MOKRIŠČ

Dnevnik, Večer, 3. in 5. 2. (sta in **Jana Rijavec**). – Ministrstvo za okolje in prostor je predstavilo obnovo 80 hektarov velikega Škocjanskega zatoka, enega najlepše ohranjenih slovenskih mokrišč, izjemno pomembnega za rastlinstvo in živalstvo. Rezervat je obdan z rastišči slanuš in trstičjem, sladkovodnim močvirjem z vlažnimi in močvirskimi travniki ter še s čim. Celotno območje je ohranilo in obnovilo Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) v sodelovanju z MOP, nekatere investicije pa še potekajo. »Pod vodstvom ministrstva za okolje in upravljalca se je leta 2007 končala obsežna obnova rezervata, ki je obsegala predvsem ureditev in povečanje sladkovodnih, morskih in pol slanish življenjskih okolij. Že prvo pomlad je bil sladkovodni del rezervata prepoln življenja, predvsem gnezdečih ptic. Pozitivna misel in veliko ustvarjalne energije sta prinesli

svoje in o Škocjanskem zatoku je odslej govori le še kot o zgodbi o uspehu,« so v društvu (DOPPS) zapisali v svoji predstavitvi.

RIS JE V SLOVENIJI SPET PONIKNIL

Dnevnik, 3. 2. (**Tatjana Pihlar**). – Pred nedavnim je minilo 37 let od ponovne naselitve risa v Sloveniji, potem ko te zveri v slovenskih gozdovih ni bilo skoraj sto let. Zaradi drastičnega zmanjšanja v populaciji risa v Sloveniji in tudi v nekaterih drugih evropskih državah je bila v začetku februarja v Poljčah na Gorenjskem tridnevna delavnica o prihodnosti upravljanja te ogrožene vrste v Sloveniji in Evropi (več v posebnem prispevku). V Sloveniji naj bi živel le še od 20 do 40 odraslih risov, ki sodijo med strogo zavarovane živalske vrste, zato je njihov odstrel dovoljen le izjemoma. »Ris je znova kar poniknil. Lovci opažamo, da ga je v lovišču vse manj, zato je čas, da strokovnjaki ugotovijo, zakaj,« je opozoril **Lado Bradač**, podpredsednik Lovske zveze Slovenije.

SLOVENSKO LOVSTVO JE ZGLED EVROPI

Večer, 6. 2. (**dr. Marjan Toš**). – S stališči **Monike Piberl** je obširno polemiziral

tudi **dr. Marjan Toš**, lovski mojster, predsednik odbora LZS za lovsko založništvo in glavni urednik Lovca. »V tej 'lovski zgodbi' je nekaj zanimivih resnic, veliko več polresnic in predvsem mnogo nesmislov ... Nekatere trditve z realnostjo nimajo nič skupnega in so po svoje smešne. Gospa Piberl namreč piše, da je član te zveze (verjetno misli Lovsko zvezo Slovenije ali morda območno Lovsko zvezo Maribor?) tudi sedanji župan mesta Maribor. To je zelo skrb vzbujajoče ... Zakaj pa župan ne bi smel biti član lovske organizacije? Kateri zakon to prepoveduje in zakaj se v prostem času ne bi smel razdajati za plemenite cilje varstva narave in reje divjadi? Za nameček je mariborski župan že večkrat dokazal, da misli z varstvom narave in divjadi zelo resno. Torej naj še naprej deluje v lovski družini, v kateri zna poprijeti tudi za čisto navadno fizično delo. Ni edini, takšna je večina slovenskih lovcev in zato je res nenavadno mnenje, da je »naša Lovska zveza ustanovljena samo zato, da pobija divjad in si s tem prihodkom polni blagajno.«

Dr. Toš je gospe Piberl še pojasnil, da sodobno slovensko lovstvo kljub upravičenim kritikam, od katerih lovci nikoli nismo bežali, dobiva tudi mednarodna priznanja, uživa ugled in spoštovanje v Evropi.

PSA POMORILA 21 DIVJIH ŽIVALI V OBORI

Delo, 10. 2. (J. S.). – Lastnik je obvestil policiste, da sta v njegovem ograjenem prostoru zunaj naselja Bogojina potepuška psa prišla v njegovo oboro in pokončala odraslega jelena, tri šilarje, šest mladičev in 11 brejih košut.

Še huje se je v začetku meseca zgodilo ovčerejcema sinu **Danijelu** in očetu **Radu Mihaliču** iz Beke pri Kozini: pri klavskem naskoku krdela volkov na trop ovc v ograjenem pašniku pri Petrinjah je ostalo sedemnajst raztrganih ovc in trije jagenjčki, pogrešajo pa še enajst ovc in sedem jagnjet.

V POSOČJU VELIKO PRIPOMB K PREDLOGU ZAKONA O TNP

Delo, 19. 2. (Blaž Močnik). – V Tolminu in Kobaridu, kjer so predlog zakona o Triglavskem narodnem parku (TNP) predstavili poslanka **Breda Pečan**, predstavnik ministrstva za okolje in prostor **Mladen Berginc** ter direktor TNP **Martin Šolar**, so navzoči opozorili, da mora zakon zavarovati interese prebivalcev znotraj parka in jim zagotoviti trajnostni razvoj. Številne pripombe kažejo na določeno nezadovoljstvo javnosti s priprav-

ljenimi rešitvami. Prebivalcem teh krajev ni vseeno, kaj jim pri naša novi zakon, zlasti če bo obsegal več prepovedi in manj gmotnih spodbud. Predsednik Lovske zveze Gornjega Posočja **Franc Ličer** nasprotuje popolni prepovedi lova v prvi coni. Poleg tega se lovci zavzemajo, da bi država vrnila lovski revir v Trenti Lovski družini Soča, ribiški revir v zgornjem toku Soče pa Ribiški družini Tolmin.

KMETJE ZAHTEVAJO SPREMEMBO LOVSKE ZAKONODAJE

Dolenjski list, RTV SLO, 26. in 28. 2. – Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije (KGZS), območni enoti Novo mesto in Kočevje, sta včeraj organizirali okroglo mizo z naslovom Problemi z zavarovanimi vrstami prostoživečih živali v kmetijstvu in gradnja gozdnih prometnic. »Dosedanje izkušnje kažejo na izredno neučinkovito poseganje med zavarovane vrste živali, kot so medved, volk in krogar, in na ogromno škodo, ki se povzroča kmetom v nekaterih območjih Slovenije ... Kmetje zahtevajo spremembo lovske zakonodaje,« je v uvodu poudaril predsednik KGZS **Ciril Smrkolj**.

Podobna opozorila je bilo slišati tudi na okrogli mizi, ki jo

je organizirala Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije. »Če se vlada teh problemov ne bo lotila resneje, bodo prizadeti kmetje segli tudi po državni nepokorščini,« je bilo med drugim rečeno v razpravi.

Simona Fajfar je v istem časniku več kot teden prej pisala tudi o tem, kako kočevski kmetje skrbijo za divje živali. Huda zima je namreč prizadela tudi divjad, zato se zaradi pomanjkanja hrane v naravi zadržuje blizu kmetij. Kočevski kmetje zadnja dva meseca poleg svojih živali hranijo tudi divje, predvsem jelenjad, kar je vsekakor vredno vsega priznanja.

KROKAR - GLEDE ŠKODE TAKOJ ZA MEDVEDOM IN VOLKOM

Delo, 26. 2. (Simona Fajfar). – Zavarovane vrste živali, med katere sodijo tudi medved, volk, krogar, ujede ..., so lani na kočevsko-belokranjskem območju naredile za 145.000 evrov škode. Največ škodnih primerov je bilo zaradi volkov, medvedov in krogarjev. Največ škodnih primerov, 111, v skupni vrednosti 68.500 evrov, je povezanih z volkom. Do povračila škode so upravičeni samo tisti lastniki, ki imajo zemljišča ograjena z dvema metroma visokimi ogradami,« je povedal **Miran Bartol**, vodja odseka za gozdne

živali in lovstvo na kočevskem zavodu za gozdove.

***

Vse, kar se je dogajalo okrog razvpitih ljubljanskih bulmastifov, je še kako prizadelo tudi družino veterinarke dr. **Vesne Kadunc Kos**: dva psa sta leta 2002 na Špini pri Umagu raztrgala njihovo mešanko Pikico, potem pa je njuna lastnica njenemu možu zagrozila, da ju bo naščuvala še nanj.

RTV SLO nam je posredovala nenavadno vest, da si švicarski borci za pravice živali prizadevajo, da bi živali dobile ustavno pravico, da bi jih na sodišču zagovarjali odvetniki. Takšnega odvetnika bi potrebovala tudi divjad, na katero sta kar iz avtomobila streljala domačina iz zaledja Kopra.

Ker smo tudi lovci navdušeno spremljali zimske olimpijske igre v Kanadi, naj povemo, da je marsikateri tekmovalec med smučarskim treningom zlahka opazil medveda ali risa. Nedeljski je 21. februarja med drugim zapisal: »Krasen ris je prišel na obisk med prvim treningom na olimpijskem prizorišču. In to dobrih 50 metrov od novinarjev, ki so se pogovarjali s slovenskim alpskim smučarjem **Andrejem Jermanom**. Med smučarskim treningom so zlahka opazili tudi medveda, ki se je približal smučarski progi, pa mu je bilo težko dopovedati, da 'teroristi tam nimajo kaj iskati'.«

Rejci drobnice trdijo, da jim tudi krogarji povzročajo vedno več škode.

O dvojnem članstvu in lovski izkaznici

V objavljenem mnenju z naslovom *O dvojnem članstvu in lovski izkaznici* avtorja **Bojana Avbarja** in mnenju z naslovom Stališče Komisije LZS za organizacijska in pravna vprašanja (Lovec, februar 2010), namestnika predsednika Komisije LZS za organizacijska in pravna vprašanja, **Gorana Šulerja**, avtorja izpostavljata nedorečenost zakonske ureditve na področju lovskih izkaznic in potrebo po novem pravilniku, ki bi urejal to področje. Pri tem navajata, da bi posameznik lahko z isto lovsko izkaznico lovil v katerem koli lovišču.

Naj pojasnimo, da obstoječa zakonodaja, po mnenju Lovske inšpekcije Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, določa, da imajo člani lahko toliko izkaznic, v kolikor lovskih družin so včlanjeni. Pravico udeleževanja v lovu namreč opredeljuje 60. člen Zakona o divjadi in lovstvu: »Pravico udeleževanja v lovu ima državljan oziroma državljanica RS ali tuji državljan oziroma tuja državljanica s stalnim bivališčem v RS, ki ima opravljen lovski izpit in veljavno lovsko izkaznico ali je zaposlen v lovišču s posebnim namenom.« 3. odstavek 62. člena tega zakona pa določa, kdo podaljšuje veljavnost izkaznice: »Njihovo veljavnost letno podaljšuje upravljavec lovišča.« Tako ne bi bilo razumljivo, da upravljavec enega lovišča lahko podeli pravico udeleževanja v lovišču drugega upravljavca. Lovske družine s podaljševanjem lovskih izkaznic dejansko podeljujejo pravico udeleževanja na lovu v skladu s 60. členom tega zakona. Pri tem pravice ne morejo podeljevati za druga lovišča, temveč le za lastna, s katerimi upravljajo. Če lovec nima veljavne izkaznice za lovišče, kjer lovi, lahko lovi kot lovski gost. V zakonu res ni opredeljeno,

kaj ta izraz pomeni, opredeljen pa je v Pravilniku o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovskoupravljavskem območju (Uradni list RS, št. 120/2005). Ta navaja, da je »lovski gost oseba, ki nima veljavne lovske izkaznice za lovišče, v katerem lovi«. Pravilnik je izdan na podlagi zakona, zato mora zakonodajalec uporabljati iste izraze na tem področju. Doslej od Lovske zveze Slovenije (LZS) ni bilo nobenih pripomb zaradi takšne razlage tega izraza.

V konkretnem primeru lova častnega člana, ki ga navaja Bojan Avbar, lovška inšpekcija zanika navedeni očitki o očitnih kršitvah postopka. Lovski inšpektor je v prekrškovnem postopku natančno upošteval določila Zakona o prekrških. Domnevnega kršitelja je v skladu z zakonskimi določili pozval, naj v petdnevem roku izjavi o dejstvih in okoliščinah prekrška. Inšpekcija se strinja, da je rok kratek, vendar lovski inšpektor ne more vplivati na zakonska določila postopka in zakonske roke, še več: pri svojem delu jih mora dosledno upoštevati. Dejstvo je, da je omenjeni častni član daljše obdobje lovil v lovski družini brez veljavne lovske izkaznice. LD je sama podala prijavo proti drugemu članu iste družine, proti kateremu je lovška inšpekcija tudi uvedla postopek in izrekla globo, in sicer v obdobju, ko je bil na LZS uveden postopek za pridobitev lovske izkaznice, za izdajo katere je LZS potrebovala več kot pet mesecev. Nihče v lovski inšpekciji ne dvomi v upravičenost častnega članstva, vendar morajo tudi častni člani upoštevati veljavno lovsko zakonodajo. Res je, da lovski inšpektor pred izdajo obvestila o domnevnem prekršku ni raziskoval, s kakšnimi nameni, dobrimi ali slabimi, je častni

član uplenil parkljasto divjad. Odstrel divjadi namreč ni bil sporen, saj je bil v skladu s sprejetim načrtom, zato ni bil predmet inšpekcijskega postopka. Sporno je bilo izvajanje lova brez veljavne lovske izkaznice in posledično kršitev 62. člena Zakona o divjadi in lovu. Postopek proti častnemu članu je bil uveden na podlagi ugotovljenih dejstev, in sicer, da častnemu članu ni bila izdana lovška izkaznica za omenjeno lovišče. Nesporno je bilo tudi ugotovljeno, da je samostojno lovil in odstrelil parkljasto divjad v lovišču, za katerega ni imel veljavne lovske izkaznice. Omenjenim dejstvom častni član ni oporekal, saj se na izrečeno sankcijo ni pritožil in je poravnal globo. Se pa inšpekciji pri tem primeru poraja vprašanje, kako lahko avtor trdi, da inšpektor v uradnih evidencah ni preveril, ali ima častni član lovsko izkaznico. Nihče od strank namreč ni zahteval vpogleda v spis, ki ga vodi pristojni inšpektor, da bi preveril postopke in dokumentacijo v tej zadevi.

Inšpekcija se strinja z Avbarjevo navedbo, da so pravna razmerja glede lovske izkaznice v veljavni ureditvi pomanjkljivo urejena in da bi bilo treba izdati nov pravilnik, ki bi urejal to področje. Pri tem ni sporno, da določa, da je lovška izkaznica tudi članska izkaznica. Vendar je

pri tem treba ločevati med lovsko izkaznico in veljavnostjo lovske izkaznice. **Veljavna lovška izkaznica je eden od pogojev za izvrševanje lova in ni pogoj za članstvo v lovski družini.** Član lovske družine ima lahko tudi izkaznico, katere veljavnost ni podaljšana in je še vedno član. Veljavnost lovske izkaznice se ne podaljšuje samo na podlagi plačane članarine. Veljavnost lovske izkaznice, kot jo določa Zakon o divjadi in lovstvu, ima povsem drug pomen kot registracijo o tem, kdo je plačal članarino. Zdajšnje stanje je očitno pripeljalo do povsem drugih razlag *Pravilnika o lovski izkaznici*, saj naj bi nalepko tekočega leta, s katero se podaljšuje veljavnost lovske izkaznice, prejeli celo lovski pripravniki, ki naj bi jo nalepili v dnevnik lovskih pripravnikov.

Poudarjamo, da obstoječa pravna ureditev na področju lovskih izkaznic omogoča pravilno izvajanje zakonskih določil in nudi zadostno pravno varstvo lovkam in lovcem za nemoteno izvajanje njihove dejavnosti. Na koncu še pojasnilo, da je omenjeni Zakon o divjadi in lovstvu sprejel Državni zbor RS, zato je za njegovo pravilno razlago in presojo pristojna njihova zakonodajna pravna služba.

Igor Simšič,
vodja lovske inšpekcije
igor.simsic@gov.si

Foto: M. Migas

Teritorialno vedenje pri srnjakih začnemo opaziti približno dva tedna prej, preden z rogovja očistijo mah.

Ob začetku lovskega leta

Poučna opazovanja srnjadi po končani zimi

Naj vas že na začetku spomnim na stare, lahko rečemo dobre čase, ko je bila vsa naša, predvsem gojitvena dejavnost načrtovana na podlagi zlasti za divjad najpomembnejšega letnega časa, to je minule zime. Drugače rečeno: načrtovanja smo se lotili šele potem, ko se je končala zima in ko je bilo mogoče ugotavljati njene posledice za preživetje divjadi. In tako še vedno načrtujemo v številnih državah, saj Narave in s tem povezane biologije divjadi ne moremo preprosto prilagajati vsakodnevni željam in prostemu času načrtovalcev. Zato se tudi ne smemo čuditi posledicam nedoseganja predpisanih obveznosti, ne glede na to, ali temu rečemo odstrel ali lepše – odvzem. »Kratko potegneta« divjad in upravljavci lovišč.

Za uvodnimi mislimi, ki še kako zaznamujejo čase, v katerih ima birokracija prebogost mlade, želim največ prostora nameniti srnjadi, za evropsko in slovensko lovstvo gotovo najpomembnejši vrsti parkljaste divjadi. Da je danes srnjadi približno stokrat več kot pred dobrimi stotimi leti, sicer ni povsem nova ugotovitev, morda se le premalo zavedamo tega in še manj odgovornosti za sonaravno gojtev, ki ji moramo podrežati vse naše ravnanje.

V prenesenem pomenu je na evropskih lovskih borzih srnjad zelo visoko cenjena. O tem se lahko prepričamo s podatki iz ene največje in lovsko najbolj urejene države, ki je velika za dobrih 18 Slovenij, Nemčije, v kateri je 351.000 lovcev. V letih 2007–08 so odstrelili 1.081.000 glav srnjadi in 480.000 divjih prašičev, v letih 2008–09 pa se je ob odstrelu srnjadi 1.102.000 glav odstrel divjih prašičev povzpela na rekordnih 650.000. Ob tem je bilo v letih 2008–09 poveženih skoraj 200.000 glav srnjadi in 28.600 divjih prašičev. Podatki o divjih prašičih so zanimivi tudi za tiste, ki tej vrsti, očitno zmotno, pripisujejo pomemben vpliv na prirastek srnjadi.

Obdobje od januarja do maja je za večji del lovcev mrtva sezona, za lovca gojitelja pa najpomembnejši čas, saj si s sistematičnimi opazovanji lahko ustvari pregled nad srnjadjo v določenem okolju. Za to potrebuje znanje, dober optični pripomoček in dovolj časa. Prav to glede časa je za marsikoga problematično.

Marca in aprila razpadejo že tako labilni zimski tropiči srnjadi, ki tudi sicer niso socialno trdno povezani. Pozimi se srnjad združuje v tropič, ponekod tudi v številnejše trope, predvsem zaradi

lažjega premagovanja zimskih stisk in nevarnosti. Z doraščanjem rogovja se srnjaki postopoma začenjajo obnašati teritorialno, pa tudi sicer v tem času lažje evidentiramo preostalo srnjad. Teoretično s prvim aprilom srnjad pa tudi preostala parkljasta divjad preide v višji starostni razred. Mladiči prerastejo v razred lanščakov in mladice, slednji pa v starostni razred srnjadi v tretjem življenjskem letu. Aprila opazimo tudi povečevanje individualne razdalje med srno in njenimi lanskimi mladiči. V tem času ni nenavadno, če opazimo več lanščakov skupaj, kar ponekod poimenujejo kot »društvo polodraslih ali polmočnih«. Zimski tropiči, tudi več srnjakov skupaj, avtomatično razpadejo, ki se potem največkrat naselijo na sosednja območja. Razporejanje po območjih uresničujejo tako, da najboljše zasedejo najstarejši srnjaki, ki si tudi prej ogulijo kosmato rogovje in so prej bojno pripravljeni, kar je zanje velika prednost.

V tem delu leta je za življenje srnjadi tudi značilno, da lanščaki zapustijo mater srno brez opaznejših težav, kar pa ne velja za srne mladice. Da mati srna odganja mladico tudi nasilno, ni nič nenavadnega. Ko se mladica sprizna z usodo, se pogosto pridruži teri-

torialnemu srnjaku, neke vrste hišnemu gospodarju, ki se novi sopotnici dovoli voditi in ji sledi tudi na pašo, kar je zanj pogosto usodno. Nič nenavadnega tudi ni, če se tovrstno partnerstvo izraža v neke vrste predparitveni, vendar ne preveč ognjeviti gonji, ki se bolj teoretično konča z zaskokom. Sicer je srnjak ploden le v tistem delu leta, ko nosi odraslo rogovje.

Teritorialno vedenje srnjakov se začne že približno dva tedna prej, preden z rogovja očistijo mah. Znamenja takega vedenja so razgrebena mesta, na katerih srnjak pušča tudi svoja vonjavna sporočila z izločki medparkeljne žleze na zadnjih nogah. Sprva sledijo nežnejši začetki guljenja rogovja, pri čemer vonjavna sporočila oddaja čelna žleza.

Velja, da so srnjaki, ki imajo v začetku aprila oguljeno rogovje, vsaj petletni. S približno štirinajstdnevnim zamikom jim sledijo srednje stari. Srnjaki, ki so rogovje očistili v drugi polovici aprila, so najverjetneje v tretjem življenjskem letu. Še najlažje je oceniti lanščake, katerim začne prvo rogovje rasti marca, ogulijo pa ga šele konec maja ali še pozneje. Z opazovanjem enoletnikov ali lanščakov si ustvarimo podobo o kakovosti srnjadi sploh. Vsako leto posebej bi morali določiti merila za podpovprečno, povprečno in nadpovprečno razvitanost rogovja lanščakov in naša merila za poseganje mednje z odstrelom.

Vitalni srnjaki si rogovje očistijo mahu v nekaj urah, drugi za to porabijo nekaj dni, saj jim medtem prameni mahu visi-

jo nad očmi. Nekateri avtorji navajajo, da srnjak oguljeni mah použije, kar je nenavadno in vsekakor zanimivo. Morda je to hormonska obogatitev telesa. Med guljenjem rogovja, ki je sprva sicer snežno belo, do njegove popolne in končne obarvanosti mine en teden do dva. Na barvo rogovja vplivajo ostanki oksidirane krvi, zemeljske kisline in rastlinski sokovi. Rogovja z manjšo specifično težo so poroznejša, zato po navadi temnejša, velik pa je tudi vpliv sokov za guljenje naključno izbrane drevesne ali grmovne vrste.

Potem ko si srnjaki očistijo rogovje, se začne kakšen mesec dolgo obdobje tako imenovanega razporejanja po teritorijih, katerih meje srnjaki vzpostavijo vsako leto na novo. Tedaj so srnjaki najaktivnejši. Z vidika gojitve je to obdobje, nekako od 15. aprila do 15. maja, pomembno tudi za boljše poznavanje razmer, saj je v tem času, vsaj po nekaterih navedbah, opaznost srnjakov kakih 30 % večja. Vse navedeno moramo upoštevati tudi z vidika začetka spomladanske ozelenitve okolja (vegetacije) ter tudi s tem povezane stopnje razpoložljivega kritja. Starejši srnjaki so zahtevnejši, njihov teritorij bi lahko zadoščal trem teritorijem mlajšim vrstnikov. V tem času se srnjad pogosteje oglaša, zlasti srnjaki bavkajo, kar pripisujejo t. i. zvočnemu označevanju izbranega območja.

Konec aprila, zlasti pa maja se srnjad intenzivno barva (menjava dlake). Tudi to naravno dogajanje je povezano z vremenskimi razmerami oz. sploh s po-

mladjo. Praviloma se najprej prebarva mlada, vitalna in zdrava srnjad. Zgodi pa se tudi, da se pri nekaterih močnih lanščakih prebarvanje zavleče. Da lanščaki še niso očistili rogovja, je povsem naravno. Druga značilnost lanščakov je tudi, da je njihovo rogovje povsem nesimetrično ter da so lahko med njimi že vilarji ali celo šesteraki.

Srnjad se najprej prebarva po glavi, plečih in vratu. V tem času je dlaka neugledna, neurejena, nepoznavalec bi sklepal na bolezen. Tedaj organizem srnjadi potrebuje več rudninskih snovi kot sicer, zato je srnjad pogost obiskovalec solnic. Občutljivejša je za toploto in v mimnem, sončnem vremenu redneje in zgodaj izstopa.

Vse bližji so tudi dnevi poleganja. Breje srne, ki se prebarvajo med zadnjimi, svoje gibanje omejujejo in si naposled poiščejo svoje lastno območje, veliko do največ 3 ha ali še manj. V njem ne prenašajo sovrstnic, meje pa označujejo predvsem s sečem. Srednji termin poleganja mladičev je prvi junij, zgodnejši termini pa so biološko vrednejši. Porod ali kotitev poteka razmeroma hitro. Ob tem, da so dvojčki najpogostejši, je zanimivo tudi, da jih srna poleže na dveh ločenih mestih in ju poišče le v času dojenja. Po porodu srna posteljico zaužije in tako zabriše mesto poroda, zmanjša poporodno krvavitev in pri sebi pospeši delovanje mlečnih žlez. Za mladiče, ki jim zunanje žleze še ne delujejo in so torej vonjavno sterilni, se začenja najnevarnejše življenjsko obdobje.

Blaž Krže

Marca in aprila se razidejo že tako rahlo povezani zimski tropi srnjadi.

Košnja in prostoživeče živali

V času košnje so prizadete številne prostoživeče živali. Glede na območje je ogrožena in v nevarnosti enkrat ena, drugič druga skupina živali. Tisočletja uspešni stari načini za preživetje, kot so: počepniti, pritajiti se ob tla, ostati negiben, so za poljskega zajca ali mlado srnico ob novem načinu košnje postali pogubno dejanje. Enako ali še slabše se zgodi z živalmi, ki gnezdiijo na travniku. Celotno leglo lahko uničimo s kosilnico ali traktorskim kolesom. Posebno nevarno je za ptice, kot so: kosec, kozica, poljski škrjanec.

Načeloma se izguba prostoživečih živali pri košnji lahko zmanjša s pomočjo:

- ugotavljanja dejanskega stanja izgub z modeli in analizami neposredno na kmetijskih površinah;
- z denarjem, ki nadomesti izgubljena hranila zaradi poznejše košnje ali opustitve večkratne košnje na travnikih in območjih z ogroženimi živalmi;

– s tehničnimi ali drugimi pripomočki za odkrivanje skritih živali na travniku.

Gospodarsko preživetje kmetijstva vodi k zaostitvi tekmovalnosti v tej panogi. Nobena kmetijska tehnologija ni izvzeta, tako tudi ne živinoreja in s tem pridelava krme na talnih travnikih in poljih. Travnike in enoletne trave, posejane na njivah, časovno kosijo vedno prej ali vedno bolj v začetku pomladi.

Visoko produktivne krave potrebujejo kakovostno in hranljivo silažo, kar pa pomeni: velika energijska vrednost krme, vsebnost surovih beljakovin in malo vlaknin. Glede na vremenske razmere je to v prvi polovici maja. Sočasno ob tem so legla in zarodi divjih živali v polnem razmahu.

Celotno kmetijstvo je postavljeno v vse večje medsebojno ekonomsko tekmovalje, zato kmete sili v vedno večjo intenzivno pridelavo. Glede na delovno površino so kmetijski stroji vedno večji, površinsko zmogljivejši in hitrejši. Travnike kosijo vedno večkrat na leto in s košnjo začnejo že zgodaj spomladi. Kmet, čigar poslanstvo in delo sta na kultivirani zemlji, je vedno v dvomu o odločitvi med pritiski ekonomije dela in ekološkimi postopki dela. V tem položaju kmet ni storilec in uničevalec, ampak **edini**

sodelavec pri iskanju rešitev ter dela za pomoč pri preživetju prostoživečih živali.

Travnike, ki so namenjeni intenzivnemu pridelovanju krme z visoko hranilno vrednostjo, kmetje kosijo vsake štiri do šest tednov. Najprej so jih kosili ročno, nato s pomočjo konja, tako da sta se doslej pri košnji stopnjevala dva tehnična parametra. Povečevala se je delovna širina kosilnice, vključno s tem pa še hitrost košnje, ki je lahko tudi 12 km/h. Pri zdajšnjih površinskih zmogljivostih skupnega stroja (traktor in kosilnica) prostoživeča ali valeča ptica dejansko nima možnosti preživetja.

Glede na raziskave v tujini (Nemčija) je bilo v povprečju na 10 ha površine uničeno eno gnezdo živali, ki živi na travnikih. Drugi okvirni podatek priča, da sta na ≈ 100 ha pokošena dva srnja

mladiča. Glede na opisano stanje v tem času ne moremo storiti ničesar oprijemljivega (Adhoch), vendar neke morajo biti rešitve in način skupnega življenja (Modus Vivendi) za sobivanje prostoživečih živali tudi pri zdajšnjih kmetijskih tehnologijah. Vsako administrativno poseganje na to občutljivo področje bi postavilo zagovornike varstva živali in uporabnike prostora – kmetijstvo – na dva bregova. Od utemeljevanja vsak svoje pravilne teze prostoživeče živali ne bi imele boljših življenjskih razmer in uporabnih rešitev. Lahko pa izpostavimo temeljno misel, da so stvari, ki jih je v življenju mogoče rešiti z denarjem, relativno preprosto rešljive. V primeru problematike, ki jo obravnavamo, je enega od nadomestkov izgube hranilne vrednosti krme mogoče nadomestiti z de-

Foto: W. Nagel

Preglednica 1: Kmetijska zemljišča v uporabi, stanje 2008 (vir: SURS)

Vrsta zemljišča	Površina (ha)	Raba trajnih travnikov in pašnikov	Površina (ha)
Kmetijska zemljišča v uporabi	492.424	Enkrat košeni travniki	46.249
Njive in vrtovi	180.303	Dvakrat košeni travniki	118.628
Trajni travniki in pašniki	285.973	Trikrat košeni travniki	88.935
Trajni nasadi	26.148	Štiri- in večkratna košnja	23.104
		Skupni pašniki	9.062

Preglednica 2: Morebitni postopki zmanjšanja ogroženosti živali pri košnji

(vir: Deutsche WildtierStiftung)

	ŽIVALI/vrste					
	Veliki sesalci (srnjad)	Mali sesalci (poljski zajec)	Travniški gnezdilci (priba)	Plazilci (navadni slepec)	Dvoživke (rjava žaba)	Žuželke (čmrlji, čebele)
Pred košnjo						
Plašenje, ropot, prehod pred košnjo travnika	zelo ¹ dobro	delno ²	delno ²	ne	ne	ne
Iskanje s psi, najdene živali premestiti	zelo ¹ dobro	delno	delno	ne	ne	ne
Med košnjo						
S pomočjo detektorjev, nameščenih na traktorju	delno	delno	delno	ne	ne	ne
Močne luči na kosilnici, traktorju ...	delno ²	delno ²	delno ²	delno	delno	delno
Ropot, verige, zvonci na kosilnici	dobro ¹	dobro ³	dobro ³	dobro	dobro	dobro
Pazljivo opazovanje med košnjo	dobro	dobro	zelo ⁶ dobro	ne	ne	ne
Način košnje in čas košnje	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro
Izbira vrste kosilnice	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro	dobro
Višina odkosa	delno	dobro	delno	zelo dobro	zelo dobro	zelo dobro
Smer košnje	dobro ³	dobro ³	dobro ²	dobro	dobro	delno
Pozen prvi odkos	zelo dobro	zelo dobro	zelo dobro	ne	delno	ne
Čas košnje glede na uro dneva in vreme	delno	delno	ne	zelo dobro ⁴	zelo dobro ⁵	zelo dobro
Možnost vzratne umaknitve kosilnice	delno	zelo dobro ²	dobro ²	zelo dobro	zelo dobro	zelo dobro

Pomen številčnih oznak v preglednici 2:

- 1 – mlade živali
- 2 – starejše živali
- 3 – starejše in večje mlade živali
- 4 – hladnejši del dneva; zjutraj/zvečer

- 5 – suša
- 6 – večji ptiči
- 7 – potujoče živali
- 8 – žuželke v bližini tal in obiskovalci cvetic

narnimi sredstvi oziroma s koncentri živalske krme, ki so na tržišču. Vendar ta preprostost ni vedno razumljiva v življenju. Druga realna možnost je lastnikom pridobiti dodatna prosta zemljišča obstoječih površin, ki naj bi bile namenjene poznejši košnji in nadomeščanju izgube. Poti je mnogo, vendar jih je treba odkriti v skupno dobro, predvsem pa v dobro prostoživečih živali in kmetijstva, manj pa z obtoževanjem in iskanjem krivcev.

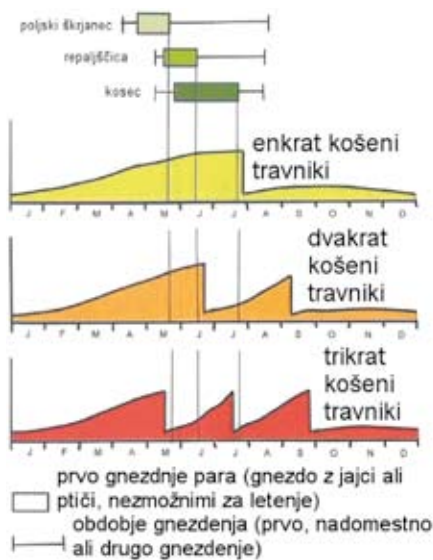
Živali, ki so ogrožene pri spravilu krme

Številne prostoživeče živali, predvsem mlade, ogroža zgodnja in pogosta košnja. Med njimi so mladi zajčki, mlade srnice, ptice, ki gnezdiijo v travniku, plazilci, dvoživke in žuželke (**Slika 1**).

Strategija preživetja naštetih živali, predvsem sesalcev, je bila tisočletja enaka, toda pri načinu sodobne košnje je postala pogubna za živali! Veliko mladih živali se ob nevarnosti pritaji, postanejo negibne, pritisnejo se ob tla in želijo biti neopazne. Vendar je prirojeni instinkt, ki jim zagotavlja večje možnosti za preživetje pri sodobni košnji, za žival usoden. Podobne uničujoče posledice nastanejo pri ptičih, ki gnezdiijo na travniku. Pri tem se gnezda ali že mladiči v njih znajdejo pod kosilnim grebenom, v še slabšem primeru se znajdejo pod traktorskim kolesom.

Izgube živali pri košnji na travnikih so odvisne od številnih vplivov, kot so:

- višina odkosa, višja od 15 cm. Možnost preživetja imajo živali, ki živijo pri tleh in vse gnezdilke;
- smer košnje. Način košnje naj bi bil od sredine proti robu travnika. Pri takem načinu košnje naj bi živali zaradi motečega ropota traktorja in kosilnika imele možnost zbežati s travnika;

Slika 1: Košnja in gnezdenje (vir: Birrer)

– čas košnje. Najboljša je zakasnitev optimalne prve košnje, ki naj bo konec maja ali v začetku junija. Pomemben je tudi čas košnje čez dan, predvsem za čebele in čmrlje;

– večkratne rabe travnikov. Pogostejša košnja zmanjšuje možnost preživetja;

– vrste kosilnice. Kosilnice z nameščenimi gnetilniki povzročijo 4-krat večje izgube pri čebelah.

Strižne kosilnice s protirezjo povzročijo manj poškodb kot krožnične kosilnice.

Uporaba časa pred košnjo

Postopek varovanja ali preprečitve, da bi pokosili živali, je, da zvečer ali v noči pred košnjo plašimo in vznemirjamo živali. Način varovanja je učinkovit predvsem pri večjih sesalcih, kot so srnjad in poljski zajci. Po navadi bo samica z mladiči ponoči zapustila mesto in se umaknila na mirnejše območje. Predvsem lovci lahko v tem postopku intenzivno sodelujejo, ker s stalno prisotnostjo v okolju prostoživečih živali že poznajo mesta, kjer so živali. Enako velja za opazovalce ptic, ki s svojim znanjem in izkušnjami iz opazovanj lahko veliko prispevajo k zmanjšanju izgub valečih ptic ali polnih gnezdišč na travniku.

Vznemirjanje in plašenje živali

Večja divjad travnike zapusti, se jim izogiba, če so ob robovih optični, svetlobni ali zvočni predmeti. Le-ti so nameščeni na kolih, palicah na razdalji okoli 25 m in se ob najmanjšem vetru obračajo, premikajo, ustvarjajo svetlobne odboje ali ropot. Postopki so preprosti in ceneni. Potrebno pa je določeno delo pred košnjo in odstranitev tik pred začetkom košnje, da je travnik mogoče popolnoma pokositi in nato krmo posu-

šiti, balirati, pospraviti ... Upoštevati je treba tudi, da ptice gnezdilke na travniku ta ukrep nekoliko moti. Slaba stran postopka je, da se ga živali navadijo in vloženo delo nima zaželenega učinka. Za uspešno uporabo postopka vznemirjanja živali naj bi celotno varovalno delo opravili en popoldan pred dnevom košnje.

Uporaba psa

Pregledovanje travnikov z lovskim psom, najbolje ptičarjem, da ugotovimo, kje so zajci, srnjad in ptice gnezdilke, je učinkovito. Tudi ta postopek je časovno zahteven, potrebujemo pa precej časa za temeljit pregled travnika. Lovec s šolanim ptičarjem na daljši vrvici pregleda celotno površino. Pes je lahko tudi odvezan, odvisno od njegove stopnje šolanosti, ubogljivosti in primernosti pasme za tako delo. Učinek pregleda včasih ni zadovoljiv. Mlade živali oddajajo izredno malo vonja, saj so tudi tako naravno zaščitene pred plenilci. Zato tudi psi, od katerih bi pričakovali, da bodo odlično opravili svojo nalogo, tega

ne zmorejo vedno tako, kot bi pričakovali. Za učinkovito zaščito ptic gnezdilke na travniku pred košnjo je potrebno, da si travnik prej ogleda dober poznavalec ptic (ornitolog), ki glede na opazovanje in obnašanje ptic določi morebitna mesta gnezdenja. Gnezdo, ki je na travniku, pred košnjo označimo, ter ga pustimo do konca valjenja ali naravnega umika živali nedotaknjene. Pomembno je, da je odkošena površina dovolj velika, sicer bo ostala nepokošena površina sredi pokošene travnika zgolj vaba za lisice in vrane. Dober namen varovanja pa se bo popolnoma izničil.

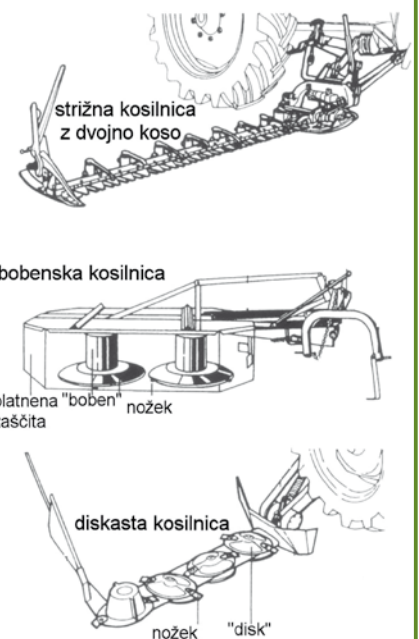
Tehnični pripomočki

Tehnična naprava naj bi nadomeščala predhodno vznemirjanje ali plašenje živali in iskanje živali s pomočjo psov. Tehnični pripomočki pri varovanju živali ob košnji delujejo s pomočjo infrardečega sevanja. Senzor zazna toploto telesa živali, nato posledično vključi svetlobne ali zvočne znake. Kossec ima nato 3 do 4 sekunde časa, da zaustavi kosilnico pred živaljo. Senzor je lahko

Izvedbe kosilnic

Zdajšnji kmetijski stroji za košnjo in pripravo krme imajo veliko površinsko storilnost (ha/h), ki sledi iz tehničnih podatkov, saj je delovna hitrost kosilnice lahko tudi 12 km/h (3,3 m/s) in skupne delovne širine do 7,5 m. Površinska storilnost take kosilnice je 9 ha/h. V Sloveniji so glede na manjše skupne površine travnikov tudi površinske storilnosti manjše, vendar dosegajo vrednost okoli 3 ha/h. S tolikšnimi storilnostmi kmetijskih strojev pa se žal povečuje uničevanje tudi večjih živali. Na pokošnem travniku ne najdemo samo uničenega gnezda, ampak še uničene pribe, fazana, jerebice ali celotna legla majhnih zajčkov.

Zdajšnje kosilnice delujejo na dva temeljna načina. Prvi način je strižna kosilnica, pri kateri nož z nihajočim gibanjem med protirezili odstriže bilke. Hitrost noža je majhna, 2 do 3 m/s. Med take kosilnice spadajo: prstne in kosilnice z dvojno koso. Drugi način delovanja kosilnic so kosilnice brez protirezila ali s prosto rezjo. Nožek kosilnice ima obodno hitrost do 80 m/s (288 km/h) zato, da bilka pri taki hitrosti nožka nudi upor oziroma protirezilo (slika 4). Ob takih kinetičnih razmerah ima živo bitje zelo malo možnosti za preživetje, če je v območju košnje. Take kosilnice se imenujejo bobenske ali diskaste, bolj znane so pod imenom »rotacijske kosilnice« in jih zdaj najpogosteje uporabljamo (slika 2). Razvrstitev strojev za košnjo glede na nevarnost je prikazana na sliki 3.

Slika 2: Izvedbe kosilnic

Slika 3: Nevarnost za žival glede na uporabljeni stroj za košnjo

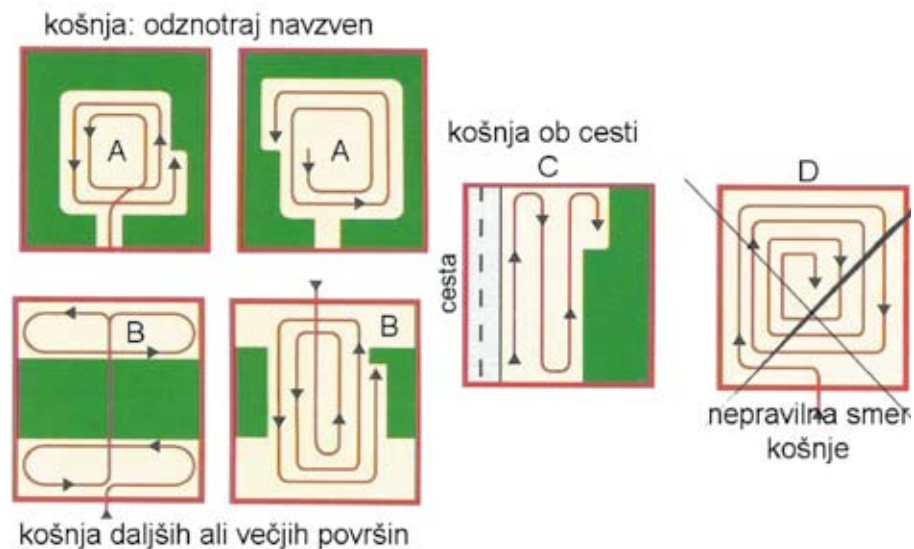
nameščen na traktorski kabini ali na posebnem nosilcu na kosilnici. Če je senzor nameščen na kosilnici, z njim pregledujemo vzporedno površino, ki jo bomo kosili v povratnem hodu. V primeru odkritja živali se s takim načinom pritrditve senzorja izognemo kratkemu času ustavljanja stroja. Ker s košnjo lahko nadaljujemo mimo mesta zaznave živali, se nato vrnemo brez stroja pogledat, kaj je odkrila naprava. Da senzor lahko odkrije skrito žival v travi, mora biti temperaturna razlika med temperaturo okolice in živaljo. Za učinkovito rabo tehnike v pomoč pri reševanju živali, da je ne bi pokosili, je najbolje kositi zjutraj. Tedaj je namreč temperaturna razlika med živaljo in okolico največja. Obstajajo tudi novejšje naprave z vgrajenim mikrovalovnim senzorjem, ki v meritvi ugotovi temperaturo okolice. Zato je učinek odkrivanja živali čez dan enako uspešen.

Drugi tehnični pripomočki so lahko: močne luči, nameščene na kosilnici ali kabini traktorja z namenom zaslepiti žival. Pri manjših živalih, ptičih in žuželkah je učinek dober, ker žival zbeži pred kosilnico. Sočasno z lučmi so na nosilcu kosilnice nameščene še razne verige za povzročanje ropota, tako da se še pove-

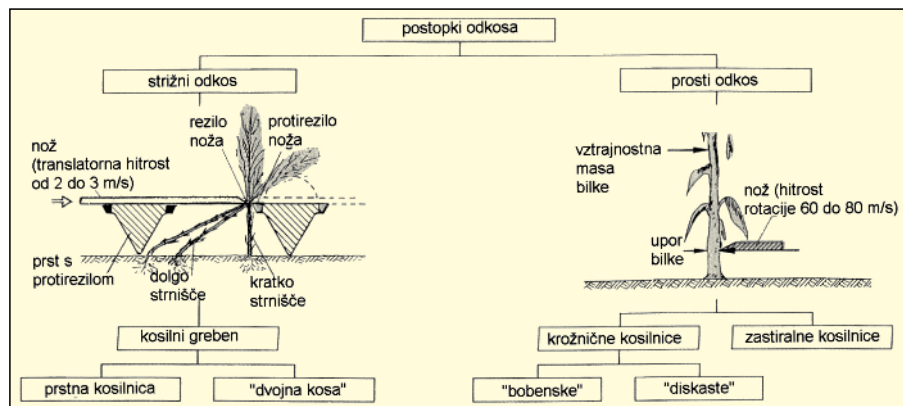
Smer košnje

Glede na navedene možnosti varovanja in vpliva na varstvo živali pri košnji spada med take postopke tudi smer odkosa s kosilnico. Pri košnji je temeljno načelo, naj bi žival imela možnost zbežati in se umakniti z območja košnje.

Priporočljivi so naslednji načini smeri košnje (*slika 5*):

Slika 5: Smeri košnje

Slika 4: Načini odkosa pri kosilnicah

ča skupni učinek odganjanja živali od kosilnice.

Opisana metoda je primerna samo za odrasle živali, pri mlajših vpliva negativno. Mlada žival se zaradi moteče svetlobe in bližajočega se ropota še bolj pritiska k tlom, kar je zanjo neizogibno usodno.

Nezaželeni postopek pri košnji in nadaljnji pripravi krme je sočasna uporaba kosilnice in gnetilnika. Naprava, kot je gnetilnik, je pri zdajšnjih kosilnicah nameščena neposredno na kosilnico. Uporablja se za stisk, zlom, cefranje ... stebela trave. Osušitev krme poteka vsaj za 25 % hitreje kot brez uporabe gnetilnika. Po švicarskih raziskavah se z uporabo gnetilnika uniči 40 % na travniku prisotnih čebel.

– od sredine travnika navzven proti robu travnika (A);

– travnike ozkih dolgih oblik naj bi odkosili okrog roba, nato pa prečno iz sredine travnika navzven. Postopek košnje je za kosca sicer neprimeren, a žival ima v takem primeru možnost zaznati, da prihaja nevarnost od sredine in lahko varno pobegne proti robu travnika (B);

– travnike, ki so ob prometnicah, naj bi začeli kositi ob cesti. Žival, ki bi se želela umakniti s travnika, naj se ne bi umaknila na cestišče in tam lahko še povzročila trk z vozilom (C);

– najslabši način smeri odkosa glede varnosti živali je košnja okoli travnika (D). Žival se do dokončnega pokosa vedno bolj umika v sredino travnika.

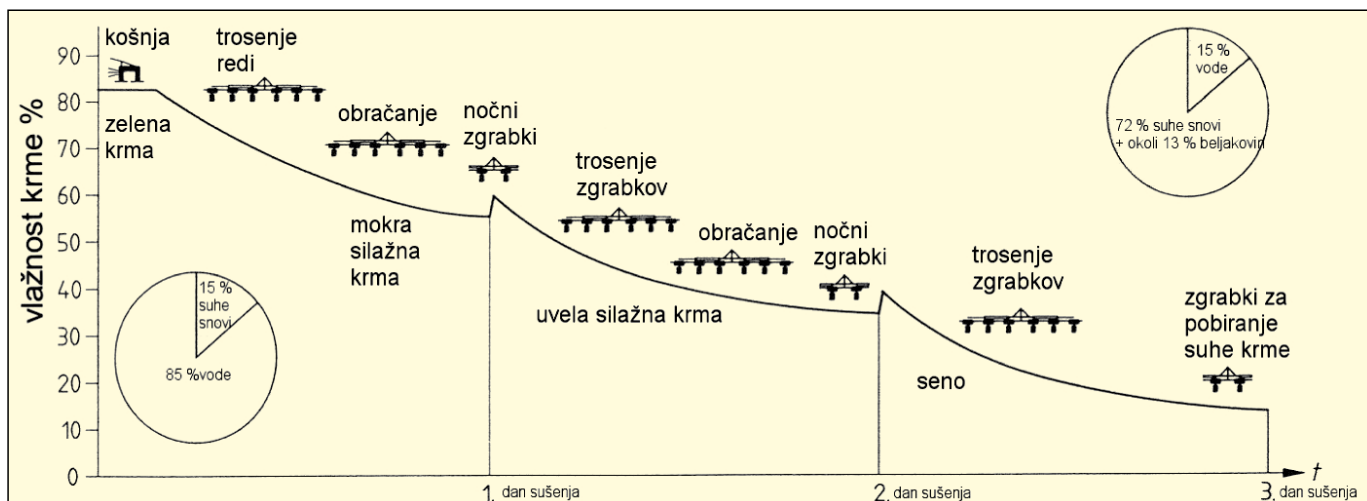
Najbolje, da pravilno izbere smeri košnje travnika prepustimo kmetu, saj vsak kmet sam dobro pozna travnik, možnost in mesta poleganja ali gnezdenja živali. Le z upoštevanjem naštetih spoznanj (navedb) in osebne volje človeka za varstvo divjadi je mogoče obvarovati več živali pred uničenjem s kosilnimi stroji.

Čas košnje

Poleg uporabe različnih načinov košnje in različnih kosilnic je pomemben del varstva prostoživečih živali tudi čas košnje. Postopki pridelave prostorninske (voluminozne) krme se spreminjajo. V preteklosti je bil travnik v večini primerov namenjen pridobivanju suhe krme. Seno so kosili po končanem cvetenju, poudarek je bil na večji masi suhega sena, pokošeno seno so ob lepem vremenu sušili 2 do 3 dni (*slika 6*). V zdajšnjem času pa na travniku pridobivajo tudi travno silažo. Postopek priprave krme traja največ dva dni, včasih tudi samo dan. Čas priprave krme se zmanjša, kadar sočasno s košnjo uporabljamo tudi gnetilnik. Ponavljajoči odkosi si sledijo v šestih do sedmih tednih. Prvi odkos se glede na vreme začne že zelo zgodaj, na začetku maja ali morda celo konec aprila, včasih že v velikonočnem času. **Preglednica 3** prikazuje: čas valjenja in poleganja, čas potovanja in drstenja ter aktivnosti za določeno vrsto živali.

Glede na **preglednico 3** naj bi bila prva košnja konec maja ali v začetku junija, druga pa avgusta. Živali naj bi bile marca, aprila ali konec julija že zunanji nevarnosti, ki jim grozi ob košnji. Za ptice gnezdilke velja pravilo: Čim pozneje je prva košnja, večja je možnost preživetja.

Pomemben je tudi dnevni čas košnje.

Slika 6: Postopek sušenja sena z dnevnimi opravili pri sušenju krme

Za čmrleje in čebele velja, da se njihova aktivnost povečuje od vzhajanja sonca in s temperaturo okolice. Tako v oblačnih in hladnejših dneh lahko kosimo, ne da bi jim škodovali čez dan. Priporočljivo pa je, naj bi ob cvetočih travnikih in sončnih dneh kosili pred 7. uro zjutraj ali po 18. uri zvečer.

Pri tako imenovani »varovalni košnji« naj bi upoštevali še naslednje nasvete za zmanjšanje pokosa ali uničenja prstoživečih živali:

- pri površinah, ki so večje kot 0,5 ha, pustimo nepokošen pas, širok okrog 3 m in dolg od 10 do 20 m. Preživele manjše živali imajo tako možnost umika v varno območje;

- na večjih hektarskih površinah (5 do 10 ha) naj bo košnja travnika v obliki mozaika.

Celotno površino razdelimo na več manjših površin, ki jih pokosimo ob različnem času, vendar teden ali več pozneje, kot smo opravili prvi odkos. Živali si

tako najdejo nov prostor na že pokošenih površinah.

Vsa navedena priporočila je glede na tehnološka navodila priprave kakovostne in velike površinske zmogljivosti strojev (ha/h) težko upoštevati in vključiti v zdajšnje ekonomiko kmetijstva.

Kako priporočila in ugotovitve upoštevajo kmetje drugje

(vir: Deutsee Wildtier Stiftung)

Znani so podatki in usmeritve v Nemčiji, kjer za ohranitev, pestrost in vzdrževanje biotopov namenijo 760 milijonov evrov. V omenjeni vsoti 130 milijonov evrov namenijo samo za varovanje prstoživečih živali na kmetijskih površinah oziroma za denarno podporo za upoštevanje poprej navedenih priporočil. Programe varovanja opravljajo v času petih let.

Pri kmetijsko-okoljskih programih opravljajo plačljive varovalne aktivnosti, kot so:

- **poznejša prva in druga košnja,**
- **košnja večjih površin po načinu mozaika,**
- **vzdrževanje biotske pestrosti na travniku,**
- **uporaba prstnih kosilnic,**
- **ekstenzivna raba travnikov na nag-njenih površinah,**
- **minimalno potrebna košnja na moč-virnih travnikih,**
- **ekstenzivna raba vlažnejših trav-nikov in potencialnih gnezdišč,**
- **samo en poznejši odkos ob robo-vih potokov, rek, izvirov vode ...**
- **zaščita kosnih površin, poseljenih z gnezdkami.**

Na območju Bavarske na nekaterih površinah prvo košnjo prestavijo na 1. junij. Sočasno naj bi na takih površinah uporabljali tudi manj mineralnih gnojil in nič fitofarmaceutskih sredstev. Kmet za upoštevanje navedenih priporočil dobi za nadomestek izgube hranil in zmanjšanje kakovosti krme 305 evrov/ha.

Na območju Brandenburga kmet za ekstenzivno rabo travnika dobi 130 evrov/ha, za košnjo površin v obliki mozaika 110 evrov/ha in za uporabo prstne kosilnice pri košnji 20 evrov/ha.

V deželi Schleswig – Holstein za varovanje ptic gnezdičk glede na naročilo za varovano površino kmet dobi 260 do 285 evrov/ha, gde na pomembnost biotopa in površino pa še dodatno 25 do 100 evrov/ha.

Prstoživeče živali potrebujejo za preživetje močan »lobby«. Glede na navedene zneske nadomestil za gospodarsko škodo v kmetijstvu je varovanje živali bistveno zanesljivejše, predvsem pa manj »utrujajoče« kot prepričevanje in dokazovanje o nujnosti varovanja prstoživečih živali.

Dr. Rajko Bernik¹

¹ Izredni profesor, član LD Križna gora

Preglednica 3: ZNAČILNOSTI DOLOČENIH ŽIVALI

VRSTA ŽIVALI	ČAS NEVARNOSTI: VALJENJE IN POLEGANJE
Srnjad	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Poljski zajec	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Jerebica, prepelica	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Kosec, veliki strnad, moč. lunj	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Priba	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Pep. lunj, škruh, trav. cipa, kozica	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Poljski škrjanec	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
ČAS NEVARNOSTI: POVEČANO GIBANJE IN DRSTENJE	
Navadna krastača	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Rjava barska žaba	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Zelena rega	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Gorski, niž. urh	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Zelena žaba	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
ČAS NEVARNOSTI: VELIKA AKTIVNOST ŽIVALI	
Martinček	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Slepec	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Belouška	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.
Jež	JAN. FEB. MAR. APR. MAJ. JUN. JUL. AVG. SEPT. OKT. NOV. DEC.

Raziskave spreminjanja habitatov in genetske pestrosti nekaterih domorodnih vrst (divji petelin, gams, volk)

Pri raziskavah izvora in ohranjanja genetske pestrosti in vitalnosti domorodnih vrst divjadi oz. gozdnih živali v Sloveniji smo se na Gozdarskem inštitutu Slovenije (GIS) poglobili v nekaj značilnih prostoživečih živalskih vrst. V obdobju 2007 do 2011 smo se ukvarjali zlasti s proučevanjem divjega petelina (*Tetrao urogallus*) in tudi drugih vrst gozdnih kur: ruševca (*Tetrao tetrix*) in lokalno gozdnega jereba (*Bonasa bonasia*) ter gamsa (*Rupicapra rupicapra*) in volka (*Canis lupus*). Zaradi spreminjanja rabe prostora (širjenje različne infrastrukture /elektrovodi, ceste, železnice, žičnice idr./, intenziviranja proizvodnje v gozdarstvu in kmetijstvu, regulacij vodotokov, zaraščanja pašnikov, nemira zaradi razvoja različnih oblik turiz-

ma) in slabšanja kakovosti okolja (onesnaženje zraka, vnašanja gnojil in kemijskih sredstev v tla in podtalnico, podnebne spremembe) ter drobljenja (fragmentacije) naravnih habitatov nastajajo izolacije in ogroženost delnih populacij mnogih vrst. Ohranimo jih lahko le s poznavanjem njihove ekologije in strokovnim gospodarjenjem, za kar pa so potrebne predvsem domače raziskave. Zato projekt pozdravljajo tudi lovci s terena, ekologi in območne lovske zveze. Negativne posledice se kažejo v zmanjševanju populacijske gostote in ogroženosti ali celo v izginjanju občutljivejših vrst iz naših krajev, z zmanjševanjem genetske pestrosti obstoječih populacij in slabšem zdravstvenem stanju. Razmere so kritične zlasti za manj prilagodljive

živalske vrste, ki so prilagojene na specifične življenjske in ekološke razmere. Take so, npr. proučevane vrste, ki živijo v specifičnih življenjskih razmerah v prostorsko omejenih, strmih gozdnatih območjih ali gorskih krajinah (divji petelin, ruševca, gozdni jereb, gams) ali v obsežnih neokrnjenih gozdnih habitatih (volk).

Raziskave prostorske razporeditve in genetske pestrosti gozdnih kur, gamsa in volka

Raziskava prostorske razporeditve in genetske pestrosti divjega petelina poteka, prvi rezultati analiz pa nakazujejo, da je v Sloveniji izjemno velika pestrost haploti-

pov (podizvorov vrste *Tetrao urogallus major*) tudi v evrazijskem merilu. Proučevanje ruševca in lokalno gozdnega jereba, gamsa in volka je še v prvi fazi zbiranja podatkov o prostorski razporeditvi pojavljanja ter zbiranja vzorcev tkiv za genetske raziskave. Raziskavo smo začeli v projektu CRP, V4-0492, z naslovom *Pomen gozdov na biotsko raznovrstnost na ekosistemski, vrstni in genski ravni v luči blaženja podnebnih sprememb in prilagoditve gospodarjenja z gozdovi glede na pričakovanja*, ki ga vodi dr. **Tine Grebenc** (GIS) in je hkrati tudi del programske skupine P4-0107: *Gozdna biologija, ekologija in tehnologija* (vodja prof. dr. **Hojka Kraigher**) v sodelovanju z Zavodom za gozdove Slovenije (ZGS) in lovišči s posebnim namenom (**Marko Jo-**

nozovič; mag. Janko Mehle in **Miha Marenče ml.**), Triglavskim narodnim parkom (TNP) (**Miha Marenče st.**) in Lovsko zvezo Slovenije

Za pridobivanje vzorcev tkiv prostoživečih divjih živali je potrebno veliko potrpljenja, naporov in vestnosti, saj je treba vsak vzorec mesa,

kože ali iztrebkov urediti po protokolu, zapisanem v Pogodbi med GIS in ZGS, ter označiti s podatki lokacije in opisa uplenjenega ali pogri-

nulega osebkov oz. za gozdne kure s podatki najdenih peres ali spomladanskih iztrebkov (cigar) ter jih zmrznjene (lahko tudi na zraku posušene in v čistih papirnatih vrečkah) dostaviti na Gozdarski inštitut. Vsak nepopolno označen vzorec je brez vrednosti in je kot tak izgubljen za raziskavo. Pri odvzemu vzorcev nekaterih v raziskavo vključenih vrst nudijo pomembno in nesebično pomoč tudi pri podjetju za odkup divjadi Nimrod, d. o. o., iz Škofje Loke (**Milan Jakič** in direktor **Tomaž Šlibar**). Ob imenovanju posameznikov bi se radi zahvalili tudi mnogim lovcem in gozdarjem na terenu, ki s svojim strokovno poglobljenim sodelovanjem prav tako pomembno prispevajo k projektu. Med njimi se želimo spomniti pred nedavnim umrlih in ustvarjalno sodelujočih lovcev **Stanka Zime** iz TNP in člana LD Kranjska Gora (2009) ter **Antona Križa** iz LD Osilnica (2010).

Foto: M. Cerar

Poglobljene raziskave habitatov nekaterih vrst, na katerih aktivno sodelujemo (M. Čas), potekajo tudi kot seg-

Divji petelin, prebivalec starih vrzelastih in mešanih iglastih gozdov, kjer uspeva borovnica, izginja z mnogih gorskih območij Evrope zaradi spreminjanja gozdov v bolj listnate, krčjenja habitata, razvoja turizma in povečevanja nemira ter tudi zaradi številčnega večanja populacij plenilskih vrst.

(**Srečko Žerjav, Marko Petretič** in **Marjan Fortin** v sodelovanju z OZUL). Zaradi zanimive hipoteze o umikanju in širjenju vrste oz. podvrst pred ledeno dobo in po njej smo raziskavo divjega petelina naknadno še razširili v sklopu drugih projektov in **P4-0107 na proučevanje pojavljanja podvrst v evropskem merilu za območje celotnega Balkana**. Pri iskanju izvora gamsa v Sloveniji nas poleg splošne razširjenosti in pestrosti najbolj zanima genetski izvor in kakšne so povezave izoliranih populacij, podobno kot pri divjem petelinu in volku v Sloveniji in na Balkanu. Potek in organizacijo delovne skupine na področju genetskih raziskav prostoživečih živali ter ekologije in razporeditve populacij izbranih vrst usklajuje dr. **Miran Čas**, ki vodi področje ekologije gozdnega živalstva in lovstva na GIS.

Foto: M. Cerar

Ruševca je zaradi razmaha gorskega turizma in zlasti uporabe motornih sani ter aktivnih smučičev in paše (smrtonosne žične ovire), zaradi zaraščanja višinskih pašnikov in grebenov ter pomikanja gozdne meje navzgor vse bolj ogrožena domorodna vrsta gozdnih kur.

menti projektov CRP »V4-0497; Prostorsko-populacijska dinamika prostoživečih živali v slovenskih gozdovih kot posledica podnebnih sprememb, ki ga vodi dr. **Ivan Kos** (BF, Biologija) in CRP V4-0542; Naravni sestoji macesna v Sloveniji, ki ga vodi dr. **Igor Dakskobler** (Slovenska akademija znanosti in umetnosti). Raziskave so nadaljevanje uspešno zaključene projekta CRP V4-0435-01 (2001–2004); Uveljavljanje habitatne vloge gozdov v gozdnogospodarskem načrtovanju, ki je proučeval spreminjanje habitatov in meja na podnebne spremembe občutljivega bioma gorskih gozdov in ki ga je vodil dr. **Miran Čas**, ter projekta CRP Gozd V4-0175 (1998–2000) Ohranjanje habitatov ogroženih vrst divjadi in drugih prostoživečih živali v gozdnih ekosistemih in krajinah, ki ga je vodil prof. dr. **Miha Adamič** (segment gozdne kure – divji petelin (M. Čas).

Letos ponovni popis!

Tudi v letu 2010 načrtujemo ponovni popis številčnosti divjega petelina na vseh znanih in morda novih rastiščih. Hkrati bomo za potrebe molekularnih analiz genetske

Volk je živalska vrsta s skromno populacijsko gostoto, ki se pojavlja na velikih območjih, predvsem v odmaknjenih gozdnih krajinah. Večinoma njegovo prisotnost opazimo le po sledovih in posledicah napadov na drobnico, živino ali divjad.

pestrosti populacije zbirali vzorce iztrebkov (cigar) ob spomladanskem petju na rastiščih. Zbiranje načrtujemo aprila in maja na območju celotnega dinarskega habitata in na izbranih območjih alpskega habitata.

Za potrebe načrtovanih genetskih raziskav bomo v

letih 2010 in 2011 pobirali tudi vzorce iztrebkov (cigar) in peres ruševca in gozdnege jereba ter tkiv gamsa in volka. Zato vse lovske organizacije in lovce, ljubitelje in varuhe zdrave in raznolike divjadi ter neprizadete narave prosimo za čim številnejše, dobro in vestno sodelovanje

pri popisu divjega petelina ter prav tako pri zbiranju vzorcev tkiv naštetih živalskih vrst. Le skupaj bomo lahko pripomogli k poznavanju in ohranjanju vitalnih in z okoljem usklajenih populacij prostoživečih divjih živali.

S projektom habitatnih in genetskih raziskav divjega petelina, ruševca, gamsa in volka (kot del CRP V4-0492, programske skupine P4-0107 in drugih omenjenih projektov) želimo dognati izvor in spoznati, kolikšna je prilagodljivost vrstne pestrosti občutljivih omenjenih domorodnih vrst divjih živali na spreminjanje okolja zaradi podnebnih sprememb, onesnaževanja in različne rabe prostora. Rezultati raziskav pri izbranih vrstah gozdnih živali bodo kot indikatorski primeri (kazalniki) temelj za aktivno varstvo občutljivih habitatov in raznolikosti vitalnih populacij v sklopu lovskogojitvenega in gozdnogospodarskega načrtovanja ter ukrepanja.

Dr. Miran Čas,
Gozdarski inštitut Slovenije,
Večna pot 2,
1000 Ljubljana;
miran.cas@gozdis.si

Gams se ohranja v vitalnih populacijah le v njemu ustreznih habitatih in populacijskih gostotah; zato marsikje le v omejenih življenjskih območjih.

Foto: J. Popež – Diana

SloWolf - projekt o volkovih v Sloveniji

Volk je ena ključnih živalskih vrst v naravnih evropskih gozdovih. Obenem je zaradi karizmatičnosti in konfliktov s človekom deležen velike pozornosti javnosti. V Sloveniji imamo od vseh treh velikih zveri o volkovih na voljo najmanj zanesljivih podatkov, zato je upravljanje z njimi pogosto težavno. Prav pomanjkanje podatkov in vedno večji konflikti z ljudmi oziroma njihovimi dejavnostmi so nas spodbudili, da smo se leta 2008 prijaviли na razpis Evropske unije za sofinanciranje projektov Life+. Prijava je bila uspešna in januarja 2010 smo začeli s štiriletnim projektom SloWolf. V prispevku bomo na kratko predstavili vsebino projekta s poudarkom na tistih delih, v katere bi želeli vključiti tudi lovce lovskih družin in poklicne lovske čuvaje v loviščih s posebnim namenom.

V Sloveniji je bilo volku – za razliko od rjavega medveda in evrazijskega risa – namenjenih le malo sistematičnih raziskav. Zelo nezanesljive so že ocene nekaterih temeljnih podatkov, kot so velikost slovenskega dela populacije volkov, število tropov v Sloveniji, povprečno število volkov v tropu, velikost domačega okoliša posameznega tropa, vpliv volkov na vrste, ki jih pleni, pomen posameznih dejavnikov ogrožanja in še bi lahko naštevali. Vedno večja škoda na drobnici postaja vedno večji problem, kar kaže, da dosedanja prak-

sa njihovega omejevanja ni najbolj učinkovita. Obenem se zdi javnost razmeroma slabo ozaveščena o glavnih značilnostih volkov ter o ukrepih, ki omogočajo lažje sobivanje z njimi. To so le nekateri vidiki, ki jih bomo razčlenili v okviru projekta s polnim naslovom **Varstvo in spremljanje varstvenega statusa populacije volka (*Canis lupus*) v Sloveniji**. V projektu bodo kot partnerji sodelovali Univerza v Ljubljani (Oddelek za biologijo kot koordinator projekta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Oddelek za agronomijo na

Biotehniški fakulteti in Veterinarska fakulteta), Zavod za gozdove Slovenije ter društvo Dinaricum (Društvo za ohranjanje, raziskovanje in trajnostni razvoj Dinaridov). Predvideno je tudi sodelovanje pomembnih zunanjih partnerjev, kot so lovske organizacije in Kmetijsko-gozdarska zbornica. Projekt bo trajal do decembra 2013.

Spremljanje (monitoring) populacije volkov

V okviru projekta bomo populacijo volkov spremljali na več načinov: z odlovom in telemetričnim spremljanjem posameznih volkov, sledenjem v snegu, izzivanjem oglašanja, pregledom zdravstvenega stanja volkov, izločenih iz narave, in genetskimi analizami. Volkove, ki jih bomo opremili s telemetričnimi ovraticami, bomo predvidoma odlovili na celotnem območju stalne prisotnosti te vrste v Sloveniji. Pri tem se bomo sproti prilagajali razmeram na terenu in uporabljali vse razpoložljive podatke o prisotnosti volkov, ki jih bomo dobili s terena. Upamo tudi na sodelovanje posameznih lovskih družin (LD) in lovišč s posebnim namenom (LPN). Večinoma jih bomo odlavljali z upora-

bo pasti. Projekt bo potekal v vseh letnih časih, odlov pa bomo opravljali v toplejšem delu leta (maj-oktober). V okviru projekta bomo poskusili odloviti skupno osem (8) volkov – predvidoma po dva na leto. Opremili jih bomo z GPS- in GSM-ovratnicami, podobnim tistim, ki smo jih že uspešno uporabljali za spremljanje medvedov in risov. Tako bomo dobili natančne podatke o gibanju posameznih volkov in njihovih tropov, velikosti domačih okolišev, rabi prostora, približevanju naseljem, stopnji plenjenja in o vplivu, ki ga imajo volkovi na divjad in drobnico.

Ko bodo razmere dovoljevale, bomo v zimah 2010/2011, 2011/2012 in 2012/2013 organizirali sledenje volkov v snegu. Na tak način bomo zbirali podatke o prisotnosti tropov na posameznih območjih in številu volkov v posameznem tropu. Pri iskanju sledi po vnaprej določenih poteh (transektih) pričakujemo sodelovanje prostovoljcev, prav tako upamo, da se nam boste pridružili tudi člani lovskih družin in poklicni lovci. Predvidevamo, da bo akcija potekala sočasno ter usklajeno z raziskovalci in lovci na Hrvaškem, kjer podobno spremljanje uspešno opravljajo že več let.

Takšno čezmejno sodelovanje je nedvomno smiselno, saj si populacijo volkov delimo s sosednjo Hrvaško. Poleti in jeseni bo popis teritorialnih volkov potekal s pomočjo izzivanja oglašanja. Podobno kot so počeli že v več raziskavah po svetu, bomo z oponašanjem tuljenja poskušali izzvati odziv volkov. Na tak način bomo zbirali tudi podatke o prisotnosti legel. Ves čas trajanja projekta bomo zbirali tudi druge podatke o prisotnosti volkov na celotnem območju Slovenije: neposredna opazovanja, fotografije, najdeni iztrebki, stopinje, ostanki plena, mesta označevanja (markiranja) in zabeleženo oglašanje. Zbiranje podatkov bo potekalo prek internetnega portala, v kratkem pa bomo poskušali zagotoviti tudi druge načine posredovanja podatkov.

Podrobneje bomo analizirali tudi trupla volkov, odvzetih iz narave (odstrel, povoz in druge izgube). Naredili bomo več preiskav, med drugim bomo ugotavljali zdravstveni in razmnoževalni (reproduktivni) status živali, prisotnost zajedavcev in bolezni ter analizirali vsebine želodcev. Odstreljeni volkovi bodo po ogledu in meritvah, ki jih bodo opravile pooblaščen osebe ZGS, izkoženi v loviščih, kjer so bili uplenjeni,

lobanja in spolna kost (pri samcih) pa bosta po analizi vrnjena uplenitelju.

Genetsko vzorčenje in analize

Podobno kot v veliki akciji zbiranja medvedjih iztrebkov, ki smo jo organizirali jeseni 2007 z namenom ocene številčnosti medvedov v Sloveniji, bomo tudi v tem projektu organizirali več akcij zbiranja volčjih iztrebkov. Del zbiranja bo manj intenziven in bo potekal daljše časovno obdobje, del pa bo intenzivnejši, v kombinaciji s sledenjem volkov v snegu. Na podlagi individualnega prepoznavanja osebkov bomo lahko spremljali gibanje posameznih živali, v sodelovanju s hrvaškimi kolegi pa tudi premike volkov prek državne meje. Z analizami sorodnosti bomo lahko prepoznali trope volkov in njihovo sestavo, na podlagi metode »odlova in ponovnega odlova« pa bomo, podobno kot pri medvedu, ocenili številčnost volkov v Sloveniji. Genetske analize vzorcev slin, ki jih bomo odvzeli od ubitih domačih živalih, bodo omogočile prepoznavanje »problematičnih« tropov in posameznikov v tropu ter zanesljivo prepoznavanje povzročitelja škode (volk, pes ali križanec). Glede na dobre izkušnje iz »medvedjega projekta« se že veselimo ponovnega sodelovanja z lovci.

Upravljanje z volkovi in njihovim plenom v Sloveniji

Z novimi podatki, ki jih bomo dobili v projektu, bo lažje načrtovati prihodnje upravljanje z volkovi v Sloveniji. Zato se bo že v okviru projekta začel proces priprave *Akcijskega načrta za upravljanje z volkom v Sloveniji*. Predvidevamo, da bo načrt pripravljen v prvih dveh letih in na koncu še dopolnjen. Pripravo bomo organizirali v obliki serije delavnic in okroglih miz, v katere bodo

Foto: J. Popež – Diana

Foto: J. Popež – Diana

vključene različne interesne skupine, med drugim tudi predstavniki Lovske zveze Slovenije, območnih združenj upravljalcev lovišč in uprav-

ljalcev lovišč s posebnim namenom. Upamo, da bomo na tak način skupaj uspeli pripraviti kakovosten dokument.

Upravljanje z volkom je tesno povezano z upravljanjem s populacijami prostoživečih parkljarjev, ki so njihova glavna prehranska baza. Relativne gostote posameznih vrst parkljarjev bomo ugotavljali z metodo štetja iztrebkov, analiza objedenosti gozdnega mladja in podatkov o odvzemu (odstrel in izgube) iz baze Lisjak ter podatkov odvzema v loviščih s posebnim namenom. Rezultati bodo v prihodnje upoštevani pri načrtovanju odvzema teh vrst iz narave. Način vpeljave novih dognanj v lovskoupravljaljske načrte bo treba najprej uskladiti z vsemi udeleženci v procesu načrtovanja v obliki javnih razprav in delavnic.

Škoda na drobnici in ozaveščanje javnosti

Eden glavnih izzivov upravljanja z volkom v Sloveniji je škoda na drobnici, zato

smo temu že pri snovanju projekta **SloWolf** namenili pomemben del. Najprej bomo natančneje analizirali dosedanje škodne primere in poskusili prepoznati glavne dejavnike, ki vplivajo na nastanek škode ter raziskali ekonomski vpliv škode na rejo drobnice. Nato bomo izbrali štiri pašnike s pogosto škodo zaradi volkov (t. i. »vroče točke«) in na njih konkretno poskušali izboljšati varovanje domačih živali. Na podlagi pridobljenih rezultatov bomo pripravili priporočila za varovanje drobnice na drugih pašnikih. Pri analizah škode bomo, kot smo že omenili, vpeljali sodobne genetske metode, ki bodo omogočile boljše razumevanje problematike in ugotavljanje (identifikacijo) morebitnih problematičnih osebkov.

O poteku projekta in pridobljenih rezultatih bomo redno obveščali lovce pa tudi širšo javnost. Najpozneje do junija 2010 bomo postavili internetno stran www.volkovi.si (podobno dobro obiskani strani o raziskavah medvedov, www.medvedi.si). Več informacij o posameznih akcijah, v katere se boste lahko vključili tudi člani lovskih družin in poklicni lovci, ter o rezultatih posameznih raziskav ter spremljanja bomo redno objavljali tudi v glasilu Lovec. Upamo, da bomo z novimi spoznanji zagotovili kakovostnejše upravljanje z volkovi v Sloveniji ter lažje sobivanje ljudi in živali.

Avtorji prispevka in člani

projektne skupine:

**Miha Krofel (BF),
Rok Černe (ZGS),
Maja Jelenčič (BF),
dr. Klemen Jerina (BF),
Marko Jonozovič (ZGS),
Irena Kavčič (BF),
dr. Ivan Kos (BF),
mag. Aleksandra Majič
Skrbinšek (BF),
dr. Hubert Potočnik (BF),
Tomaž Skrbinšek (BF),
dr. Andrej Udovč (BF),
dr. Gorazd Vengušt (VF),
Anamarija Žagar (BF),
dr. Diana Žele (VF).**

BF – Biotehniška fakulteta

VF – Veterinarska fakulteta

ZGS – Zavod za gozdove Slovenije

Številka projekta: LIFE08 NAT/SLO/000244

Prijavitelj: Univerza v Ljubljani

Partnerji: Zavod za gozdove Slovenije, Društvo za ohranjanje, raziskovanje in trajnostni razvoj Dinaridov – Dinaricum

Sofinancerji: Evropska komisija, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Koordinatorica projekta: Aleksandra Majič Skrbinšek (almajic@gmail.com)

Drugi stiki: Anamarija Žagar –časna koordinatorica projekta (anamarija.zagar@gmail.com), Miha Krofel in dr. Hubert Potočnik – delo na terenu (051/228-717, miha.krofel@gmail.com; 031/794-100, hubert.potocnik@gmail.com), Rok Černe – kontaktna oseba Zavoda za gozdove Slovenije (rok.cerne@zgs.gov.si), dr. Ivan Kos in dr. Klemen Jerina – kontaktni osebi za Biotehniško fakulteto (ivan.kos@bf.uni-lj.si, klemen.jerina@bf.uni-lj.si)

Prihodnost upravljanja z risom v Sloveniji in Evropi

Evrazijski ris je ogrožena živalska vrsta in je zavarovan na evropski ravni. Zaradi človekovih vplivov je v Sloveniji izumrl leta 1908, v začetku 70-ih let prejšnjega stoletja pa je v naprednih lovskih krogih zaživela ideja o njegovi vrnitvi v Slovenijo. Posledično so ga leta 1973 pod okriljem Gojitvenega lovišča Rog (zdaj LPN Medved) in Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo ponovno naselili v kočevske gozdove. Po začetnem uspehu in hitri rasti populacije so se v 70-ih in 80-ih letih prejšnjega stoletja razširili po večjem delu Dinardov in Alp. V zadnjih 10 do 15 letih pa se je populacija risov spet začela zelo manjšati, tako da jim zdaj ponovno grozi izumrtje. V tem Slovenija ni edina, saj se s težavami pri upravljanju in varstvu risa srečujejo tudi v nekaterih drugih evropskih državah. Zato je bila v začetku februarja 2010 v Poljčah v Sloveniji Delavnica o prihodnosti upravljanja z ogroženimi populacijami evrazijskega risa v Evropi (Workshop on future management of threatened Eurasian lynx populations in Europe).

Ob podpori Norveškega inštituta za raziskovanje narave ter Ambasade Združenih držav Amerike so delavnico organizirali Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, društvo Dinaricum, Zavod Grč - Vrh in Ministrstvo RS za okolje in prostor. Na delavnici je sodelovalo 44 najvidnejših strokovnjakov za evrazijskega risa iz 15 evropskih držav ter svetovno znana strokovnjakinja za varstveno genetiko iz ZDA, dr. **Lisette Waits**. Na delavnici smo si udeleženci v treh dneh intenzivnega dela izmenjali izkušnje pri upravljanju z risi v Evropi, analizirali grožnje, ki pomembno vplivajo na posamezno populacijo risov, ter razpravljali o prednostih in slabostih morebitnih rešitev.

Delavnica se je začela s pregledom stanja populacij

risov v Evropi. Med predstavitvijo razpoložljivih podatkov iz spremljanja stanja v posameznih državah (monitoringa) se je izkazalo, da je **dinarska populacija risa, ki ji pripadajo tudi risi v Sloveniji, med najbolj ogroženimi v Evropi**. V nadaljevanju je sledila analiza najpomembnejših groženj in glavnih težav, s katerimi se soočajo upravljavci v posameznih državah. Kot najpomembnejše izzive pri ohranjanju risov v Evropi so sodelujoči na delavnici prepoznali: *pomanjkanje objektivnega znanja, posledice partnerstva v sorodstvu, majhno število osebkov v posameznih populacijah, pomanjkanje čezmejnega sodelovanja, neučinkovito delovanje institucij, nelegalno ubijanje risov, pomanjkanje ozaveščenosti in strpnosti javnosti, iz-*

*guba povezljivosti primerne-
ga prostora in pomanjkanje
plena.*

Kot najverjetnejša vzroka za drastično zmanjšanje v naši dinarski populaciji risov smo prepoznali parjenje v sorodstvu in nelegalni odstrel. Glede na razpoložljive podatke je trenutno težko trditi, kateri izmed obeh je pomembnejši. Vsekakor pa lahko oba skupaj kmalu pripeljeta do izginotja te vrste pri nas.

Zaradi majhnega števila risov (šest živali), ki so bili leta 1973 ponovno naseljeni v Slovenijo s Karpatov, v dinarski populaciji nastaja parjenje v sorodstvu. To se lahko izrazi v zmanjšanju preživetja risov, težavah pri razmnoževanju, slabši prilagodljivosti osebkov in populacije na spremembe v okolju itn. Glede na izkušnje iz drugih populacij risov in podobnih živalskih vrst in glede na majhno izvorno število risov v Sloveniji **je verjetnost za dolgoročno preživetje naše populacije brez dodatnih ukrepov izredno majhna.** Če pri nas želimo ohraniti risa, bo skoraj gotovo treba: ali vzpostaviti povezave s sosednjimi populacijami risov in omogočiti genski pretok ali pa v naravo doseliti nekaj osebkov iz katere druge evropske populacije risov. Zaradi značilnosti okolja in človekovega poseganja vanj bi bilo v bližnji prihodnosti zelo težko zagotoviti povezljivost med našo in katero drugo populacijo. Zato je dodatna doselitev kratkoročno edina rešitev za povečanje genetske pestrosti naših risov in tako omilitev posledic parjenja v sorodstvu. **Vendar pa je dodatna naselitev zelo zapleten proces,** v katerega morajo biti poleg znanstvenikov in strokovnjakov vključene tudi širša javnost ter posamezne interesne skupine (lovske in druge naravovarstvene organizacije, rejci drobnice itn.) in vladne organizacije.

Obseg nelegalnega odstrela je tako kot drugod po svetu tudi pri nas zelo težko ovrednotiti in še težje preprečiti. Nedavna raziskava je pokazala, da velika večina lovcev

v Sloveniji in na Hrvaškem podpira ohranjanje risa. Vendar pa imajo ob zdajšnji izredno majhni številčnosti te vrste in prizadetosti zaradi parjenja v sorodstvu lahko že kazniva dejanja redkih posameznikov usodne posledice za populacijo. Poleg grožnje za preživetje risov takšna dejanja mečejo slabo luč na preostale lovce in celotno slovensko lovstvo, ki si prizadeva za ohranjanje biotske

pestrosti in sonaravnih ekosistemov. Zato je pomembno boljše sodelovanje z lovskimi organizacijami ter širše ozaveščanje o trenutni kritični situaciji z risom v državi. Pomembno je tudi resno obravnavanje kaznivih dejanj nelegalnega odstrela znotraj lovskih organizacij tudi prek državnih institucij.

Glede na to, da bo za preprečitev ponovnega izginotja risov pri nas zelo verjetno tre-

ba organizirati dodatne naselitve živali, je bil ob koncu delavnice sprejet dogovor, da je treba v naslednjih mesecih narediti podrobnejšo analizo genetske sestave risov v Evropi. Ta bo služila kot izhodišče za pripravo natančnih priporočil za morebitne dodatne naselitve ali izmenjave risov z drugimi evropskimi populacijami. V načrtu naj bi posebej opredelili najprimernejši način izpeljave: potrebno število doseljenih živali, njihov izvor, spolno razmerje itn. Že na delavnici je bilo izpostavljeno, da bi bilo v primeru dodatne naselitve priporočljivo, da bi potekala v daljšem časovnem obdobju in sočasno v Sloveniji, na Hrvaškem in v drugih državah, s katerimi si delimo dinarsko populacijo.

Po pripravi optimalnega načrta doselitve, gledano z biološkega vidika, bo sledilo širše družbeno usklajevanje s posameznimi interesnimi skupinami in javnostjo. Pred postopkom doselitve bo **treba sprejeti odločitev, ali želimo risa v Sloveniji ohraniti ali ne** ter se uskladiti glede nadaljnjih ukrepov. **Šele po sprejetem širšem soglasju bo mogoča morebitna dejanska doselitev živali.** Nepremišljene akcije, »horuk« akcije, doseljevanja risov bi verjetno prinesle več škode kot koristi.

Če bi si v prihodnosti populacija spet opomogla, bo to treba upoštevati pri nadaljnjih usmeritvah ohranjanja risa v Sloveniji. Tako so, na primer, strokovnjaki večinskega mnenja, da bi bil ob vitalni populaciji ponovno mogoč omejen legalni odvzem risov v obliki trofejnega lova, ki v zadnjih letih ni bil dovoljen zaradi kritičnega stanja populacije. Izkušnje iz tujine namreč kažejo, da je ob pravilnem upravljanju z risom mogoče učinkovito ohranjati plenilce in njihov plen ter tradicionalno življenje lokalnega prebivalstva.

**Miha Krofel,
Aleksandra Majič Skrbinšek,
dr. Ivan Kos**
Biotehniška fakulteta,
Univerza v Ljubljani

Foto: M. Artnik - Grča

Foto: M. Krofel

Na delavnici o risih v Poljčah je sodelovalo 44 najvidnejših strokovnjakov za evrazijskega risa iz 15 evropskih držav ter svetovno znana strokovnjakinja za varstveno genetiko iz ZDA, dr. Lisette Waits. V treh dneh intenzivnega dela so si udeleženci izmenjali izkušnje pri upravljanju z risi v Evropi, analizirali grožnje, ki vplivajo na posamezno populacijo risov, ter razpravljali o prednostih in slabostih morebitnih rešitev.

Foto: B. Avbor

Čas je za sajenje topinamburja

(Krmne rastline za divjad)

Krmljenje divjadi je pomembno in potrebno. Zakonsko podlago za krmljenje divjadi najdemo v 41. členu Zakona o divjadi in lovstvu (ZDlov - 1¹), ki je glede krmljenja divjadi² v naravi dokaj skop, saj določa, da je krmljenje divjadi dovoljeno le za tiste vrste divjadi in na lokacijah, ki so predvidene z načrti lovskoupravljaljskih območij. Ker letni načrt za posamezno lovišče in lovišče s posebnim namenom pripravljajo upravljavci, je pomembno, da vanj razumno vključijo tudi krmljenje divjadi zaradi ohranitve populacij divjadi in njihovega življenjskega okolja, naravnega ravnovesja in za trajnostno rabo divjadi z lovom.

¹ Uradni list RS, št. 16/04 z dne 20. 2. 2004, št. 17/08 z dne 19. 2. 2008;

² Inž. Blaž Krže, *Lovec kot kmet in gozdar*, LZS 1997;

Uvodne misli, ki izhajajo iz namena zakona o omejenem krmljenju divjadi v prosti naravi, je treba upoštevati pri določanju lokacij krmišč pa tudi pri načinih krmljenja divjadi, ki mora biti sonaravno. Zalaganje krmišč s koruzo, senom ali tropinami so ustaljeni načini krmljenja divjadi v naših lovskih revirjih. Včasih so lovci bolj zavzeto skrbeli za krmljenje divjadi tudi s krmno rastlino, ki je znana kot **topinambur** ali **laška repa** (*Helianthus tuberosus*). V nemško govorečih deželah ga imenujejo tudi zemeljska hruška (Erdbirne)

ali pa Ross-Erdäpfel, ker so z njim krmili konje³. Mnogim je znan tudi kot jeruzalemska artičoka (Jerusalem-Artischocke). Topinambur je rastlina iz družine nebinovk (*Asteraceae*⁴), ki sodijo v rod

³ Wikipedia.de;

⁴ Vir Wikipedija: **Nebínovke** (znanstveno ime *Asteraceae*, staro ime *Compositae*) so največja družina rastlin iz reda košarnic. Družina se imenuje po nebini (latinsko *Aster*), rastlini z raznobarnimi cvetovi iz te družine. Ime *Compositae* je starejša, a še vedno veljavna, in pomeni *sestavljen* in se nanaša na svojstvena socvetja. Družina vključuje *solato*, *artičoke* in *sončnice* ter *krizanteme*, *dalije* in *številne druge okrasne rastline*. Sem sodijo še številni pleveli, regrat, bodak in škrbinka ...

sončnic (*Helianthus annuus*). Topinambur kot pridelek vzgajajo zaradi uporabnih gomoljev. Poznali so ga že Indijanci, mnogi ljudje pa so ga v času velike lakote sadili in vzgajali kot krompir. Poleg imena sladki krompir ga poznajo tudi kot borbel, zemeljska sončnica, večni krompir, indijanski gomolj, jeruzalemska artičoka, mala sončnica, zemeljska hruška ali krompir, gomoljikasta sončnica ali pa sladki krompir oziroma laška repa.

Rastlina topinamburja zraste do treh metrov visoko. Iz gomoljev zelena rastlina požene spomladi, aprila ali maja, se razvije v lepo in z listi okrašeno stebelasto rastlino, ki šele v jeseni, pri nas po navadi oktobra ali novembra, zacveti z rumeno črnim cvetom, ki se kmalu posuši. Gomolji so razvejani, stebela in listi topinamburja so grobi in kosmati. Cvetovi so obarvani z rumenimi lističi s premerom od štirih do osem centimetrov. Rastlina kopiči sladkor v gomoljih, ki so vretenasti, hruškasti ali v obliki jabolka. Po navadi so gomolji barve kože, bež ali pa v odtenkih od rume-ne do rožnate barve. Meso gomolja, ki lahko doseže ve-

likost siceršnjega krompirja, je belo. Topinamburjevi gomolji so zelo trpežni, prenesejo tudi mraz do minus 30 stopinj Celzija, nadzemni rastlinski poganjki pa zdržijo do minus pet stopinj Celzija. Vse naštetu dokazuje, da je topinambur izjemno trpežna in hvaležna krmna rastlina, ki je primerna za sajenje v naših loviščih. Dobro prenaša podnebne razmere, ima izjemne hranilne vrednosti in v naravi raste v harmoniji z drugimi rastlinami. Zato je okolju prijazna rastlina, ki je odlična hrana zlasti za parkljarje.

Topinambur je trdoživa rastlina. Posamezni delčki gomolja kalijo vedno znova. Poleti, julija in avgusta, rastlina razvije podolgovate gomolje, iz katerih spomladi zrastejo novi poganjki. Topinambur odlično uspeva, hitra rast mu omogoča, da ga druge rastline ne izpodrivajo. Prihaja iz Severne in Srednje Amerike, njegova prava domovina je v Mehiki. Uporabljali so ga Indijanci, ki so poznali njegovo hranilno moč. Veljal je za njihovo kulturno rastlino. V Kanadi in Ameriki je mnogo ljudi rešil lakote. V Parizu in Vatikanu so ga prinesli leta 1612. Govorili so, da je to »francoski« oziroma »indijski krompir«. V Evropi je veljal za čudežno zdravilo za vse bolezni, reševal pa je lakoto, ki je vladala v Evropi. Šele s prihodom krompirja (*Solanum tuberosum*) so vsaj deloma siti Evropejci zadihali s polnimi pljuči. Francozi so novo rastlino, indijanski krompir, iz neznanja poimenovali po brazilskem indijanskem plemenu Topinambour. In tako je sladki krompir iz Amerike dobil ime **topinambur**.

Topinambur so gojili za hrano; njegovi gomolji so bili pomembna hrana za ljudi in živali. Ljudje so uživali gomolje, še zlasti je bil priljubljen v Franciji. V 18. stoletju ga je nadomestil krompir, ki je bolje rodil. Dandanes topinambur pridelujejo na vseh celinah, največ v Severni Ameriki, Rusiji, Avstraliji in Aziji. Nekaj topinamburja za gospodarske potrebe pridelava-

jo v južni Franciji in na Nizozemskem, v Švici, v Nemčiji pa samo v manjših regijah, to je na Spodnjem Saškem, v deželi Brandenburg in v Badnu. Ob koncu tisočletja so v okrožju Baden Rastatt to rastlino pridelovali še na približno 200 hektarjih polj, na Danskem pa je bilo zasajenih 15 do 20 hektarjev polj. Zdaj topinambur pridelujejo v zdravstvene namene in kot biohrano. Rastlina za pridelovanje ni zahtevna, rodi pa bogato. Pridelovati ga je mogoče na skromnih, revnih tleh. Ima veliko hranilno vrednost, njegova pH vrednost je 6,0 do 7,5. Primeren je za pridelovanje v hladnih podnebnih razmerah, uspeva pa tudi v toplejših krajih. Ker uspeva tudi v delni senci, je primeren za višje ležeča lovišča v višjih krajih.

Topinambur praviloma sadimo spomladi (februar-april), in sicer bodisi v jamece bodisi v jarek v vrsto na sadilni razdalji 30 do 40 cm, razmik med vrstami pa naj bo od 60 do 80 cm. Gomolje sadimo na globini 10 do 12 centimetrov, podobno kot sadimo krompir. Po navadi posadimo 0,2 kg/m² (20 kg/ar), optimalna gostota je 3 do 5 gomoljev/m². Topinambur ne potrebuje posebne oskrbe. Če ga pridelujemo za industrijsko proizvodnjo, ga je treba opleti. V loviščih praksa kaže, da lahko uspeva povsem sam; ne potrebuje dognojevanja, dobro uspeva tudi v skromni zemlji. Topinambur, ki se vegetativno razmnožuje z gomolji, ima za lovška krmišča izjemno lastnost, da gomolji, ki jih živali ne pojedjo, ali pa njihovi deli, ki ostanejo v zemlji med hrusta-

njem gomoljev, vzkljuje naslednje leto in nasad topinamburja se lahko obnavlja sam. Topinambur bo, četudi ga spomladi ne bomo posadili znova, še nekaj let rasel na istem mestu. Živali bodo imele tako vedno hrano, saj topinambur praktično nikoli ne izgine s kulturne površine.

Topinambur ali laška repa (*Helianthus tuberosus*)

Čiščenje topinamburjevih gomoljev

Krmne njive in smiselnost oziroma potrebnost krmljenja divjadi, tudi s krmljenjem s krompirjem in laško repo, je odlično opisal **Blaž Krže** v svoji knjigi *Lovec kot kmet in gozdar*, ki je izšla leta 1997 v zbirki Zlatorogova knjižnica. Zato svetujem, naj jo lovci vzamejo s (morebiti

Foto: B. Krže

Krmna njiva za divjad s cvetočim topinamburjem. Ta rastlina ne potrebuje dognojevanja, dobro uspeva tudi v skromni zemlji.

zapršenih) polic v roke, saj je knjiga izjemno uporabna in koristna.

Bolezni, ki napadajo topinambur, so redke. Občutljiv

je za oidij in rjo, ki občasno napadeta njegove liste. V tropskih krajih (tropih) je občutljiv za glivične bolezni in nekatere škodljivce. Gomolje lahko deloma napade gniloba. Nevarnost zanj so tudi škodljivci. Zlasti ga ljubijo divji prašiči, ki se kot pravi sladkosnedi radi posladkajo z

njim. Topinambur je, kot že omenjeno, naravna, biološka hrana. Pripravljamo ga lahko tako, da skuhamo njegove gomolje, ki so sladki in spominjajo na artičoke. Kuhan topinambur lahko ponudimo v slani vodi ali kot solato, lahko ga pečemo ali iz njega pripravimo sok, lahko pa iz njega skuhamo tudi žganje. Sirup iz topinamburja, ki je polisaharid in je zlato rumene do rjave barve, prodajajo kot alternativno sladilo. Primeren je zlasti za ljudi s sladkorno boleznijo.

Topinamburjevi gomolji imajo tanko kožo, zato se hitro izsušijo in postanejo rahlo uveli. Za razliko od krompirja jih je treba skrbno skladiščiti. Če jih hranimo v hladilniku, je najbolje, da jih zavijemo v folijo.

Po vzoru indijskega poglavarja *Seattla*, ki je spoznal in spoštoval ekološko soodvisnost v naravi⁷, upravljavcem lovišč svetujem: *Čas je za topinambur!*

Bojan Avbar

⁷ Na začetku prehranske verige so rastline, ki izkoriščajo sončno energijo in iz ogljikovega dvokisa (CO₂) in vode ustvarjajo energijsko bogate snovi (grozdni sladkor) in oddajajo kisik.

100 g topinamburja vsebuje, skupno⁵:

k/cal	k/Joul	Voda	Beljakovine	Maščobe	Ogljikovi hidrati	Balastne snovi
31	130	78,465 g	2,44 g	0,41 g	4 g	12,5 g

100 g topinambur vsebuje, skupno:

Škrob	Linolenska kislina ⁶	Linoleni snovi	Mineralne snovi	Na	K	Ca	Mg	Ph	Fe	Zn	Cu
0,33 BE	44 mg	0,165 g	1,74 g	3 mg	478 mg	10 mg	20 mg	78 mg	3,7 mg	60 µg	0,150 mg

100 g topinamburja vsebuje vitamine:

A	B ₁	B ₂	B ₃	B ₅	B ₆	B ₇	B ₉	B ₁₂	C	D	E	K
2 µg	200 µg	60 µg	1,3 mg	60 µg	90 µg	1,7 µg	31 µg	0 mg	4 mg	0 mg	1,3-2 mg	0,023 mg

⁵ Po podatkih Wikipedie.

⁶ Linolenska kislina, α-linolenska kislina, (IUPAC-ime: *cis,cis,cis*-oktadeka-9,12,15-trienojska kislina) je trikrat nenasičena maščobna kislina z 18 ogljikovimi atomi, ki spada med 3-omega maščobne kisline;

Na kratko iz tujega tiska ...

Škotska: Tudi na Škotskem višavju je bila minula zima ostra in dolga. Poznavalci govorijo celo o stoletni zimi, kar je nedvomno opaziti tudi na populacijah divjadi. Še posebno pri jelenjadi, katere številčnost je v mnogih območjih na zgornji stopnji nosilne zmogljivosti okolja, saj se je v zadnjih 50 letih povečala kar za štirikrat (na okoli 400.000 živali). Zabeleženi so bili številni pogini, več lovišč pa je lovno dobo, ki sicer traja do 15. februarja, prostovoljno skrajšalo in se omejilo zgolj na odstrel zelo shiranih živali. Med njimi so bili pogosti tudi stari kapitalni jeleni. Huda zima je zelo prizadela tudi populacije barjanskih jerebov (ang. Grouse), ki so pomemben zaščitni znak škotske lovske tradicije. Domačini so že našli na tisoče mrtvih živalih, številni barjanski jerebi pa so se premaknili v nižje ležeče kraje. Kakšen je dejanski vpliv ostre in dolge zime na populacije divjadi in kakšne bodo posledice, bo znano šele v prihodnjih mesecih.

(Der Anblick, 3/2010)

Tanzanija: V minulem letu so kmetje v neposredni bližini meje z narodnim parkom Tarangire, ki je četrti največji v državi, ubili 25 levov. Zakaj za to so bili neprestani napadi teh velikih mačk na domačo živino. Na območju prej omenjenega narodnega parka je število levov ocenjeno na 250 živali. Tudi sicer je na ozemlju narodnega parka opaziti zmanjševanje številčnosti mnogih vrst divjadi, predvsem zaradi izredno hitre rasti prebivalstva, kar je povezano z izkoriščanjem zemlje v pridelovalne namene.

(Jagen Weltweit, 1/2010)

Kanada: Na območju provinca Northwest-Territories so strokovnjaki za ekologijo divjadi ugotovili drastično zmanjšanje številnosti karibujev. Tako naj bi se v zadnjih treh letih število karibujev zmanjšalo s 120.000 na komaj 32.000 živali. Posledica take ugotovitve je prepoved lova na karibuje, v provinci za domačine pa tudi tuje lovske goste. Tudi število dovoljenj za odstrel karibujev za prvotne prebivalce iz plemena Inuitov je prepolovljeno. Številni domačini, med

Foto: M. Vogrin

V nekaterih območjih Kanade se je v zadnjih letih zelo zmanjšala številčnost karibujev kar vpliva tudi na število lovnih dovolilnic.

njimi tudi lovci, dvomijo o realnosti podatkov, saj trdijo, da so strokovnjaki štetje opravili ob nepravem času in na nepravem mestu.

(Jagen Weltweit, 1/2010)

Mozambik: V tej afriški državi je po ocenah strokovnjakov okoli 2.700 levov, od katerih jih živi na območju narodnega parka Niassa od 800 do 1.000. V Mozambiku so levi na zavarovanih območjih in tudi zunaj njih, njihov življenjski prostor pa je neposredno povezan s populacijami levov v sosednjih državah.

(Jagen Weltweit, 1/2010)

Švedska: V petih švedskih provincah so po 50 letih ponovno dovolili lov na volkove. Po oceni strokovnjakov naj bi na tem območju živelo več kot 200 volkov, tako da so pristojne oblasti dovolile odstrel 27 živali. Že prvi dan, ko je bilo volkove dovoljeno loviti, je bilo uplenjenih 22 živali, preostalih pet pa so uplenili še v naslednjih treh dneh. Skladno z omenjenim rezultatom lovci domnevajo, da je število volkov, ki živijo na tamkajšnjih območjih, bistveno večje od navedene ocene. Strokovnjaki tudi ocenjujejo, naj bi se populacija razvila iz treh volkov, ki so na območje Švedske prišli prek Finske

iz Rusije. Zato je pristojni minister za okolje prepričan, da je treba populacijo osvežiti z novimi osebkami, da bi tako povečali genetsko pestrost in povečali možnost trajnega preživetja populacije. V ta namen nameravajo s Finske uvoziti več novih osebkov, kar bi jih stalo 48.000 evrov za posameznega volka. Zaradi križanja v sorodstvu so med volkovi na Švedskem že nastajale zdravstvene težave s srcem in ledvicami.

(Wild und Hund, 3/2010; Deutsche Jagd Zeitung, 2/2010)

Švedska: Od začetka marca naprej je v tej skandinavski državi dovoljen tudi lov na risa. Na Švedskem strokovnjaki ocenjujejo številčnost risov na 1.500 živali. Leta 2010 je tako dovoljen odstrel 209 risov. Za odstrel risa je bilo izdanih 15.000 dovoljenj zainteresiranim lovcem. Lov na risa s puško je na Švedskem izredno težaven, saj je to zelo previdna žival. Pri lovu na rise je dovoljena tudi uporaba registriranih pasti na zapah, kar mnogi zelo kritizirajo. V letu 2010 naj bi bilo nastavljenih 300 omenjenih pasti.

(Jäger Internet)

ZDA: Strokovnjaki univerze Yale so odkrili zanimivo evlucijsko prilagoditev rac mlakaric. Pri njih je namreč

znana izredno velika pestrost pri spolnosti. Številni so primeri zelo agresivnega vedenja racmanov, celo posilstva, če zadevo lahko gledamo s človeškimi očmi. Strokovnjaki so odkrili način, kako se race rešijo pred nezaželenim zarodom. Njihova vagina je namreč spiralno zavita, kar otežuje kopulacijo in racam omogoča, da nezaželeno seme iztisnejo iz telesa, preden se oplodi.

(Wild und Hund, 3/2010)

Švica: V tej državi je raziskava javnega mnenja pokazala, da 81 % vprašanih sprejema lov. 21 % vprašanih je celo menilo, da pri lovu ne bi smelo biti nobenih omejitev. Nasprotno pa je 8 % vprašanih menilo, da je treba lov popolnoma ukiniti. Podatki kažejo na manjše povečanje priljubljenosti lova med Švicarji, saj je v podobni anketi leta 1998 lov sprejemalo približno 2/3 vprašanih.

(Wild und Hund, 3/2010)

Nemčija: Na državni cesti št. 22 v bližini kraja Düllstadt na Bavarskem je voznica avtomobila trčila v trop divjih prašičev, ki je želel prečkati cesto. Pri tem voznica ni bila poškodovana, deset ozimcev je poginilo, na vozilu pa je nastalo za približno 3.000 evrov škode.

(Pirsch, 3/2010)

Bolgarija: Bolgarski znanstveniki so ugotovili, da so kosti fazana, ki so ga našli pri izkopavanjih v svoji državi, stare približno 6.000 let. To pomeni, da na evropska tla fazanov niso prinesli stari Grki ali Rimljani, temveč bi lahko celo pomenilo, da je bil fazan avtohtona živalska vrsta v tem prostoru. Gre za podvrsto *Phasianus colchicus*, katere naravni življenjski prostor so gozdni obronki območij v Zakavkazju (torej država, kot so Armenija, Azerbejdžan, Gruzija), očitno pa je bil naravno razširjen tudi v vzhodni Evropi (ob Črnem morju). Glavni razlog za izginjanje te podvrste iz naravnega okolja je vnašanje drugih podvrst fazanov iz umetne vzreje in posledično križanje.

(Der Anblick, 2/2010)

Pripravil: **mag. Janko Mehle**

JANEZ ŠVAB

Riža

2. nagrada javnega natečaja za najboljšo lovsko pripoved (2008–09)

»**A**hti, pada!« je odmevalo po planini. Skupina osemnajstih gozdnih delavcev je sekala drevje na velikem gozdnem predelu Frnačevo pod Raduho. Njihov vodja Krumpačnik, debel, že kar priletan možakar, se je z veleposestnikom Grabom dogovoril za posek in spravilo lesa na dvajsetih *johih* do šeste cole. Računal je, da bo padlo okrog tri tisoč kubičnih metrov lesa.

Krupmačnik se je na delo dobro spoznal. Že njegov oče je znal posekati drevo, narediti rižo in spraviti les kakšen kilometer daleč. Sin Jože je vse življenje spremljal to delo in se postopkov dobrega naučil. Kot »brihtnega poba« so ga v cesarski vojski določili k topničarjem. Naučili so ga pisati in računati. Predvsem računskega znanja si je pridobil od svojega narednika toliko, da je znal izračunati kote, poznal je način, kako izračunati potrebne ure za kakšno delo, in vse zapiske si je pridno shranjeval.

Prvo svetovno vojno je nekako preživel. Seveda ni manjkalo strahu pred topovskimi izstrelki, ki so jim bili artileristi večkrat pomembna tarča, včasih je tudi bukovo listje nadomestilo hrano, a kljub vsemu se jim je godilo bistveno boljše kot pešakom.

Po končani moriji se je vrnil in začel s *cimperškimi* deli. Rad je postavil kakšno ostrežje na hiši ali hlevu, vendar ga je zelo vleklo v gozd. Rad bi delal tisto, kar ga je naučil že oče: izdeloval riže. To mu je veliko pomenilo; ni bilo samo delo, bil je nekakšen izziv, tekmovanje, rad je bil ponosen na svoj izdelek.

Vedel je, da če ne bo prav izračunal, mu bo v ovinkih iz riže metalo največje in najtežje hlode, če ne bo gladkega dna, mu bo lastnik odbil pri plačilu vse razcefrane in razcepljene hlode, če ne bo na koncu dobre rampe, ga bodo preklinjali *furmani*, če ne bo dobrih delavcev, bo potrebno še več ljudi na *poštah*, in še je bilo drugih pasti.

Rad je imel take izzive, rad je sprejel denar za pošteno opravljeno delo in zelo rad je slišal pohvalo, ko so že delavci med seboj rekli, da posadka

in delo *štimate* in da Krumpačnik pač zna.

Skupina je začela s sečnjo že marca. V posameznih jamah je bilo še meter snega, grebeni pa so bili kopni. Krumpačnik je za delo najel v glavnem *Štajerce*, kajti *Korošci* so raje delali prav tako težko, a boljše plačano delo v rudniku svinca.

Poznal jih je. Veliko je bilo njegovih letnikov, stanovali so po bornih okoliških bajtah in brez izjeme so imeli vsi velike družine. Njihovo delo in življenje sta bila težka.

Na ravnini, na nasprotni strani delovišča, so si postavili tri *škurnate bajte*. V njih so iz okroglic zbili postelje in pred bajto naredili ognjišče. V posteljah je bila v glavnem praprot, prekrita z debelimi vojaškimi koci. In takšne postelje so bile raj za bolhe.

Delali so od jutranjega svita do mraka, v skupinah po dva. Krumpačnik je znal organizirati delo. Imel je sedem parov, ki so podirali, razrezovali in lupili drevje, trem starejšim, najbolj izkušenim, je zaupal pripravo orodja – *amerikank*, *sekir*, *šepserjev in najevnikov*, pri bajti pa je pustil kuharja. Na jedilniku je bila najbolj običajna hrana – močnik, le včasih sta enoličnost dopolnila zabeljen fižol ali na palicah nad ognjem pečena slanina. V bližini *holcarskega naselja* je tekla bistra studenčnica.

Delo je trajalo od ponedeljka do sobote popoldne; takrat so delavci pobrali svoje borno imetje in jo mahnil čez Smrekovec na domove. Dostokrat jih je namesto doma videla gostilna v Lučah in marsikdo jo je v ponedeljek kar od tam mahnil nazaj v koroške gozdove. Kar precej je bilo koncev tedna, ko jih žene in otroci sploh niso videli ...

Krumpačnik je bil znan kot pošten plačnik. Res je po *ših*tu dal malo manj, vendar si se lahko zanesel, da boš plačan po dogovoru. Dogovor pa je bil tak, da si do konca dela prejemal akontacijo, na koncu pa je bil poračun. Izplačila so bila tedenska in marsikatera plača je končala v gostilni v Lučah ali Črni, žene in otroci pa so jedli le tisto, kar je zrastle v okolici njihovih podnajemniških bajt, in to so morali odslužiti z delom.

Ob sobotah ponoči so se v gostilni v Lučah dogajale čudne stvari. Natakariče so bile v glavnem iz južnih dežel in navadno so v te kraje prišle za boljšim zaslužkom s splavarji. Dovolile so se prijete za *tazadnjo*, za dober denar pa je pri njih prespal tudi ljubezni potreben *holcar*, *koroški knap* ali pa sramežljiv, po navadi vinjen *paver*.

Ko se je končala sečnja, se je vedno

začelo z izdelavo riže. Krumpačnik je bil zato vedno več pri delavcih, v rokah pa je nosil papir ter nekaj preračunal in risal. Les je bil posekan in olupljen. Ob stezah so čakali zavitki smrekove skorje, ki so bili v Krumpačnikovi lasti. Prodral jih je tovarni tanina na Prevaljah in prinesle so mu kar lep dodatni zaslužek.

Večina delavcev je šla izdelovat riže, mladi, neizkušeni, močni fantje pa so do glavnega jarka spravljali olupljen, že kar suh les. Krumpačnik je določil vodje odsekov, sam pa je delo nadziral.

Najmlajši so izdelovali *macesnove cveke*, ki so služili za povezavo – namesto dragih žebeljev in *klanf*. Uporabljali so suh, lepo raščen macesnov les, ki se je pozneje v riži navlažil in prijem je bil še trdnjši. Starejši, z izkušnjami, so pripravljali *koze*, Krumpačnik pa je s križem preverjal višine med kozami. Večina delavcev je bila izkušenih. Krumpačnik je poiskal ljudi, ki jim ni bilo treba vsake stvari pokazati s prstom.

Mojster Krumpačnik se je tokrat dogovoril, da bodo po riži lahko spravljali les osem let. To je pomenilo veliko tveganje, se je pa vsekakor dobro vključilo v ceno. Res je bilo v ekipi precej izkušenih, zares dobrih delavcev, vendar pri tako dolgi in na tako zahtevnem terenu postavljeni riži ni še nihče sodeloval.

V posadki pridnih mož je bil tudi mali, drobn in tihi Kogelnik. Nosil je potlačen, zamaščen klobuk in prav zato so ga začeli klicati Kajuh. Nič se ni oziral na zbadljivke. Kolegi so vedeli, da po malem tudi *raubšica*, posebno v soboto zvečer in nedeljo, ko ni bilo *ših*ta. Sodelavci niso bili brez takšnih grehov; tudi njim je teknil kakšen golaž zraven polente ali žgancev, pa tudi kakšna dimljena, posušena noga srnjaka ali gamsa je izboljšala okus fižola.

Paziti so se morali grofovskega *forš*nerja Gustlna, ki so se ga vsi bali kot peklenšček križa. Poleg varovanja gozda in označevanja za posek je imel na skrbi tudi kontrolo lova v *Grofovskem*. Bil je dober lovec: majhen, okreten, že od malih nog vaje gozda in rad je slišal, da se ga ljudje bojijo. Veliko mu je pomenila grofova pohvala, da je *lovišče polno*. Še Krumpačnik se ga je bal. Zadosti je bilo izpuščeno drevo za posek nad šesto colo, še hujše pa je bilo *oranje*, kadar je po sečnji ostalo drevo, ki je bilo po nesreči olupljeno.

Holcarji so se večkrat pogovarjali, da bi ga nekje na samem pričakali in pretepli, vendar niso zbrali toliko poguma. Gustlna je spremljala prelepa *boroveljska bokarica*, grofovo darilo za vestno opravljanje dela. Zavedali so se, da bo

streljal takoj, ko se bo znašel v nevarnosti. Gustl je sumil, da mu nekdo »pomaga« pri odstreli srnjakov in gamsov in še kako dobro je vedel, da mu manjkajo predvsem mlajše živali. »Se bova že srečala,« je velikokrat dejal kar na glas sam zase ob obhodu lovišča. Res se ni domislil, kdo bi to lahko bil. Strelji so bili redki, po vsem lovišču in v vseh mogočih urah. Moral je biti dober poznavalec lovišča in divjadi, kajti tudi sam je težko uplenil srnjaka ali gamsa sredi dne.

Kogelnik ali Kajuh, kot so ga zaradi potlačenega in postrani stoječega klobuka klicali sodelavci, je bil tih, vase zaprt, včasih se je zdelo, da celo preveč bogaboječ možic. V višino ni meril več kot 165 centimetrov, bil je zelo drobne postave in z izrazito mišičastim telesom. Težko mu je bilo določiti starost. Sodelavci so ga ocenjevali na štirideset let, kajti najstarejši sin jih je imel že osemnajst. Za delo skoraj ni bilo boljšega. Okretnosti, iznajdljivosti in izkušenosti mu ni manjkalo, kajti že pri petnajstih letih je sodeloval pri izdelavi dolge riže na Koroškem in od takrat naprej skoraj pri vseh večjih. Začel je z delom *macesnovih cvekov*, nadaljeval s privlačenjem in spravilom hlovod za izdelavo riže, zdaj pa ga je Krumpačnik uporabil za izdelavo najzahtevnejših *koz* in zaključka riže. Lahko mu je zaupal. Tokrat je bil pri izdelavi zaključka riže. Ob njem sta bila še njegov sin in sosedov petindvajsetletnik, ki je kar kipel od moči. Kajuh ju je predvsem usmerjal in na koncu povezoval, kajti največ zastojev je bilo navadno na koncu riže.

Konec julija so s sečnjo počasi končevali. Les se je čedalje slabše lupil, dogovorjena količina je bila posekana in če so hoteli izkoristiti vse hladne mesece ob koncu leta in začetku naslednjega, so morali pohiteti z delom. Krumpačnik je še dodatno najel nekaj ljudi in delo na okrog tri kilometre dolgi riži je dobro napredovalo. Vodje skupin je Krumpačnik izbral izmed najizkušenejših in preverjenih delavcev, ljudi pa je razporedil predvsem po znanju. *Koze*, *zaključek in ustje* so delali najboljši, kajti prav tam so nastajali zastoji, medtem ko so les za spravilo pripravljali predvsem mladi in močni.

Delo je dobro potekalo; suho avgustovsko in septembrsko vreme jim je šlo na roke. Konec oktobra je bila riža pripravljena. Vsi delavci so šli pomagat spravljat les do riže, kajti v tistih višinah je lahko kaj kmalu zapadel sneg in hloidi bi lahko ostali v gozdu še naslednje leto. Takrat pa bi Frnač zelo znižal

ceno za posek in spravilo, kajti les bi postal črn, preležan in tudi on bi zanj iztržil mnogo manj.

Kajuh je fantoma, svojemu Janezu in sosedovemu Poldiju, pokazal, kako in kje morata izravnati zemljišče, kakšen naj bo dostop s *sanmi* do riže in kaj naj delata. Sam je večkrat izginil za dve, tri ure. Nihče ni vprašal zanj, kajti delo je bilo kakovostno opravljeno in Krumpačnik mu ni zameril, četudi je včasih izvedel, da ga nekaj časa ni bilo.

Kajuh je imel pod Kozjo pečjo skrito lično italijansko puško, ki jo je prinesel s fronte v dolini reke Soče. Kar precej truda in nekaj strahu ga je veljalo, da jo je razstavil, ukradel precej streliva zanjo in jo prinesel domov. Krogle je na koncu malo, pa vendar zelo enakomerno obrusil, kajti vedel je, da srnjak ali gams, ustreljen s tako pripravljenim strelivom, prej obleži v ognju.

K lovu sta ga vlekli dve stvari. Velika družina je zahtevala dodaten kos mesa, pa tudi njegova lovska strast je bila dodatni motiv. Vsako rogovje srnjaka ali gamsa je lepo očistil, okuhal in obral vse delčke na lobanji ter shranil v star

Kajuh je za lov izkoristil skoraj vse proste trenutke, ko je vedel, da v lovišču ne bo žive duše, ki bi ga zatožila grofovskemu *logarju* in *jagru* Gustlu. Le-tega se je Kajuh bal in ga po svoje tudi spoštoval.

Gustl je bil vitalen petinštiridesetletnik. Izhajal je iz močne gruntarske družine in že kot mlad fantič se je naučil lovskih spretnosti na domačem lovišču. Odlični učitelj in vzornik mu je bil stric, ki je živel na gruntu neporočen in zanimal ga je le lov. Stene v domači hiši so krasila močna rogovja srnjakov in roglji gamsov. Na steni pred vhodom na vrt je viselo čudovito rogovje jelena, ki je bil kar po nekaj letih premora uplenjen v gozdu Gustlovega očeta. Uplenitelj je bil njegov stric. Gustl si je našel dekle v sosednji vasi, prav tako na mogočnem gruntu. Grof je izvedel za njegove lovske spretnosti, ponudil mu je službo in *logarnico*. Skrbel je za nekaj tisoč *johov* veliko posest in hkrati v njem nadziral vse dogajanje.

Imel je dve hčerki, osemnajstletno Marijo in šestnajstletno Jožico. Le malokdo je vedel, da sta-

joči hčerki in žena. Gustl je poskrbel le, da je njivo preoral njegov brat, ki je gospodaril na domači kmetiji. Ta mu je dal tudi semenski krompir in rž za setev. Pri njem je vsako leto dobil tudi dobro rejenega prašiča, koline in meso ob zakolu bika.

Delo logarja in jagra je bilo dobro plačano. Poleg plačila v denarju je imel pravico brezplačno bivati v *logarnici* ter odobren letni odstrel gamsa in dveh glav srnjadi. Vsak občasni obisk divjega prašiča v lovišču je povzročil pravo hajko nanj in po navadi okusno pečenko pri Gustlu.

V gostilno ni rad zahajal. Včasih je v družbi dal za pijačo, a največkrat le zato, da je od holcarjev kaj izvedel o delu v grofovskem gozdu in še bolj je vlekel na uho, kadar je kdo kaj govoril o *jagi*. Pričakoval je, da se bo v pijanosti kdo pohvalil ali se zagovoril. Malo

ga je jezilo, da so se pijanci v gostilni iz njega norčevali, da v njegovem revirju poka, on pa ne odkrije *raubšica*. Res je opazil, da mu manjka kar nekaj mlajših srnjakov, najbolj pa ga je jezil izginiti srnjak, ki je izstopal na jasi pod Hudim hribrom.

Gustl je bil iz sosednje vasi in v Bistru se je moral pripeljati z močnim Puchovim kolesom. Pot ga je vodila mimo hiše Kajuhovega sorodnika. Ker je ta vedel za Kajuhove lovske podvige, mu je poročal o Gustlovi vožnji mimo hiše. Na *gank* so obesili veliko laneno rjuho, ki je s svojo belo barvo opozarjala že na daleč. Gustl se je sam pri sebi pridušal, da se bo še bolj potrudil, kajti taki pijančki se pa že ne bodo norčevali iz njega.

Spravilo lesa se je začelo. Po gozdu je odmevalo: »Kargo!« kar je bilo znamenje, da je riža dobro pripravljena in ni velikih zastojev že na začetku. Temperature sicer še niso bile tako nizke, da bi ostalo pomrznjeno tudi čez dan, zato so spravljali večinoma ponoči ob soju karbidovk, bakel in jasnih noči. Zaradi lažjega drsenja po ravnih delih riže je moral biti les po površini zmrznjen; med seboj so holcarji rekli, da mora biti *sigont*.

Čez dan so *furmani* spravljeni količino lesa s konji zvozili na nekaj kilometrov oddaljeno žago v Črni.

vojaški kovček na podstrešju, ki ga je bilo mogoče zakleniti.

Na lov je s seboj jemal le najstarejšega sina Roka. Močan osemnajstletnik se je od očeta učil gozdarskih in lovskih mojstrov in si ostril čute. Naučil se je že zalesti gamsov trop, znal je priklicati srnjaka, spoznal je navade divjih golobov in še posebno užival, ko je lahko v jesenskem času s čarobno piščalko priklical jereba.

rejšo Marijo rad vidi postavni Kajuhov Rok. Sestajala sta se zelo poredko in zelo na skrivaj. Pri majhnem, zapuščenem mlinu sta si pustila znamenje, kako in kdaj se dobita. Ni šlo drugače, kajti Gustl je bil strog mož in ne le od hčerk, tudi od žene je zahteval brezpogojno ubogljivost. Mrk pogled nad povešenimi brki ni dopuščal ugovora.

Ob *logarnici* sta bila lepa njiva in vrt. Za obdelavo so morale skrbeti odrasča-

Ves čas se je nekaj dogajalo. Ponoči je bilo slišati klice *obavh*, *johi* in *kargo*, čez dan pa prijetno pribijanje *klincev* verig v hlode, drgnjenje verig in žvenket okrašenih konj. Za pravega holcarja so bili to najlepši dnevi. Delo ni bilo več pretirano težko, po riži je dobro *laufalo* in v prostih trenutkih je *poštar* za trenutek ali dva zatisnil oči, čez dan pa si je lahko pošteno odpočil.

Navadno je Kajuh po *šihtausu* vzel puško iz svojega skrivališča in šel oprezat za gamsi. Pošteno so ga mikali roglji gamsa, ki se sicer ni pridružil tropu, v tistih dneh pa ga je pričakoval pri snubljenju koz iz tropa.

Bil je primeren čas. Zabijanje *klincev furmanov* je preglasilo pok ali pa je povzročilo zelo vprašljiv pok in predvsem zbrisalo smer, kjer je počilo. Kajuh se je počutil varnega. Nad Hudo ravnijo je bilo skalnato območje, pod njim pa lepa zelena ravnina. Tam so se v zgodnjih zimskih dneh radi zadrževali gamsi in prav tam je pričakoval »ta lepega poka«, kot ga je imenoval sam pri sebi.

Sonce se je že kazalo izza gore. »O, danes pa grem!« si je dejal in pogledal na sorodnikovo hišo in morebiti obešeno rjuho. Po telesu je čutil mravljinice. Ta gams mu je pomenil nekaj več. Vedel je, da ta gams, ustreljen ob prsku in ker je star, ne bo preveč dober za prehrano, do njega pa je čutil nekaj več. Po svoje ga je imel rad. Bil je *prefrigan*. Tudi kadar ga je zalezal, je le redko *zažvižgal*, pač pa je kar zbežal, po navadi do gostega mladega smrečja in čezenj oprezal za tistim, ki moti njegov mir.

Kajuh je sanjaril na ozki polici. Že je videl debele, zelo smolnate in dolge gamsove roglje, pritrjene na nagnojevi deski. Pred časom je namreč na sončni strani Kozje peči zagledal les, ki ga ni poznal. Barva počasi rastočega drevesa mu je bila tako všeč, da si je rekel, da mora na vsak način združiti obe posebnosti. Čudovitega »ta lepega gamsa« in poseben les, katerega drevo ima tako lepe rumene cvetove. Ni mogel pozabiti na nagnoj.

Čas je hitro mineval in Kajuh je postal že malce nestrpen. Vedel je, da mora za dve, tri ure domov, da bi odpadel vsak sum nanj. Ni se bilo lahko odločiti. Gams, ki ga je še kako privlačil, in prirojen občutek za varnost sta se prepirala v njem. »Še eno uro, potem pa res grem,« se je končno odločil in s potrebno mirnostjo spremljal dogajanje na zeleni ravnici.

Naenkrat se je pod njim znašel trop petnajstih gamsov. Na robu gozda je dogajanje spremljala starejša koza in previdno oprezala na vse strani. Le

redko je spustila glavo do vabljive trave. Kozlički so skakali drug proti drugemu, mladi kozli pa so kot sramežljivci pogledovali proti godnim kozam, ki so preveč vsiljive mladce odganjale od sebe. Tudi zanje je bil le eden – »ta lepi pok« in čakale so nanj. Prijetni vonj godnih samic je res privabil tudi »ta lepega« in z visoko dvignjeno glavo, ki je le na vsakih nekaj korakov ovohavala tla, je stopal z roba gozda proti tropu. Kazalo je, kot da se mladeniči umikajo, koze pa kar nastavljajo, da bi pristopil hkateri. Z bogatim čopom na hrbtu se je kar nekako usločil, kot da želi tekmečem in kozam pokazati svojo mogočno pojavo.

Kajuh je zadrhtel. Mirno in zbrano je spremljal gamse ter čakal, kdaj in h

kjer je imel skrivališče za puško. Pogledal je okrog sebe, zavil puško v namaščen papir in jo vtaknil pod skalo.

Doma je postajal vedno bolj nemiren in sam pri sebi je iskal izgovor, da bi bil čim prej pri gamsu. Hodil je od drvarnice do hiše, pot ga je zanesla celo k čebelnjaku, čeprav je vedel, da imajo čebele v tem času rade mir. Nekakšen slab občutek ga je preveval. Vesel je bil prelepega gamsa, a vendar – nekaj ga je skrbelo. Mudilo se mu je. Pozno popoldne si je oprtal večji nahrbtnik, pogledal na sorodnikovo hišo in se odpravil proti Hudi ravnici.

Odril je gamsa in ga razkosal na večje kose. Enega za drugim jih je zavijal v sveže oprane cunje, le glavo z roglji je privezal na zunanjo stran nahrbtnika.

kateri kozi bo gams pristopil. K licu si je prislone puško. Roka je postajala vedno mirnejša, njegov pogled vedno ostrejši in osredotočen med muho in mogočnim gamsovim telesom. Čutil je, da je sam v bližini, kajti gamsi so bili mirni.

Odločil se je. »Zdaj ali nikoli. Od tu ne smem zgrešiti, kajti povsem miren sem,« si je dopovedoval v brado. Opredajoča koza na straži je zažvižgala in opozorila. V istem trenutku pa je počilo in Kajuh ni slišal drugega kot glasen pok svoje *italijanke* in razbijanje lastnega srca.

»Dober je,« si je rekel, ko je gledal opletajočega gamsa. Počakal je nekaj minut in sestopil s police. Gamsa je iztrebil in ga zvelkel v gosto smrečje. »Protiv večeru grem ponj, bo bolj varno,« si je dejal sam pri sebi in po ozki gamsovi stezi zlezal pod Kozjo peč,

Previdno je stopal proti riži, do katere je bilo približno tričetrt ure hoda. Vsake toliko časa je obstal in poslušal. Slišal je le razbijanje v svojih prsih. Prišel je do riže in na njenem koncu obstal. Tam so bili trije debeli hlodi postavljeni tako, da so preprečevali drugim, da bi šli po svoje, pač pa so jih usmerjali navzdol. Pogledal je okrog sebe in med tiste hlode vtaknil nahrbtnik.

Zakuril si je ogenj in šele takrat si je nabasal že kar nujno potrebno pipo. Bližal se je večer in kot da bi prijeten vonj tobaka vabil, sta prišla domači Rok in sosedov Poldi.

Pozdravili so se in prisedla sta k ognju. Nič se jima ni zdelo neobičajnega, da je Kajuh že tam, kajti pogosto je prišel pred *šihtom*, da je na popravil še kakšno malenkost na riži. To je bil najboljši čas, kajti *furmani* so že odšli, *holcarjev*, ki so spravljali, pa še ni bilo.

Riža je bila pripravljena in čakali so le še na začetno povelje - *kargo*, ki ga je naposled le dal Krumpačnik. Hlodi so po dobro pripravljene in gladki riži lepo drseli in v mraku je bilo lepo videti hlod, ki je sicer letel zelo hitro, ni pa se pri tem cepil ali zletel z riže. Mojster na koncu riže pa je bil Kajuh in tam ni bilo nobenega strahu, da hlodi ne bodo prav na tistem mestu, kjer jih bodo *furmani* najlažje pripeli s *klinci* in naložili. Od zgoraj se je zaslišalo: »*Obavh*« in vsi trije so si natakneli *krampižlerje* in po sprejetem »*johiju*« so odšli poravnat hlode in pripravljat prostor za naslednje.

Zaverovani v delo niso niti opazili, da so se na drugi strani riže naenkrat znašli Gustl in dva orožnika; mrkih obrazov in s puško na ramenih. Zavaljenima orožnikoma nikakor ni ugajalo večerno iskanje *raubšicev*. Vedela sta, da bi le-ti lahko tudi streljali na njiju. Zaradi rednega in dokaj dobrega plačila si nista drznila ugovarjati, kajti na takšno delo je čakalo kar veliko mladeničev.

Kajuh, ki je imel izrazito razvit čut za nevarnost, je naglo pogledal nazaj. Zagledal je nezaželeno trojico in v trenutku je ugotovil, da ga je Gustl verjetno opazoval pri njegovem početju. Začel je bežati po riži, kajti vedel je, da so njegova prednost *krampižlerji* na nogah in da v času *obavha* ne bo priletel vanj še kakšen hlod. »*Ob prvi priliki bom skočil iz riže in ob njej nadaljeval svoj beg*,« je sklenil v sebi in si v mislih že izbiral svoje skrivališče.

»*Ga bomo že dobili*,« je Gustl takoj spoznal svojo nemoč in mirno zakoral proti hlodom, kamor je Kajuh skril svoj nahrbtnik z gamsom. »*Res je lep in prav takšen je, kot sem si ga predstavljaj, ko sem ga gledal*,« je dejal bolj zase kot nečimrnima orožnikoma.

Ko je Kajuh videl, da je že pridobil veliko prednost pred zasledovalci, je začel hoditi in pri tem globoko sopihal. Znašel se je pred ovinkom riže, ko je naenkrat zaslišal ropot. »*Ah, verjetno se je kje zataknil kakšen hlod in ga zdaj rešujejo*,« si je mislil in mirno zakoral naprej.

Nekoliko višje sta dva mlada, neizkušena fanta skupaj *pajsala* hlod, ki se je zataknil ob napol iztrganega *mačka*. Hlod je bil debel in riža je bila tam najbolj strma. Zaradi teže in nespretnosti jima je ušel iz *zapikov* cepinov in začel drseti z vse večjo hitrostjo, da sta fanta začela hitro vpiti: »*Ahtite, ahti; ploh!*«

Klic so prestregla tudi do Kajuhova ušesa, ki se je v tistem času znašel na visokem delu riže, med dvema visokima *kozama*.

»*Bežati moram!*« mu je kljuvalo v

možganih, kajti videl je, da je tam zares previsoko za skok iz riže. Pri teku navzgor mu je zdrsnilo, *krampižlerji* so se zatakneli drug ob drugega in znašel se je na vseh štirih. Poskušal se je na hitro prevaliti iz riže, vendar je bilo prepozno.

Hlod ga je zadel natanko v glavo, ga obrnil in vrgel iz riže. Okrvavljen hlod je s skoraj nezmanjšano hitrostjo letel naprej; nižje, na koncu riže, je šele izgubljal hitrost.

Rok in Poldi sta se zelo ustrašila in divje *letela* po riži. Naletela sta na zelo okrvavljen del riže in pod njim zagledala Kajuhovo mrtvo telo. Po kozi sta zlezla iz riže na *poden* in začela klicati: »*Na pomoč, na pomoč!*«

V pičlih nekaj minutah se je pri nesrečnem Kajuhu znašla večja skupina sodelavcev. Tudi Gustl z zelo zasopihanimi orožnikoma je prišel do trupla.

Kajuha ni bilo mogoče prepoznati. Nemo so stali ob truplu in vedno več sodelavcev je prihajalo do njega. Tiho so se odkrili in marsikateremu na pogled grobemu možu je iz oči kanila solza. Cenili so tega moža ...

Sicer zelo varčni Krumpačnik je organiziral pogreb, plačal sedmino v lučki gostilni in Kajuhovi vdovi izplačal za Kajuhovo delo. Dom in skrb za družino je prevzel osemnajstletni Rok, ki pa je imel lov prav tako zapisan v genih. Zmogel je toliko moči, da ni prekinil razmerja z Gustlovo hčerko Marijo in poslej sta vse manj skrivala ljubezen.

Gustl pa je postajal vedno bolj zagrenjen, tudi lov mu ni pomenil več takšnega zadovoljstva kot nekoč in v njegovem lovišču je bilo slišati vedno več strelav, ki niso prišli iz njegove ali grofovske puške. Grof mu je naročil, da si lahko poišče pomoč pri čuvanju lovišča. Najprimernejši se mu je zdel Kogelnikov Rok, ki ga ni krivil za očetovo smrt. Tri leta po nesreči, ob polnoletnosti, je Rok postal grofov lovski čuvaj.

Poročil se je z Marijo in grof je naročil povečati logarnico. V bližini so izkrcili še del gozda, tako da je tam kar naenkrat nastalo dovolj prostora za dve družini. Gustl je postajal vedno prijaznejši in na njegovih kolenih se je vedno pogosteje znašel mali Lojzek, ki je dobil ime po pokojnem dedku Kajuhu.

Rok, lovski čuvaj, je svoje delo opravljal z velikim veseljem. Rad je imel divjad v njem. Lovišče, ki je bilo zaupano njemu in tustu, je daleč naokoli slovelo kot tisto z največ krmišči in prežami za opazovanje divjadi. Še vedno je občasno pod streli divjih lovcev padel kakšen srnjak ali gams, ven-

dar so se tega lovišča raje izogibali. Med ljudmi je še vedno krožila tragična zgodba o Kajuhu in njegovem sposobnem sinu, ki ga lahko srečaš vedno in povsod. Krumpačnik je pomagal Kajuhovi družini, kajti še vedno je pogrešal pridnega in iznajdljivega *holcarja* pa tudi njegovega močnega in ubogljivega sina. Na pomoč pri odraščanju mlajših bratov je dostikrat priskočila Gustlova družina, tako da sta oba mlajša Kogelnika postala dobra, po vsej Koroški znana *holcarja* in izdelovalca riž.

Uporabljeni narečni in strokovni izrazi:

ahti – pazi
ahtite, ahti, ploh – pazite, pazi hlod
amerikanka – žaga
artilisteri – topničarji
boroveljska bokarica – puška, izdelana v Borovljah
cimperka dela – tesarska dela
forštner – gozdar
furmani – vozniki živinske vprege
gank – balkon
holcarji – gozdni delavci
italijanke – puške, izdelane v Italiji
jaga – lov
jager – lovec
joh – stara površinska mera, nekaj pod 0,5 ha
johi – pri spravi v riži pomeni: razumel prejšnjo komando in jo upoštevam
kargo – pri spravi v riži je to pomenilo: daj naprej
klanfa – spona za povezavo
klinci – furmani so jih pribili v hlod in ga tako vlekli s seboj
krampižlerji – dereze
koroški knap – koroški rudar
koze, zaključek in ustje – deli riže
koza – manjša pagoda v riži, ki je služila za izravnavo višin
laufalo – letelo
logar – gozdar
logarnica – gozdarska kočica
macesnovi cveki – iz macesnovega lesa izdelani cveki, ki so jih uporabljali namesto dolgih, močnih žebeljev
maček – zavora v riži
nagnoj – drevesna vrsta (*Laburnum alpinum*)
najevnik – lupilnik za poletno lupljenje
obavh – pri spravi v riži pomeni: ustavi oranje – kreganje
pajsati – način spravi s cepinom na kratke razdalje, kjer se uporablja način, da je največji vzvod med cepinom, podlago in hlodom
paver – kmet
poden – tla, podlaga
pošta – na delu riže so bile posamezne točke, kjer se je les pogosteje zatikal, neke vrste dežurni na določeni točki na riži
raubšic – krivolovec
sani – močne sani za vožnjo hlodov
sigont – ugodne razmere za spravo po riži
šepser – lupilnik za zimsko lupljenje
šiht – služba, delovni dan
šihtaust – konec delovnega dne – izraz delavcev na riži
škurnate bajte – skromne drvarske kočice, izdelane iz smrekovih okroglic in lubja
Štajerci – v koroških gozdovih so večina delali delavci iz Savinjske doline, domačini so raje delali boljše plačana rudarska in topilniška dela
štima – odgovarja
tazadnja – zadnjica
zapikov – udarec cepina v hlod
zažvižgati – gamsovo obnašanje ob presenečenju

lovski
informacijski
sistem

Lisjak

MODUL IZOBRAŽEVANJE V LOVSTVU

Zasnovane modula *Izobraževanje v lovstvu* segajo že v leto 2008. S komisijo LZS za izobraževanje smo skupaj ugotavljali, da vsebine in izvajanje izobraževalnih procesov v lovskih organizacijah niso rešene enotno in da so teme in programi različni od področja do področja. *Zakon o divjadi in lovstvu* (ZDLov - 1) daje Lovski zvezi Slovenije javno pooblastilo, da izvaja izobraževanje lovcev in

lovskih čuvajev, kar je pomemben del pristojnosti. Zato je prav, da zadeve primerno uredimo. Podrobno izvajanje izobraževanja urejata še *Navodilo za izvajanje praktičnega in teoretičnega dela lovskega izpita ter vodenje evidenc (2007)* in *Navodilo za opravljanje izpita za lovskega čuvaja (2009)*.

Katere vrste izobraževanja izvajamo v lovskih organizacijah, je razvidno iz *preglednice*.

Izvajanje toliko vrst izobraževanja, kot jih prikazuje preglednica, terja enoten in celovit pristop, še posebno je potrebna pozornost pri izbiri predavate-

ljev in skrbi za vodenje vseh potrebnih evidenc.

Vrsta izobraževanja

Lovski izpit
Izpit za lovskega čuvaja
Obnovitveni tečaj za lovskega čuvaja
Lovski mojster
Mentor
Začetni tečaj za usposobljeno osebo
Obnovitveni tečaj za usposobljeno osebo
Strelnski sodnik
Tečaj za informatike LIS
Tečaj za ocenjevanje lovskih trofej
Tečaj za ocenjevanje lovskih trofej CIC
Tečaj za ocenjevanje lovskih škod
Tečaj za vodje lovov
Andragoški izpit za predavatelje
Preizkus varnega rokovanja z orožjem
Praktični del lovskega izpita

Koncept izvajanja temelji na

Lovski zvezi Slovenije, ki je organizatorica izobraževanja, razen preizkusa varnega rokovanja z orožjem in praktičnega dela lovskega izpita, ki je v domeni lovske družine. LZS v začetku leta razpiše vsa izobraževanja iz svoje pristojnosti, odvisno od potreb po območjih in v okvirih zmognosti finančnega načrta LZS. Na posamezne razpisane vrste izobraževanja se prijavi-jo usposobljene članice (OLZ/ZLD, ki jim je zaupano izvajanje izobraževanja), ki v razpisu lovskim družinam (objavljen bo na spletni strani LZS) določijo:

- za ka tero vrsto izobraževanja velja razpis;
- kraj izobraževanja;
- predviden začetek in konec izobraževanja;

– predvideno največ tečajnikov;

– mejni datum, do katerega morajo LD prijaviti kandidate;

– posebne pogoje tečaja, preverjanje znanja, zaključni izpit ...

Usposobljene članice vpišejo urnik izobraževanja s predavatelji (po izpolnitvi je takoj objavljen na poslovni spletni strani LZS, *Razpisana izobraževanja*), ob vodenju tečaja vodijo

območjih, uspešnosti (opravi/ni opravi),

– predavatelji po vrstah, temah in območjih izobraževanja,

– podatki o poteku izobraževanja in tečajev.

Modul je že v uporabi in izobraževanja pripravnikov za pripravo na lovski izpit po vseh območjih in lovske čuvaje na Koroškem in v Prlekiji potekajo po tem postopku. V prihodnje bo

naloga lovskih družin, **da bodo pazljivo spremljale razpise in se nanje odzvale** tako, da bodo svoje kandidate na izobraževanja pravočasno prijavile prek spletne aplikacije *Lisjak* (modula izobraževanje). Prijav mimo sistema ne bo mogoče upoštevati.

Vsem uporabnikom želim uspešno delo.

Jože Samec

– priprava predloga programa za pridobitev članstva v lovski organizaciji,

– priprava programa za vključitev lovstva v različne vzgojne in izobraževalne programe,

– delo in aktivnosti lovcev v otroških vrtcih,

– delo in aktivnosti lovcev v osnovnih šolah,

– delo in aktivnosti lovcev v srednjih šolah,

– vloga in sodelovanje lovcev v nekaterih programih za pridobitev strokovne izobrazbe,

– vključevanje lovcev v različne nevladne in vladne organizacije (Zveza prijateljev mladine, Zveza tabornikov ipd.),

– mesečno poročanje predsedniku LZS o svojem delu, ki nadalje obvešča UO, konec leta pa pripravi letno poročilo skupine o opravljenem delu,

– vodja delovne skupine sodeluje na sejah komisije za izobraževanje.

Strokovna, tehnična in administrativna opravila za delovno skupino opravljajo delavci strokovne službe LZS.

Za predsednika *DS Mladi in lovstvo* je bil izvoljen **Peter Cestnik**, za podpredsednika pa **Vlado Kovačič**.

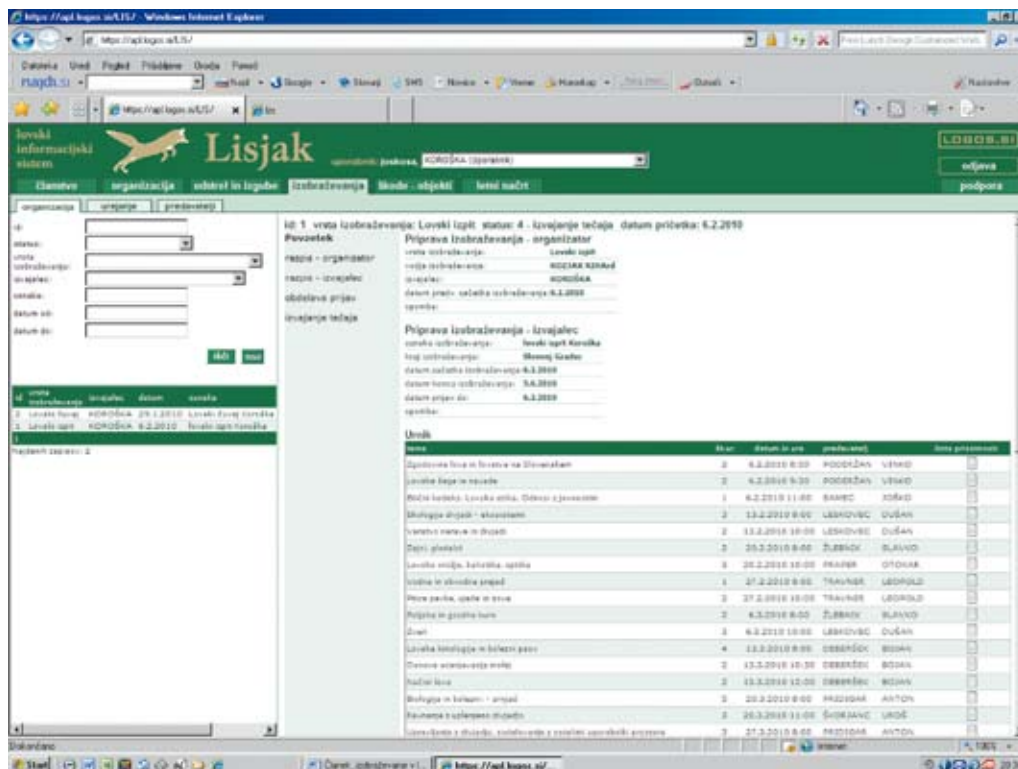
Po tem roku so se prijavili še nekateri člani LD, vendar smo člani DS menili, da jih bomo le evidencialni in povabili k sodelovanju, ko bodo naloge našega projekta podrobneje opredeljene in po potrebi.

Doslej še nismo načrtno obravnavali tovrstne problematike povsem novega področja dela. Iz dneva in dan v želji, da bi pripravili enotna strokovna izhodišča in programe za vse članice LZS, ugotavljamo nove možnosti dela in potrebe.

Glede na zbrana mnenja in predloge, ki smo jih dobili s terena, smo v DS pripravili **osnutek akcijskega programa dela DS Mladi in lovstvo** za obdobje 2009–2010.

Zaradi natančnejšega pregleda dosedanjega dela na področju promocije te dejavnosti je bil pripravljen in območnim lovskim zvezam ter njihovim družinam posredovan **anketni list** s konkretnimi vprašanji.

Odgovore na e-naslov lsz.mladi.lovstvo@gmail.com smo prejeli od 92 LD, nekaj pa tudi neposredno na naslov LZS. Iz odgovorov je mogoče razbrati veliko zanimanje v skoraj vseh LD, pa tudi pozitiven odnos do te tematike, saj se predstavitev lovcev in naše dejavnosti po šolah in vrtcih vrstijo že vrsto let

tudi prisotnost vsakega tečajnika (ugotavljanje obvezne udeležbe na tečaju) in redovalnico za vpis ocen ali zabeležk o opravljenem izpitu ali tečaju.

Zaključek tečaja zajema ugotavljanje zadostne prisotnosti na predavanjih ali tečajih, opravljenih preizkusih znanja in vpis zaključnega izpita – *opravi/ni opravi uspešno končal tečaj*. Po vpisu tega podatka so izpolnjeni pogoji za:

– *vpis izobraževanja v evidenco člana, ki se opravi s pomočjo programa samodejno;*

– *izpis spričevala lovskega izpita in lovskega čuvaja;*

– *izpis potrdila o udeležbi na tečaju,*

ki jih slušatelji prejmejo po končanem usposabljanju.

Iz baze podatkov izobraževanja so dostopni podatki za evidenco in različne analize:

– vrste izobraževanja po obdobjih in območjih,

– število slušateljev in tečajnikov po vrstah izobraževanja,

Eno leto delovanja posebne delovne skupine Mladi in lovstvo

V januarski številki letnika 2009 revije *Lovca* je bil objavljen poziv predsednika LZS za ustanovitev novega organa (delovne skupine), ki naj bi imel nalogo obveščati in izobraževati predvsem mlajše prebivalce naše države o dejavnosti slovenske lovske organizacije ter njenih odnosih do narave. Zavedali naj bi se, da je narava, ki jo uživamo, last nas vseh uporabnikov, zato jo moramo ohranjati še za prihodnje rodove. Sem sodita tudi prstoživeča divjad in naša vloga pri njenem ohranjanju. Seveda so še drugi razlogi, ki opravičujejo naše delo kot tradicijo, kulturo, druženje ter strpno sporazumevanje tudi z drugače mislečimi.

Na tak poziv predsednika LZS se je prijavilo šest članov iz različnih lovskih družin LZS. Vsi

so obrazložili svoje prijave, iz katerih je bilo razvidno, da že vrsto let uspešno delajo z mladimi na lokalni ravni.

Prvo sejo (28. 1. 2009) je sklical in do izvolitve predsednika novoustanovljene komisije vodil predsednik LZS, mag. **Srečko Felix Kropce**. Na podlagi 31. člena Pravil LZS (2007) je izdal sklep o imenovanjučasne delovne skupine za pripravo projekta *Mladi in lovstvo* in imenoval delovno skupino.

Opredeljene so bile naslednje naloge, ki naj bi jih opravljala komisija:

– na konstitutivni seji izmed sebe izvolijo vodjo in namestnika delovne skupine,

– priprava predloga celovitega tozadavnega projekta, ki ga uporablja LZS pri stikih z javnostjo in pri delu drugih komisij,

in celo večkrat na leto. Za vse to skrbijo nekateri posamezniki iz naših vrst, ki se zavedajo potrebe in poslanstva.

Pripravljeni sta analiza in preglednica odgovorov. V anketi smo spraševali tudi o organiziranosti izobraževanja v LD in o njihovih predsednikih komisij, na katere se bomo v prihodnje obračali pri pripravi enotnih programov raznih predstavitev.

Pri sestavljanju programa se se nam odpirala nova vprašanja, pomisleki in spoznanja. Zapletenost programa je takšna, da bosta potrebna postopno razreševanje in opredelitev nekaterih vprašanj, in sicer:

- morebitno prepletanje načrtov in programov naše delovne komisije s Komisijo LZS za izobraževanje,

- upoštevanje naših spoznanj pri usposabljanju in izobraževanju mladih lovcev,

- najmanjša potrebna raven strokovnih programov in strokovnosti izvajalcev, saj so s tem tesno povezani tudi stroški,

- določitev potrebnih finančnih sredstev tudi za člane delovne skupine in morebitnih zunanjih sodelavcev in izvajalcev raznih projektov,

- celotno delovanje naj bi po možnosti potekalo prek e-pošte. Skratka, čim bolj racionalno, kot naj bi tudi porabljali sredstva, namenjena za delo te skupine,

- pripravljenost članstva v LD, območnih lovskih zvezah in na nivoju LZS, da naj bi se v okviru glavnih nalog lovske dejavnosti izločilo del sredstev tudi za te potrebe, ki so pomembne in povezane s prihodnostjo lovstva

- in še vrsta drugih vprašanj.

Dejstvo, ki bi se ga morali vsi lovci čim prej zavedati ali dojeti, je, da so dandanes drugačni časi in razmere in da si moramo naš status v družbi izboriti sami.

V tem obdobju je imela delovna skupina pet rednih sej.

- V vseh sejah smo se tekoče seznanjali s potrebami in različnimi načini našega dela, pri čemer smo upoštevali to dejavnost v naši organizaciji.

- Ogleдали smo si uspešno pripravljene program *Lovski tabor v LD Prosenjakovci*, v organizaciji ZLD Prlekije za tretjo triado, in *botanični vrt z učilnico z lovskimi eksponati* pri Agronomski fakulteti v Mariboru.

- Strokovni delavci OŠ Dušana Munih Most na Soči so DS pod vodstvom prizadevnega ravnatelja **Branka Lancnerja** in njegovih sodelavcev predstavili njihov projekt *Biološka učilnica*

ca – učilnica iz narave v naravo. Zelo natančno, skrbno in strokovno pripravljen projekt je nadvse primeren za širšo predstavitev in spoznavanje biologije prostoživeče divjadi ter s tem povezane tudi lovske dejavnosti.

- Vse objekte in teme bomo priporočali OŠ za obisk ter drugim zainteresiranim skupinam v organizaciji ali ob sodelovanju za to pravilno usposobljenih članov lovskih družin.

V minulem letu je bila zadnja, 5. redna seja DS v prostorih LZS v Ljubljani, na kateri smo sprejeli načrt dela DS za leto 2010, finančni načrt za to leto, določili pa smo tudi druge podrobnosti za delo v prihodnjem letu.

V zadnjem obdobju se pojavlja vse več predlogov za razne oblike predstavljanja prostoživeče divjadi in lovske dejavnosti, kar kaže pomembnost našega pravilno usmerjenega dela pri tem. DS je že pripravila programe za tako imenovano **tradicionalno delo z OŠ** na terenu, medijski del pa je še v testiranju (preskušnji). Leta bo predvidoma potekal samo s pomočjo članov DS in članstva.

Iz povzetega poročila naše dejavnosti je razvidno, da smo začrtali usmeritve za nadaljnje delo. Prav povsod nismo bili povsem uspešni, vendar je treba razumeti, da je tematika nova in zahtevna. Člani DS smo z dosežanim delom kljub pomanjkljivostim zadovoljni, saj se zavedamo, da z dobro voljo orjemo ledino tovrstne nove usmeritve LZS. Želimo si uspešno in skupno nadaljevati izpolnjevanje postavljenih nalog. Pogrešamo tudi dobronamerno strokovno kritiko in mnenja o naših programih in usmeritvah.

Odpri smo nov e-naslov: **lzs.mladi.lovstvo@gmail.com**, ki smo ga posredovali vsem LD in ZLD/LZ, a so se nanj odzvali zelo redki. Tudi po tej poti pričakujemo kritične ocene dosedanjega dela in predloge za nadaljnje aktivnosti. Vsa dobronamerno izražena mnenja, predloge, pobude, usmeritve, tudi naprej pošljite neposredno na omenjeni e-naslov naše delovne skupine, saj ne želimo po nepotrebnem porabljati naših skupnih finančnih sredstev za dražjo klasično pošto.

V imenu komisije *Mladi in lovstvo* se vsem, ki ste vzpostavili sodelovanje z nami, zahvaljujemo za pomoč in se priporočamo za nadaljnje sodelovanje pri našem delu!

Peter Cestnik,
predsednik DS Mladi in lovstvo

Lovci LD Rače se pripravljamo na 40. čistilno akcijo

Lovci LD Rače smo začeli s čistilnimi akcijami v našem lovišču že leta 1970. Prve čistilne akcije so bile potrebne predvsem zaradi pobiranja odvrgenih smeti in embalaže od umetnih gnojil in škropiv. Takih odpadkov je bilo malo, tako da smo jih lovci lahko pobrali in uničili kar na terenu. Od leta 1970 so bile čistilne akcije obvezne za vse člane LD. Žal ugotavljamo, da je iz leta v leto vedno več v naravo odvrgenih odpadkov, saj smo v zadnjih letih zbrali in odpeljali na deponije približno 40 m³ tako odvrgenih smeti. V štiridesetih letih se je nabralo za okroglo 1.200 m³ raznih odpadkov, ki so jih v naravo odvrgli brezbrizni

Foto: D. Vešner

Lovci LD Rače so začeli s čistilnimi akcijami že leta 1970. Na fotografiji je prizor z lanske akcije.

ljudje. Na naših čistilnih akcijah poleg lovcev že vsa leta sodelujejo tudi osnovnošolci treh osnovnih šol skupaj z njihovimi učitelji in ravnatelji. Sodelujejo tudi vaščani občin Rače - Fram, Hoče - Slivnica, Miklavž na Dravskem polju, PGD Rače, Podova in Gorica. Osnovna šola Rače se akcije vedno udeležuje z vsemi učenci, njihovimi učitelji in ravnateljem **Jožetom Juričem**. Tudi letos bo tako **17. 4. 2010**, na dan, ko je razpisana vseslovenska čistilna akcija *Očistimo Slovenijo v enem dnevu!* Pohvaliti moram tudi učiteljice te šole, Zavernikovo in Poharjevo, za dobro sodelovanje z LD. OŠ iz Slivnice in OŠ Miklavž na Dravskem polju se iz leta v leto vključujeta z večjim številom učencev. Na čelu teh otrok sta že dolgo Trstenjak iz OŠ Miklavž na Dravskem polju in Gerečnikova iz OŠ Slivnica.

Župan Občine Rače - Fram,

Ledinek, ima zelo velik posluh za naše akcije in se jih tudi sam udeležuje. Materialno nam v akcijah pomagajo občine Hoče - Slivnica in Miklavž na Dravskem polju.

Vsakoletni sponzorji so tudi Ekolab - Maribor, FKKT - Maribor, Pinus - Rače, Pohorske mesnine - Hotinja vas, Snaga - Maribor, Dobrodej - Skoke in mnogi drugi.

Že kar nekaj let ob pomoči lovcev LD Rače organiziram čistilne akcije, s katerimi je sicer veliko dela, vendar to opravljam z veseljem, saj je uspeh zagotovljen, ko se na akcijah zbere okrog 400 osnovnošolcev in še okrog 100 preostalih sodelujočih. Upam, da bo tako tudi letos.

Tako kot vsako leto bomo tudi letos v lovskem domu Rače pripravili okusno malico za vse

sodelujoče. Glede na to, da je letos čistilna akcija jubilejna, saj je že štirideseta po vrsti, bomo lovci LD Rače pripravili majhno slovesnost. Na zbornem mestu za veliko akcijo, ki se bo začela ob **8. uri** pred lovskim domom LD Rače, so vabljeni tudi vsi občani, ki jim ni vseeno za naše okolje.

Drago Vešner

37. srečanje lovskih pevskih zborov in skupin registrov Slovenije

Letošnji prireditelj: ZLD Ptuj - Ormož

Pod pokroviteljstvom LZ Slovenije bo **29. maja** na **Ptaju**, v **Ormožu**, **Cirkovcah**, **Juršincih** in **Podlehniku** že 37. srečanje lovskih pevskih zborov in registrov. Organizacijo je prevze-

la ZLD Ptuj - Ormož v sodelovanju s svojimi lovskimi rogisti, ki letos praznujejo 20 let delovanja. Kot kaže, bo letošnje lovsko leto sploh kulturno bogato za slovenske lovce. Januarja je bila v Mariboru že svečana akademija ob 100-letnici glasila Lovca, še pred tem pa so se na Ptuj, v Ormožu, Cirkovcah, Juršincih in Podlehniku začele priprave na drugo letošnjo največjo lovsko kulturno prireditev v Sloveniji.

Že novembra lani so se sestali predstavniki ZLD Ptuj - Ormož in rogistov s predstavnikoma Komisije LZS za kulturo in stike z javnostjo, predsednikom in podpredsednikom **Marjanom Fortinom** in **Francem Rotarjem**. Na sestanku, ki ga je sklical in vodil prizadeveni predsednik tamkajšnje območne lovske zveze mag. **Milan Trafela**, so se dogovorili, da je treba z organizacijskimi pripravami začeti takoj. Na 3. redni seji UO ZLD Ptuj - Ormož, ki je bila 2. decembra 2010, so zato sprejeli dogovor, kdaj, kje in kdo bo vodil organizacijo letošnjega srečanja.

Najprej so določili, da bo srečanje **v soboto, 29. maja 2010.**

Zaščitni znak letošnjega 37. srečanja

Častni in osrednji pripravljalni odbor srečanja vodi predsednik mag. Trafela. V programskem svetu so: **Danilo Ivanuša**, strokovni vodja Ptujsko-Ormoških rogistov, kot predsednik in člani: **Franč Slodnjak**, **Franc Kene** in **Gregor Otmar Rettinger**, ki sta v Komisiji LZS za kulturo zadolžena za delovanje lovskih glasbenih skupin, **Rado Munda**, tamkajšnji rogist, in **Franc Gornik**, lovski glasbeni pedagog. Prvega sestanka programskega sveta, ki je bil 25. januarja (na njem je že bil sestavljen okvirni program 37. srečanja), se je udeležil tudi **F. Rotar**.

Zbirno mesto vseh sodelujočih glasbenih skupin in gostov bo 29. maja 2010 od **13. do 14. ure** na dvorišču minoritskega samostana na Ptuj, v bližini katerega bo organizator postavil tudi velik prireditveni šotor. Od 14. do 15. ure bo skupna vaja vseh nastopajočih skupin. Ob 15. uri je predviden odhod vseh

Člani programskega sveta, ki ga vodi Danilo Ivanuša, so že pripravili dnevni red in program 37. srečanja na Ptuj in okolici.

nastopajočih skupin in spremljevalcev od zbirnega mesta do prireditvenih prostorov v Ormožu, Cirkovcah, Juršincih in Podlehniku, kjer bodo samostojni nastopi. Organizator bo poskrbel tudi za avtobusni prevoz in za lokalne turistične vodnike. Ob 18. uri bo vrnitev na zbirno mesto, kjer bo potekala sklepna prireditev letošnjega 37. srečanja na Ptuj. Če bo slabo vreme, bo sklepna prireditev v prireditvenem prostoru, kjer bo po zaključni prireditvi tudi pogostitev vseh udeležencev. Srečanje bodo sklenili z lovskim družanjem in plesom. Za dobro glasbo bo poskrbel znani prleški Ansambel Štrk. Kot zatrjuje organizator, bo letošnje leto tudi enološko in družabno »obarvano«.

Programski svet je že določil skupne pesmi za združene LPZ in skladbe za združene skupine rogistov, ki jih bodo peli in igrali na zaključni prireditvi. Tako bodo pevci za uvod zapeli neuradno himno slovenskih lovcev *Pozdrav* (Ubaldo Vrabeč), sledili bosta *Lovska - ha - lo, ha - lo* (Fr. Venturini) in *Štajerski fantič* (narodna). Združenim LPZ bo dirigiral **Franc Kene**, umetniški vodja LPZ Globoko. Združene skupine rogistov, ki bodo zaigrale *Pozdrav rogistov* (Jože Grlec), *Hubertovo koračnico* (**Rajhold Stiefl**) in *20 let Ptujsko-Ormoških rogistov* (Franc Štuhec), bosta vodila **Danilo Ivanuša** in **Franc Štuhec**.

11. februarja je imel svojo prvo sejo tudi osrednji prireditveni odbor, v katerem so poleg mag. **E. Trafele**, ki ga vodi, še: **Stanislav Frančič**, **Marjan Fortin**, **Franc Rotar**, **Tomaž Lah**, **Franč Slodnjak**, **Martin Ozmec**, **Katka Kovačec**, **Štefan Gačnik**, **Ljubo Žafran** in **Da-**

nilo Ivanuša. Delujejo tudi štirje lokalni prireditveni odbori. V Ormožu ga vodi **Bojan Maček**, starešina LD Ormož, v Juršincih **Tonček Rižnar**, starešina LD Juršinci, v Podlehniku župan Občine **Marko Maučič**, član LD Podlehnik, in v Cirkovcah **Bogomir Male**, starešina LD Cirkovce. Vsi člani odborov so si zadali vrsto pomembnih nalog, da bo srečanje res dobro organizirano. Še posebno odgovorno se je dela lotil Osrednji odbor, in sicer pri izdaji biltena, pripravi priložnostnih daril, ki jih bo dobil vsak nastopajoči in gostje. Posebno pozornost bodo namenili samostojnim nastopom glasbenih skupin, nad katerimi bodo bdeli lokalni odbori, v katerih so zvečine starešine lovskih družin, ter zaključni prireditvi in pogostitvi udeležencev srečanja.

Častni odbor srečanja:

Mag. **Milan Trafeta**, predsednik ZLD Ptuj - Ormož, predsednik odbora
Mag. **Srečko Kropce**, predsednik LZS
Dr. **Marjan Toš**, predsednik Odbora LZS za založništvo
Dr. **Štefan Čelan**, župan MO Ptuj
Alojz Sok, župan Občine Ormož
Alojz Kaučič, župan Občine Juršinci
Marko Maučič, župan Občine Podlehnik
Jože Murko, župan Občine Kidričevo
Marjan Fortin, predsednik Komisije LZS za kulturo in stike z javnostjo
Franč Slodnjak, predsednik Ptujsko-Ormoških lovskih rogistov
Dr. **Roman Glazer**, direktor Perutnine - Ptuj

Skratka, kot je dejal Trafela: »... ničesar ne bomo prepustili naključju ...«

O vseh nadaljnjih pripravah in o sklepni prireditvi 37. srečanja slovenskih LPZ in rogistov na ptujsko-ormoškem območju bomo še poročali.

F. Rotar

Na Primorskem že deluje nova generacija lovskih čuvajev

Lovska zveza Slovenije je v skladu s *Pravilnikom o organizaciji lovskočuvajske službe* (Ur. list RS., št. 120/2005) na območju Zveze lovskih družin Gorica organizirala in izvedla usposabljanje kandidatov za pridobitev naziva lovskega čuvaja. Zaradi številnih udeležencev so bila predavanja od 3. 11. do 27. 11. 2009 na TŠC Srednješolskem centru Nova Gorica. Razmere za predavatelje pa tudi za slušatelje so bile zelo dobre. Zahvaliti se je treba strokovnemu sodelavcu Zveze lovskih družin Gorica za skrbno logistično pripravo.

Prijavljenih je bilo **45 kandidatov**, predavanj pa se jih je udeležilo **37**, od tega 17 kandidatov Zveze lovskih družin Gorica, 20 kandidatov pa z Obalno-Kraške ZLD Koper.

Končni uspeh je bil dober: le trije kandidati v prvem roku niso opravili izpita. Ker Pravilnik omogoča ponovni zagovor, verjamem, da bodo v drugem poizkusu tudi omenjeni trije nadomestili pomanjkljivo znanje.

Program usposabljanja je vseboval 15 tematskih oz. strokovnih sklopov s poudarkom na področjih, ki najbolj zadevajo naše lovske družine in lovstvo:

- Uvod v tečaj. Lovske trofeje, priprava in ocenjevanje – 2 uri (**Gregor Bolčina**)
- Lovska kultura, lovski običaji in stiki z javnostjo – 3 ure (**Edvard Krašna**)
- Osnove ekologije divjadi – 4 ure (dr. **Klemen Jerina**)
- Varno ravnanje z orožjem – 2 uri (**Borislav Kavčič**)
- Vodenje in uporaba javnih dostopnih evidenc GERK, Lisjak – 2 uri (**Borut Semenič**)
- Osnove spremljanja populacijskih spremenljivk pri divjadi in vpliv na okolje – 2 uri (**Marko Jonozovič**)
- Veterinarska zakonodaja – 2 uri (mag. **Štefan Vesel**)

– Vodenje in izdelava lovskih objektov, biotehnična dela – 2 uri (**Blaž Krže**)

– Preprečevanje in ocenjevanje škode od divjadi in na njej – 6 ur (**Martin Krajnc**)

– Lovska zakonodaja – 5 ur (mag. **Nataša Oven**)

– Uporaba lovskih psov – 2 uri (mag. **Marko Mali**)

– Naravovarstvena zakonodaja; Pooblastila in dolžnosti za ukrepanje čuvajev.

– Osnovni postopki ZUP in prekrškovno pravo; Skupni lovi in varnost pri lovu – 6 ur (**Igor Simčič**).

– Osnove, prepoznavanje, preprečevanje in zatiranje kužnih bolezni pri divjadi ter ocenjevanje zdravstvenega stanja; Izredni odstrel ter jemanje vzorcev bioloških materialov – 4 ure (dr. **Andrej Bidovec**)

– Mentorstvo v LD – 2 uri (**Seley de Brea Šubic**).

Slušatelji so bili navdušeni nad strokovnostjo predavateljev ter nad njihovim pedagoško-andrargoškim pristopom.

Poleg ustnega zagovora pred

opredeliti tudi osebne poglede in podati ocene na posamezne teme iz lovstva in v okviru zakonodaje.

Naslednja novost je bila, da so kandidati opravili izpit za usposobljeno mentorstvo lovskim pripravnikom.

Edvard Krašna, večletni sodelavec lokalne TV Primorka in predsednik Komisije za izobraževanje in stike z javnostjo pri ZLD Gorica, je s sodelavci televizije posnel kadre za oddajo *Zelena bratovščina*. Tak način je zelo dober tudi zaradi promocije lovstva v Sloveniji.

Kot se za tovrstni izobraževalni proces spodobi, je bila za 20. 12. 2009 načrtovana tudi ekskurzija na Mašun, območje LPN Jelen - Snežnik, vendar je slabo vreme preprečilo ogled lovišča in uživanje v nedrjih snežniških gozdov. Sprememba načrta ni spravila v slabo voljo »novopečenih« lovskih čuvajev. Podelitev spričeval in priznanj je potekala po kosilu v Starem Gradu v kraju Markovec. Sproščenost po končanem izobraže-

Foto: J. Knafelc

Starejši člani LD Trnovo (od leve): Franc Hribar, Peter Tomšič, Tone Tomšič in Stane Ludvik

sme biti popuščanje in sprenevedanje.

Na koncu se vsi novi čuvaji s Primorske zahvaljujejo predavateljem, Lovski Zvezi Slovenije in Zvezi Lovskih družin Gorica za organizacijo, kakovostna predavanja, vsestransko pomoč in tudi njim čestitajo za kakovostno opravljeno delo.

Boris Birs

hovim življenjem in jim povedali, da čeprav niso več lovsko aktivni, jih še vedno cenimo, saj so s svojim minulim delom to zaslužili in so še vedno naši dragi člani, del uspešne zgodovine **Lovske družine Trnovo**.

V prijetnem pogovoru smo jih seznanili s tekočimi dogodki, ki so povezani z delovanjem LD Trnovo, predvsem glede podelitve koncesij za upravljanje lovišča od države. Prav tako smo skupaj obujali dogodke izpred mnogih let. Družabno srečanje je kulturno popestril pevski zbor Vasovalci, ki je starejšim članom in drugim prisotnim zapel veliko narodnih in lovskih pesmi. Za pogostitev je lovec **Viktor Knafelc** pripravil okusen lovski golaž. Poleg tega smo vsem članom podelili simbolični spominke na srečanje. Zelo smo bili veseli, da se je srečanja udeležil tudi najstarejši član naše LD **Ludvik Stane**, ki je dopolnil že 88 let in je še vedno živahen in dobrega zdravja. Ob koncu smo si zaželeli, da bi se ponovno sešli na podobnem druženju tudi letos.

Jakob Knafelc

Foto: P. Bone

Nova generacija lovskih čuvajev (2009) s Primorske

izpitno komisijo v sestavi: mag. **Srečko Felix Krop**e (predsednik), **Igor Simčič** (podpredsednik), prof. dr. **Andrej Bidovec** (pedagoške institucije) in dr. **Klemen Jerina**, mag. **Janko Mehle** (ZGS) in **Martin Krajnc**, **Sašo Novinec** (MKGP), **Alojz Marn** (MOP), so morali kandidati pripraviti in napisati seminarско nalogo na podlagi tem, ki jih je določila komisija. Čeprav je bila to novost pri izobraževanju, so bili navdušeni. Na tak način so imeli možnost soustvarjati in

vanju se je stopnjevala iz ure v uro. V očeh vseh novih lovskih čuvajev se je zrcalilo veselje in izražali so spoznanje, da se je treba kljub zrelem letom neprestano izobraževati in se seznanjati z novostmi na področju strokovnega lovstva.

Lovski čuvaji imajo v rokah bogato teoretično in praktično znanje ter velika pooblastila, ki pa naj bodo zakonita, javna in zakonsko utemeljena. Za vsak ukrep velja pri čuvaju premislek, katerega posledica pa nikakor ne

Srečanje s starejšimi člani LD Trnovo

Tretjega oktobra lani smo se v sončnem jesenskem popoldnevu pri naši lovski koči LD Trnovo na Devinu zbrali skupaj s starejšimi člani LD Trnovo, ki so zaradi svojih visokih let in slabšega zdravja na naših lovskih druženjih in lovih manj prisotni. Zato je bil tisti dan priložnost, da bi se поблиže seznanili z nji-

Medrepubliško srečanje lovcev v Babnem Polju

Na podlagi sporazuma o sodelovanju, podpisanega med **ZLD Notranjske - Cerkljica** in **Lovskim društvom Tetrijeb - Čabar**, je bilo srečanje obeh podpisnic tokrat v Babnem Polju. Srečanja so se udeležili podpredsednik LZ Hrvaške mag. **Josip Malnar**, podpredsednik LZS mag. **Rado Brađač**, delegacija LDP Tetrijeb - Čabar, delegacija LD Babno Polje in čla-

ni Komisije za obmejno sodelovanje pri ZLD Notranjske - Cerknica.

Srečanje je vodil predsednik ZLD Notranjske Edvard Lenarčič. V uvodu je povzel vsebino sporazuma, podpisanega leta 2002. Poudaril je dosedanje dobro sodelovanje med obema podpisnicama, saj imajo srečanja redno, najmanj dvakrat na leto, in sicer enkrat na hrvaški strani in drugič na slovenski.

3. V prihodnje je treba več poudarka nameniti strokovnim vprašanjem, zlasti še glede zavarovanih velikih zveri.

4. Spomladi 2010 naj bi pripravili tematsko srečanje z naslovom *Rjavi medved*. K sodelovanju bi povabili tudi prof. dr. **Ivana Kosa** s slovenske strani in prof. dr. **Đura Hubera** s hrvaške.

V drugem delu so govorili o težavah pri izvajanju Strategi-

dobe na medveda na obeh straneh meje (odločba).

3. Možnosti poenotenja sestave odstrela glede na starost, težo in spol.

4. Možnosti za ponovno uvedbo mrhovišč (krmišč) za medveda.

5. Možnosti telemetričnega spremljanja medvedov na obeh straneh meje.

6. Možnosti skupnega delovanja pri pridobivanju namenskih evropskih sredstev.

Nato je sledilo živahno tovariško druženje.

Edvard Lenarčič

Foto: J. Weber

Udeleženci medrepubliškega srečanja lovcev s hrvaške in slovenske strani v Babnem Polju

Zatem je predsednik LD Babno Polje **Janko Škrlič** predstavil LD Babno Polje ter poudaril dolgoletno sosedsko sodelovanje obeh družin, ki se je začelo še v času Jugoslavije in se tudi po osamosvojitvi Slovenije ni poslabšalo zaradi meje. Obe LD imata vrsto skupnih zadev, ki jih bo treba reševati na midsosedski in medrepubliški ravni. LD Babno Polje ima 15 km skupne meje s sosednjo Hrvaško, od tega je le en prehod mednarodni, sedem pa jih je na zeleni meji.

Za Škrličem je LD Tetriceb - Čabar predstavil **Antun Arh**.

Nato je sledila razprava, v kateri je bilo slišati kar nekaj predlogov za nadaljnje sodelovanje na celotnem mejnem območju ter o evropskih sredstvih. Podpredsednik LSZ mag. L. Braduč je prenesel informacijo s seje Komisije za mednarodne odnose LSZ in LZH, ki je bila na Bizeljskem, in na kateri so razpravljali o sodelovanju lovskih zvez obeh držav.

Po razpravi so sprejeli naslednje sklepe:

1. Sprejema se nadaljnje usmeritve skupnega sodelovanja obeh lovskih organizacij.

2. Glavni nosilci sodelovanja so lovške družine (LD) z obeh strani meje.

je gospodarjenja z medvedom. Predsedujoči je izpostavil problem prevelike gostote oz. lokalne številčnosti rjavega medveda na Notranjskem in Kočevskem ter prehajanje medvedov z ene strani meje na drugo. **Franc Koščak**, član UO ZLD Notranjske - Cerknica, je predstavil pregled gospodarjenja z medvedom v Sloveniji v času od 1975 naprej. Posebej je izpostavil problematiko vpliva medveda na kulturno krajino in sobivanje prebivalstva z velikimi zvermi, še posebno z rjavim medvedom. Predstavil je tudi načine ugotavljanja številčnosti medvedov v Sloveniji s štetjem, telemetrijo in analizo DNK.

Podpredsednik LZH mag. Josp Malnar je slovenskim lovcem predstavil način gospodarjenja z rjavim medvedom v veliki R. Hrvaški in natančneje opisal upravljanje s populacijo rjavega medveda v Primorsko - Goranski lovski zvezi.

V razpravi, ki je sledila, so spregovorili o vprašanih in pomislekih, o katerih bi bilo treba spregovoriti na naslednjem srečanju:

1. Možnosti skupnega projekta neinvazivnega vzorčenja celotne populacije rjavega medveda v Hrvaški in Sloveniji.

2. Možnosti poenotenja lovne

Aktiven november v LD Rakitna

Lani, v začetku jeseni, ko narava postreže z marsikaterim lovskim doživljajem in svoje nepopisno bogastvo spreminja v odprte knjige lovskih stečin, korakov in nepozabnih spominov, je za člane LD Rakitna imelo tudi boleč priokus. Mnogo prezgodaj jih je namreč zapustil njihov dolgoletni član **Stane**

Bačar. Ker je bil v tej LD in širše spoštovan lovec, so mu lovci v njegovi domači vasi v začetku novembra posvetili Hubertovo mašo. Cerkvica v Kamniku pod Krimom stoji prav nasproti njegove domačije in je bila zapolnjena do slehernega kotička. Pri tej maši je bilo lepo videti prapore tudi sosednjih LD, ki so se udeležili slovesnosti, ki je imela »več namenov«, zato si je lahko vsak izbral svojega, prednostnega. Namen članov LD Rakitna je imel znan glavni namen. Po končani maši se je nadaljevalo prijeto druženje v njihovem lovskem domu, ki se je zavleklo pozno v noč.

Konec novembra pa je LD Rakitna organizirala drugo, t. i. »gozdarsko jago«, ki je bila kljub slabemu vremenu izredno dobro pripravljena. Tudi udeležba je bila razveseljiva; morda je bilo opaziti le malo manj lovske in gozdarske »elite« kot leto prej, vendar je bil lov v svojem pomenu enak lovu ob njej. Na zbornem mestu nas je z dobrodošlico pozdravil starešina omenjene družine **Marjan Šivic** in nam

Foto: B. Meden

Hubertova maša LD Rakitna, ki so se je udeležili tudi predstavniki sosednjih lovskih družin s prapori.

Foto: R. Ogrin

Zadnji pogon po »gozdarski jagi« v LD Rakitna

kljub slabemu vremenu namenil nekaj spodbudnih besed. **Milan Podlogar**, ki je bil lovovodja, je opisal pomen t. i. »gozdarskega lova«, nato pa tudi načrt skupnega lova ter kje in kaj bomo lovili. Lov je bil izredno zanimiv in z veliko truda in požrtvovalnosti domačih lovec tudi natančno uresničen. Diana nam sicer ni bila naklonjena, a zato nismo bili nič manj dobre volje, saj je bil na programu še zadnji pogon v njihovem lovskem domu, kjer so nas lepo pogostili in smo si izmenjali opise najrazličnejših lovskih prigod in doživljajev. Kar nekaj besed je bilo namenjenih tudi naši krovni organizaciji o pomenu našega druženja; skratka vsemu, kar še spada v tak pester lovski krog. Za konec lahko napišem pohvalo, da so se lovci omenjene družine res izkazali z obema dogodkoma, saj je bilo slišati veliko pohvalnih besed. Ker poznam kar nekaj njihovih članov, vem, da bodo pripravili še veliko družabnih srečanj, ki bodo lovce ne samo v njihovi družini, ampak tudi zunaj nje v prihodnje povezovali med seboj in tako prispevali svoj pomemben pečat ugledu slovenske lovske organizacije v širši družbi.

Pavel Nared

Ali so lovske družine res še »družine«?

Pojem **družina** je treba dojemati in razumevati kot nekaj dobrega, skupnega, spoštovanja in vsega razumevanja vrednega, pa tudi radostnega in ljubečega. V urejenem sistemu vrednot je to nekaj pomembnega. Pri tem je zagotovo pomembno doseganje nekih skupnih ciljev in interesov, z veliko verjetnostjo tudi pogosto odrekanje, doseganje kompromisov; vse za boljši jutri in večjo kakovost življenja. Mnogokaterih od naštetih pojmov (ali če želite tudi vrednot) pa dandanes v nekaterih lovskih družinah primanjkuje ali jih v vsakodnevnom življenju in komuniciranju med lovci skoraj ne najdemo več, postali so nam tuji. Je že res, da splošno stanje in razmere v globalni družbi do neke mere tudi vplivajo na odnose v manjših družbenih skupinah (mislim na lovske družine). To vsekakor ne more biti razlog za take medsebojne odnose članov v lovskih družinah, kakršni so ponekod. Če bi želeli reči, da so

večinoma dobri, kaj šele zgledni, bi storili napako. Kje so vzroki zame in za marsikaterega drugega lovca, milo rečeno, neprimerne ali nezaželeno stanje medsebojnih odnosov v lovskih vrstah? Na vprašanje je odgovor preprost. Med nami, lovci! Na vprašanje, kaj storiti za boljše stanje, pa odgovor ni več tako preprost. Vendar se problematika »zrcali« v zadostni obliki in jo lahko določimo in v primerni vsakodnevni komunikaciji med seboj rešimo s skupnimi močmi oziroma vsaj ublažimo najhujše odklone.

Lov in vse, kar je z njim pove-

Foto: I. Trečk

zано, ima tako dolgo zgodovino, kot je dolga zgodovina človeštva. Res pa je, da so se skozi zgodovino spremenili razlogi za lov. V sodobnem času se človek ukvarja z lovom v večji meri zaradi uravnavanja številčnosti divjadi nekaterih vrst, zaradi želje po varstvu divjadi in njene okolja in tudi zaradi zadovoljevanja svojih osebnih potreb po rekreaciji v naravi. Zaradi vseh naštetih razlogov in tudi pomembnosti lovske dejavnosti je bila skozi različna časovna obdobja človeške zgodovine potrebna ustrežna organiziranost. Za izvajanje vseh omenjenih sklopov lovske dejavnosti imamo na ravni osnovne celice **lovske družine**, v katere so včlanjeni lovci, lovske družine pa so članice Lovske zveze Slovenije. Prav v lovskih družinah pa se na nivoju celotne države, razen zelo redkih izjem, pojavljajo **velike težave**. Že dolgo se v lovskih družinah porajajo **nesoglasja ali nezdravi odnosi**, ki se jih izogibamo in jih, po domače rečeno, nemalokrat »pometamo pod preprogo« in prikrivamo. To ni dobro! Lovska družina s

poudarkom na besedi **družina** naj bi bila tista temeljna celica, v kateri naj bi slovenski lovci, ne glede na svoj družbeni položaj in politično pripadnost, na povsem enakopraven način uresničevali in zadovoljevali svoje skupne potrebe z lovstvom povezanega družbenega in društvenega življenja.

Z lovske dejavnostjo se v slovenskem lovstvu aktivno ukvarjam že dobrih 30 let. Tudi če bi v tem dolgem obdobju organizacijo in njene člane samo opazoval, bi o tem že dosti vedel. Kako neprijetno, žalostno, velikokrat celo grozljivo je poslušati, kako

nah, v posameznih primerih tudi v pretirani ambicioznosti, kar je povezano z željami po sprejetju takih in drugačnih funkcij, nepripravljenostjo za doseganje soglasij in uskladitvijo želj v primerih, ko je to nujno potrebno. Veliko je tudi negativnih osebnostnih oz. značajskih vzrokov, kot so nevoščljivost, zavist in celo zlobnost do drugega(-ih). Kot razlog za ustvarjanje takšnih neprimernih stanj oziroma skrajno neprimernih in milo rečenih motečih vzdušij v lovskih družinah so kriva tudi vodstva lovskih družin. Velikokrat posamezni starešine vodijo lovske družine na neprimeren način, pogosto tako, da v družini podpirajo, »favorizirajo« le ozek krog posameznikov. Zato večših tudi nevede v LD sami ustvarjajo razkole med članstvom, pospešujejo in ustvarjajo »grupaštvo«, sektaštvo ali posamezne skupine. Tako velikokrat, kot temu pravim, nastane »kriza vodenja lovskih družin«. V zdajšnjem času hitrega tempa življenja, nenehne tekme s časom in vseh drugih sodobnih novosti, ki nas spremljajo, morajo na čelo lovskih družin sestiti resnično dobri, razgledani in sposobni vodje, ki znajo lovske delo organizirati, delegirati s pomočjo svoje presoje o sposobnostih članstva, ki na pravilen način opravljajo sprejete funkcije. Tak vodja mora znati vzpodbujati in ne nazadnje zadeve tudi nadzirati ter na primeren način takoj opozarjati na morebitne napake. Tako pa se mi zaradi zaskrbljujočega stanja, ki vlada v nekaterih LD, kot ga sam opažam in zaznavam, počasi postavlja pod vprašaj pravilnost uporabe izraza **lovska družina** v lovstvu in izraz **lovski tovariš**. Oba izraza namreč pomenita vse kaj drugega kot to, kar opažamo. To pa zame osebno in za marsikaterega slovenskega lovca ne pomeni nič dobrega.

Ocenjujem, da je še čas, da že danes in ne šele jutri vsak slovenski lovec s svojo lovske aktivnostjo, razmišljanjem, načinom pogovora, spoštovanjem lovskega sotovariša, z upoštevanjem vodstva LD, drugačnega mislečega lovskega sogovornika in s pripravljenostjo za doseganje soglasja, kadar je to potrebno, prispevamo k boljšim odnosom in bolj normalnemu vzdušju v lovskih družinah. Verjemite mi, da želim k temu prispevati svoj del tudi s tem prispevkom, v katerem sem želel z dobronamernimi mislimi odkrito opozoriti na, milo rečeno, večino

Takšno stanje je vsaj zame, za človeka z urejenim sistemom vrednot, milo rečeno alarmantno, če ne kaj hujšega. Osebno vidim razloge v pomanjkljivem znanju komuniciranja v lovskih druž-

ma neprimerne medsebojne odnose znotraj nekaterih LD. Tovariši lovci, storimo vse, da bo lovška družina res družina v pravem pomenu besede in da bo vsak lovski tovariš res pravi in spoštovan tovariš. Kajti v času, ki ga živimo, pomeni imeti res dobrega tovariša in pravo družino nekaj lepega, dobrega, nekaj izredno dragocenega.

Iztok Trček

Martinov lov v LD Bizeljsko in LD Begunje

Skoraj 35 let je minilo, ko se je rodila ideja o pobratenju **LD Bizeljsko** in **LD Begunje** pri Cerknici, za katero sta še posebno zaslužna zdaj žal že pokojna **Ivan Šekoranja**, lovec LD Bizeljsko, in **Peter Pečnik**

jemo in družimo na skupnih lovih.

Tudi v letošnji lovski sezoni smo bili bizeljski lovci 24. in 25. oktobra v gosteh pri naših pobratimih. Kljub kislemu vremenu so gostitelji v obeh dneh organizirali nekaj pogonov in nam omogočili lovsko užitek v naravi, kakršne ni v našem kraju. Tudi Diana nam je bila naklonjena, tako da je bilo doživetje popolno. Vračali smo se polni lepih vtisov in nepozabnih trenutkov.

Že po tradiciji mi gostimo naše lovske prijatelje iz Begunj novembra, ko sveti Martin iz mošta naredi vino. Lani so nas naši gostje obiskali 14. in 15. novembra in že prvi dan smo odšli na lov ob mejni reki Sotli, kjer je naš ravninski del lovišča in bogat z malo divjadjo. Lep, za ta čas tudi topel dan je našim gostom prinesel veliko užitkov,

Spominska fotografija lovcev LD Begunje in LD Bizeljsko po lovu na malo divjad v Sp. Drenovcu (november 2009)

iz LD Begunje, ki sta bila tudi v sorodu. Pokrajini, kamor sodita obe lovski družini s svojima loviščema, sta zelo narazen, zato sta tudi njuni lovišči in divjad v njiju različni. Obsežni notranjski gozdovi so bogati z veliko divjadjo, vinorodno Bizeljsko s svojimi razmetanimi hribčki z vinogradi, lesenimi hrami in zidanicami pa nudi povsem drugačne lovske užitke (pretežno lov na srnjad in malo divjad).

Prijateljstvo med obema LD je bilo sklenjeno z listino o pobratenju, se spominja **Franc Balon**, takratni starešina LD Bizeljsko, ki jo je potrdil skupaj z žal že pokojnim **Ivanom Škerlom**, ki je bil v tistem času starešina LD Begunje. Slavnostni dogodek je bil v lovskem domu na Bizeljskem. Od takrat se lovci obeh družin vsako leto obisku-

saj so uplenili kar nekaj fazanov, rac in poljskih zajcev.

Druženje se je nadaljevalo na večerni krajevni prireditvi, bogati s kulturnim programom, krstom mošta in v čast novemu vinu.

Vzdušje se obogatilo zdravice in pesem, kot se za tak dogodek spodobi in je tudi sicer med lovci že od nekdaj v navadi. Naslednji dan smo lovili v predelu lovišča, v katerem so pretežno vinogradi (Sp. Drenovec). Po končanem lovu smo odšli k lovskeemu domu, kjer je bil pozdrav lovini. Sledila sta kosilo in druženje s šegami in lovskim krstom. Od lovskega doma so naši pobratimi odšli v repnico. Slovo je bilo organizirano v vinski kleti pri Blažinčiču. Krepki stiski rok so potrjevali, da si tudi naslednje leto še želimo podobnih snidenj.

Karl Blažinčič

Učenci 2. r. POŠ Šentvid/Grobelno in M. Lakner v ozadju

Pri lovcu in preparatorju

Učenci 2. razreda **Podružnične osnovne šole Šentvid/Grobelno** smo imeli oktobra naravoslovni dan. Obiskali smo lovca in preparatorja **Martina Laknerja** iz Bodreža.

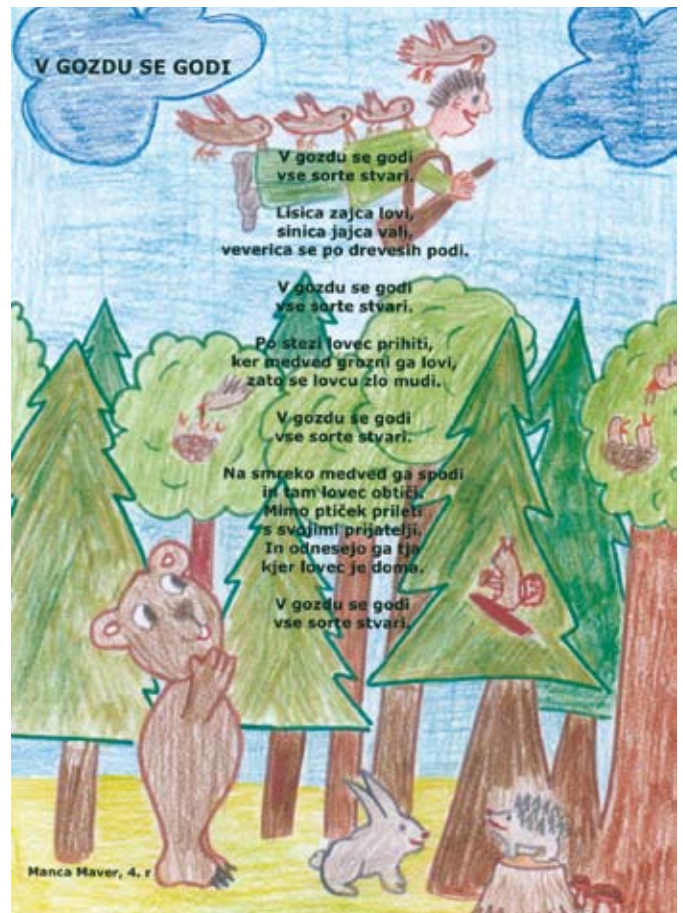
Učenci in učiteljici smo mu z zanimanjem prisluhnili, saj nam je prijazno in zanimivo pripovedoval o svojem delu in kako se je odločil, da je postal preparator. Ogledali smo si nagačene živali, ki so bile večinoma povozene. Ker je večer svojega dela, jih je prepariral in razstavil.

Nekaj posebnega je bil ogled njegove lovske sobe. V njej se je v času njegovega lovstva nabralo veliko trofejev. »Vsaka,« je dejal, »pripoveduje svojo zanimivo zgodbo.«

Ob obisku nam je razdelil tudi zloženke.

Preparatorju M. Laknerju se zahvaljujemo za poučno predstavitev. Ker rad sodeluje s šolo, nam je zagotovil, bo tudi v prihodnje vedno pripravljen predstaviti svoje delo.

Učenci 2. r. in učiteljica Mojca Lupšina POŠ Šentvid pri Grobelnem

Iz knjižice Živali in mi, 2009/2010 (OŠ Dušana Muniha, Most na Soči), podaljšano bivanje.

Edi Hojak, najstarejši član LD Čepovan, po letih in članstvu v lovstvu, je 3. 9. 2009 praznoval 80-letnico rojstva. Rodil se je v zaselku Puštale v čepovanski dolini nad Novo Gorico. Edi se je že kot otrok naučil trdega dela, saj sta s sestro pomagala materi pri reji živine in obdelavi manjše kmetije, kajti oče je moral za preživetje hoditi na delo v bližnje in daljne kraje. Ker je Primorska med obema svetovni vojnama pripadala Italiji, je Edi hodil v italijansko osnovno šolo v domačem kraju. Po razpadu Italije, leta 1943, je še kot otrok opravljal delo kurirčka za partizansko vojsko.

Po končani vojni je bil nekaj let doma. Od leta 1949 do 1951 je služil Jugoslovansko vojsko kot vezist v Novem Sadu. Po služenju vojaškega roka se je zaposlil pri Obnovi podeželja, kjer so obnovljali v vojni požgane in porušene hiše v domači vasi in okoliških krajih; tedaj se je izučil za zidarja. Leta 1955 se je zaposlil kot cestar pri Cestnem podjetju Nova Gorica, kjer je bil zaposlen do upokojitve, leta 1987.

Leta 1962 se je Edi poročil z Dragico iz bližnje okolice. Toplo gnezdo sta si ustvarila na njegovem domu; v zakonu se jima je rodila hčerka Slavica. Leta 2002 mu je kruta usoda vzela ženo Dragico, zato zdaj živi pri hčerki in z njeno družino.

Hojak se je leta 1955 včlanil v LD Čepovan. Takrat je bilo malo divjadi in prevladovala je predvsem mala divjad. Tudi pogoji in organiziranost so bili drugačni, lovstvo je bilo šele v povojih, delavnost je bila večja, disciplina pa strožja. Edi je zaupane naloge in dolžnosti opravljal požrtvovalno, vestno in samostojno. Lovski čuvaj je bil od vstopa v LD, od leta 1955 do leta 1967. Za požrtvovalno in vestno delo je od LD prejel pisno priznanje, bronasto in srebrno plaketo, od ZLD Gorica znak za lovske zasluge in od LZS prav tako znak za lovske zasluge. Ob 70-letnici LD Čepovan, leta 1999, je postal častni član LD.

Edi zaradi slabega zdravja ne hodi več na lov, zelo rad pa pripoveduje svoje spomine. Še posebno se mu je vtisnilo v spomin, ko je z daljnogledom opazoval, kako je srna kotila v bližini njegove hiše.

Hvala ti, Edi, za vse, kar si storil doslej. Lovski tovariši LD Čepovan ti čestitamo ob tvojem jubileju in ti želimo še veliko zdravih let med nami.

Lovci LD Čepovan – L. S.

Naš prijatelj, lovski tovariš **Dolfe Malavašič**, je 25. 2. 2010 praznoval visoki jubilej, 100-letnico rojstva, hkrati pa tudi 82 let uspešnega udejstvovanja v slovenski lovski organizaciji. Le malokdo se lahko pohvali s tako visokim stažem v slovenski zeleni bratovščini, kot ga te dni podoživlja naš lovski tovariš Dolfe.

Pot, ki jo je prehodil v življenju, vsekakor ni bila rožnata, kajti že v

rani mladosti je moral biti očetu, mame obrtniku, vedno pri roki v pomoč in tako tudi pridobil dimnikarski poklic, ki je bil cenjen v tistem času.

Njegov oče je bil zakupnik lovišča, zato je Dolfe že kot mladenič z veseljem zahajal v neokrnjeno naravo in spoznal neprecenljive lepote in življenje v njej. Z 18 leti je postal član zelene bratovščine in član Slovenskega lovskega društva od leta 1931 naprej.

Kot zaveden Slovenec in patriot svojega kraja ni pasivno opazoval, kako okupator zatira slovenski narod, zato se je že v začetku okupacije pridružil OF in postal njen aktivist do leta 1942, ko se je pridružil partizanskim enotam do osvoboditve.

Je nosilec partizanske spomenice 41 in dobitnik visokih vojaških odlikovanj za sodelovanje v NOV.

Po osvoboditvi se je zaposlil na OLO Ljubljana - okolica na upravi za gozdarstvo in prevzel delo revirnega gozdarja na območju Vrhnike in svoje delo opravljal do upokojitve leta 1965. Ves čas je sodeloval v družbenopolitičnih organizacijah in z vso avtoriteto opozarjal tudi na napake tistega časa.

Leta 1946 je bil ustanovni član LD Vrhnika. Od leta 1949 do 1960 in od 1976 do 1978 mu je bila zaupana funkcija starešine LD. Bil je blagajnik LD od leta 1967 do 1969 in predsednik DR od 1981 do 1990, od leta 1981 do 1986 mu je bila zaupana funkcija predsednika NO. Dve mandatni dobi je bil tudi član UO pri ZLD Ljubljana.

Veliko mu je pomenilo urejanje lovske kronike Lovske družine Vrhnika.

Za aktivno in marljivo delo v organih matične LD in na ravni zveze ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III., II. in I. stopnje.

Še nadvse je cenjen v matični družini, kajti s svojim velikim znanjem o divjadi je veliko prispeval k pravilnosti gojitve divjadi in pravičnosti odstrela ter tako dopolnjeval lovsko znanje ne samo lovskih pripravnikov, temveč tudi drugih članov lovske družine.

Dragi Dolfe, veseli smo in ponosni, da si se kljub visokemu življenjskemu in lovskega jubileju še nedavno udeležil OZ LD in da vestno spremljaš poslanstvo naše lovske družine.

Ob tvojem častitljivem visokem jubileju ti člani LD Vrhnika še enkrat iskreno čestitamo in Ti želimo mnogo zdravja in prijetnih let.

LD Vrhnika – J. P.

Janko Dokl, član Lovske družine Destrnik, je 14. 10. 2009 praznoval častitljivo, 85-letnico življenja in 58 let lovskega članstva.

Janko se je rodil 14. 10. 1924 v Jiršovcih kot kmečki sin. Po uspešno končani osnovni šoli se je zaposlil kot traktorist pri Kmetijskem kombinatu Ptuj. Že sama narava dela mu je omogočala večjo prisotnost v naravi in vse, kar se je dogajalo v njej. Zato ni dolgo omahoval in napisal je prošnjo za pripravnika v takrat mladi LD. V lovsko organizacijo je vstopil leta 1951. Kot mlad član v mladi

lovski družini je bil delovno zelo prizadaven in lovsko radoveden.

Lovski izpit je opravil že naslednje leto. Njegova delavnost in pridnost sta ga leta 1960 pripeljali do funkcije člana UO LD, kjer je deloval do leta 1965. Tistega leta mu je bilo zaupano vodenje lovske družine. Predsedniško funkcijo je z veseljem opravljal do leta 1967. Od leta 1970 do 1972 je opravljal delo kinologa. Kot priljubljen in delaven član LD, vedno predan delu, je bil od leta 1967 do 1985 predsednik ali pa član NO. Vestno je nadzoroval in usmerjal delo lovskih tovarišev v organih LD. Tudi zdaj, kolikor mu zdravje dopušča, še rad pride med nas in pokramlja s starejšimi lovci o dobrih starih časih. Kar velik osebni prispevek je dodal pri gradnji lovskega doma in bil vzgled drugim, predvsem mlajšim lovskim tovarišem.

Za svoje aktivno delo v organih LD, za osebni prispevek pri gojitvi divjadi in skrbi za ohranjanje čiste in zdrave narave je od LD prejel številna priznanja. Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z redom III. in II. stopnje. Posebno se je razvese-

lil, ko smo ga leta 1986 imenovali za častnega člana LD.

Spoštovani lovski tovariš Janko, ob tvoji 85-letnici se ti lovski tovariši s spoštovanjem zahvaljujemo za tvoj prispevek pri razvoju in delovanju naše LD. Želimo si, da bi še dolgo, kljub visokim letom, rad prihajal med svoje lovske tovariše.

LD Destrnik – M. F.

Narisal: U. Iff

V TEM MESECU PRAZNUJEJO * SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90-letnico

Jože Žibert, LD Studenec, Veliki Trn

85-letnico

Lenart Klenovšek, LD Zabukovje
Ivan Kovšca, LD Col
Branko Kristen, LD Črešnjevec
Justin Žibert, LD Ribnica

80-letnico

Rudolf Bagola, LD Cankova
Janko Benac, LD Šentvid pri Stični
Justin Bizjak, LD Stol, Žirovnica
Anton Brglez, LD Oplotnica
Ivan Cerar, LD Radeče
Anton Duplišak, LD Banja Loka, Kostel
Janez Hočvar, LD Jošt, Kranj
Emil Jug, LD Kanal
Ivan Kampjut, LD Smrekovec, Šoštanj
Alojzij Klančar, LD Cerknica
Stane Kočvar, LD Oljka
Jože Kokalj, LD Cajnarje
Miroslav Kržič, LD Begunje
Albert Medved, LD Dole pri Litiji
Ivan Vladimir Šumak, LD Ljutomer
Jožef Zidarič, LD Cerklje ob Krki

75-letnico

Ivan Berger, LD Trbovlje
Franc Božičnik, LD Podčetrtek
Roman Dirtntisch, LD Jamnica
Onorino Jerman, LD Marezige
Franc Komučar, LD Artiče
Boris Kosi, LD Ruše
Karel Emil Luin, LD Kras, Dutovlje
Peter Medlar, LD Podbrdo
Franc Novak, LD Brkini
Martin Pečavar, LD Smuk, Semič
Janez Pintar, LD Sorica
Anton Pristavnik, LD Hoče
Jordan Purger, LD Dekani
Gabrijel Strehar, LD Šmartno na Pohorju

Jožef Urlaub, LD Jakob
Friderik Vehovar, LD Rogaška Slatina

70-letnico

Marko Anžlovar, LD Gorenje Jezero
Danijel Fon, LD Kobarid
Alojz Frece, LD Trbovlje
Zvonko Godec, LD Rače
Anton Grace, LD Orlica
Janez Horvat, LD Markovci
Livio Jakomin, LD Žabnik, Obrov
Stanislav Janžič, LD Laporje
Franc Jordan, LD Velike Lašče
Boris Jurajevčič, LD Smuk, Semič
Ferdinand Ključevšek, LD Laporje
Marko Kos, LD Braslovče
Jože Kragelj, LD Bojansko, Štore
Blaž Krumpak, LD Hum, Celje
Leopold Lorber, LD Sentilj v Slovenskih goricah
Anton Mahne, LD Slavnik, Materija
Ferdinand Mestnik, LD Slovenske Konjice
Stanislav Navalinski, LD Gaj nad Mariborom
Jožef Pirc, LD Veliki Podlog in LD Studenec, Veliki Trn
Zdenko Purgaj, LD Sveti Jurij, Jurovski Dol
Drago Senekovič, LD Duplek
Marijan Slak, LD Otočec
Albert Stepančič, LD Dole nad Idrijo
Franc Strniša, LD Gornja Radgona
Franc Svete, LD Rakitna
Josip Škrlec, LD Jelenk
Maksimilijan Turner, LD Janžev Vrh
Viljem Vojska, LD Jelenk
Miroslav Zupan, LD Nomenj, Gorjuše
Roman Zuza, LD Planota

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih iz LISJAK-a.

Dnevi lova na lisice v LD Ljutomer

Dogovorili smo se, da bomo imeli dneve lova na lisice od 20. do 31. januarja, v času najintenzivnejše lisičje gonje, ko se je tudi luna debelila, tla je pokrivala snežna odeja in so bile dnevne temperature krepko pod ničlo; od 25. do 28. januarja je bilo tudi pod -15 stopinj Celzija.

Naši najbolj »zagreti« fantje so vzeli zadevo zelo resno in iz dneva v dan je bilo slišati o njihovih lovskih podvigih, zgrešenih strelah in tudi o lovski smoli.

V nedeljo, 31. januarja, smo se ob 10. uri zbrali pri lovskem domu v Mitrgi, da bi položili in prešteli lovino. **Jože Gutman** je v vrsto položil šest lisic, **Sandi Senčar** pet, **Dragan Zemljčič** in **Boštjan Pavličič** vsak po štiri ter preostalih šest lovcev še enajst lisic in eno kuno belico. Skupaj torej 30 lisic in ena kuna!

Foto: V. Piršer

Od 20. do 31. januarja so imeli lovci LD Ljutomer dneve lova na lisice. Zadnji dan so skupaj položili plen in ugotovili, da so uplenili 30 lisic.

V LD Ljutomer že osmo leto poteka povečana skrb za malo divjad. Največ pozornosti namenimo krmiljenju iz sodčkov in čim večji beljakovinski sestavi položene hrane, posebno v spomladanskih mesecih in vse do konca junija, ko krmišča obiskujejo že fazanke s kebkčki. Drugo pomembno področje je intenzivno uravnavanje številčnosti naravnih plenilcev male divjadi. Lovce, ki lovijo lovne vrste plenilcev, vzpodbujamo tako, da si najpridnejši lahko prislužijo tudi nadomestilo za celoletno lovsko članarino. Po skupnem številu smo v zadnjih letih evidentirali tudi do šeststo različnih lovnih vrst plenilcev na leto. Ob nekaj lastnih remizah in polintenzivnih krmnih njivah je to izbor najpomembnejših ukrepov v skrbi za malo divjad. Rezultati so več kot obetavni, saj ob pregledih odstrelav zadnjih nekaj let beležimo letno lovino: do sto štirideset zajcev in okrog sto osemdeset fazanov ne glede na vremenske razmere, ki lahko zelo vplivajo na letne prirastke. Omeniti je treba, da vsak predel lovišča prelovimo samo enkrat in še to nekatere dokaj neintenzivno.

Naj se vrnem k zaključku lova na lisice. Za udeležence lova je naša izvrstna kuharica - lovka **Lidija Ficko** pripravila golaž. Ob prigradah iz minulih lovskih dni smo se dogovorili, da bomo dneve intenzivnega lova ponovili februarja in nato še enkrat do 15. marca, kar nam omogoča lovna doba.

Vojko Pirher

Nace Jerovšek pri zalaganju ptičje krmilnice

Foto: S. Smolič

V mirnski zeleni bratovščini tudi na ptice nismo pozabili!

V letošnji zimi, razmeroma bogati z visoko snežno odejo, je bilo po oceni lovcev preživetje divjadi precej oteženo. Globoko zmrznjena povrhnjica

visoke snežne odeje in zmrznjena zemlja pod njo sta tudi divjadi slabšali razmere preživetja, otežen jim je bil dostop do hrane in gibanje v naravi. Lovci LD Mirna smo divjadi priskočili »na pomoč« z dosledno oskrbo in zalaganjem krmišč z dopolnilno hrano, ob lovskih stezah in v gozdovih pa smo v doseg divjadi spravljali bršljan in podobno rastlinje, s katerim se zlasti srnjad rada hrani pozimi.

Lovci LD Mirna v hladnem zimskem času praviloma ne pozabimo tudi na druge, v naravi živeče drobnejše »prebivalce«. Tako kot mnogi drugi ljubitelji živali menim, da v ostrih zimskih razmerah tudi pticam določena človekova pomoč ni odveč. Tako je bilo vsaj nekaterim izmed njih olajšano zimsko preživetje; še posebno pticam pevkam in drugim, za kmetijstvo ter gozdarstvo koristnim pticam.

Enega izmed njih, lovskega tovariša in dolgoletnega člana zelene bratovščine iz LD Mirna, **Naceta Jerovška**, je objektiv fotolovca »ulovil« pri polaganju hrane v krmilnico za ptice.

Stane Smolič

Leto boja proti revščini in socialni izključenosti

Na prehodu devetnajstega v dvajseto stoletje je bila revščina splošna usoda večine neizučeni delavcev, bila je »splošno gorje«. Zdaj se je v razvitem svetu omilila vsaj za večino, ki si morajo služiti kruh z delom svojih rok. Revščina, nekoč kot problem večine, je postala problem manjšine.

Alfred Marschal, angleški ekonomist, je na prehodu devetnajstega v dvajseto stoletje poročal, da ima zelo veliko ljudi premalo hrane, da živijo v prenatrpanih, mrzlih, vlažnih in umazanih stanovanjih, da so slabo oblečeni, zgarani, neizobraženi, izčrpani od dela in skrbi, da staro in mlado brez pravega počitka dela od zore do mraka, in to za nekaj grošev, da je njihovo življenje mučno. O takšni revščini pri nas zdaj ne moremo več govoriti.

Podobno, kot je opisano, so takrat živeli tudi naši predniki, kar poznamo iz pripovedovanja dedov in pradedov pa tudi iz zapisov. V *Kroniki tišinske župnije* lahko preberemo, da je župnik dr. **Ivanocy** v tistem času v Szombathely Ujsagu (časopisu) pisal o težkem socialnem položaju svojih rojakov (Prekmurcev), o pravem siromaštvu, sezonskem delu, brezobzirnem izkoriščanju, izseljevanju v Ameriko in v rudarsko razvite predele Evrope. V kroniki piše, da znajo ljudje pisati in računati, so pa zanemarjeni in umazani, radi zahajajo v gostilne tako moški kot ženske, da je pri mnogih moralna izprijenost. Vzroke vidi v »sezonsstvu«, kamor so odhajali zelo mladi ljudje, kjer so se v revščini, brezpravju in stiskah vseh vrst izgubljali in vdajali pregreham, pa tudi nalezli raznih bolezni.

Zdaj ima revščina v Evropi sodobno obliko. O njej govorimo, kadar imajo ljudje neki dohodek, da lahko životarijo, vendar občutno manjši, kot je povprečni dohodek ljudi v okolici, v kateri živijo. Ne morejo si privoščiti, kar ima okolica za minimum, ki je potreben za spodobno življenje. Počutijo se degradirane, ker živijo zunaj stopenj in kategorij, ki veljajo za sprejemljive. Po lizbonski strategiji velja za revnega tisti, ki zasluži manj kot 60 % povprečja v državi, v kateri živi. Tako Romun velja za revnega, če zasluži

manj kot 158 evrov na mesec, Luksenburčan 1.375 evrov, Poljak 325 evrov, Nemec 833 evrov (Eurostat – Evropske komisije). Kot vidimo, je to telo relativno, ko govorimo o revščini v Evropi. Tri četrtine vprašanih Slovencev meni, da je v Sloveniji revščina zelo razširjena, česar pa ne potrjujejo polni vozički iz veleblagovnic in žaljiv odnos do hrane, ki jo najdemo v smetnjakih in zavrženo v šolskih menzah. Nizek osebni dohodek, ki ga postavljamo v ospredje, se povečuje z otroškimi dodatki in drugimi socialnimi oblikami dodatkov, ki so jih deležne take družine.

Kaj je vzrok za revščino?

V grobem lahko govorimo o dveh oblikah revščine: o posamični in otoški revščini. Posamično revščino sredi relativne blaginje srečujemo v vseh okoljih, na podeželju in v mestu. Neredko je ta oblika revščine povezana z lastnostmi ljudi, ki so revni. Te lastnosti so: umska omejenost, neizobraženost, slabo zdravje, slaba vzgoja in negativni vplivi v družini, alkoholizem in druge zasvojenosti, odsotnost delovnih navad, nezmožnost prilagoditi se zahtevam in disciplini sodobnega gospodarskega življenja, večkratne napačne odločitve, ki izničijo pridobljeno ali podedovano premoženje ali pa se niso dovolj potrudili, kar potrjuje dejstvo, da so se nekateri ljudje v okolici povzpeli iz revščine, si zgradili hiše, ustvarili in uredili družine, se izobrazili; dokazali so, da je to mogoče. Žal pa posamična revščina lahko nastane tudi brez lastne krivde, zaradi izgube zaposlitve, prezadolžitve, izgube zakonskega partnerja pri velikem številu otrok, zaradi naravnih nesreč, različnih vzrokov nizke pokojnine in nizki osebni dohodki, podnajemniški odnosi.

Druga oblika revščine, t. i. otoška revščina, se kaže kot otok sredi okoliške blaginje. V takem okolju so vsi ali skoraj vsi revni. Krivično bi bilo trditi, da je ta revščina za večino v celoti vezana na prej naštete individualne lastnosti. Prav tako ne moremo trditi, da je to posledica odsotnosti naravnih dobrin (izvzemamo predele v Afriki, Aziji, Srednji in Južni Ameriki), govorimo spet o Evropi, ker poznamo dežele brez naravnih danosti, kjer ljudje živijo v zavidljivi blaginji. Vzroke moramo iskati drugod. Eden od njih in verjetno glavni je, da taki ljudje za vsako ceno hočejo

Foto: A. Podbevšek

Pande so dokaj plašni medvedi, zato so morali organizatorji razstave poskrbeti tudi za mirne in odmaknjene koticke zanje.

Tudi sloviti medvedi pande na svetovni razstavi Expo 2010 v Šanghaju

Vemo, da so kitajski medvedi veliki pande blagovna znamka te velike države, vendar se s tem ne strinjajo vsi državlja-

ni. Živali namreč živijo samo še v Sečuanu, torej naj ne bi predstavljali kar celotne Kitajske. Tako se je v času pred olimpijskimi igrami pred dvema letoma v Pekingu vnel prepir med pokrajina- mi, ki so trdile, da Kitajsko predstavljajo še druge živali, kot so tigri, žerjavi in opice. Naredili so kompromis in igre so imele več maskot.

živeti v domačem kraju med svojimi, kar jih ovira, da bi si izhod iz revščine poiskali v drugih krajih. Take so navadno skupine s pomanjkljivo izobrazbo, zaprte skupnosti v neki etnični ali religiozni pripadnosti, kjer ima posameznik malo možnosti za razvoj zaradi kvarnega vpliva okolja, trdovratnih tradicij in navad, ki so pogosto za okolico nesprijemljive, zato jih ta težko sprejema in jih odklanja. Vse to prepričuje, da bi se socializirali, vključili v okolico in produkcijski proces; zato ostajajo na dnu.

Popolna odprava revščine je verjetno iluzija, posebno posamična, ki je iz prej naštetih vzrokov osebno pogojena. Vemo, da mnogi ljudje ne znajo prav ravnati s svojimi dohodki, še manj z enkratnimi dobitki, ampak jih nespametno razmečejo. Da lahko človek pravilno razporedi svoje dohodek in z njimi ravna koristno, mora imeti vsaj minimalno mero pridnosti in pameti, kot jo mora imeti, da si lahko sam služi svoj kruh.

Nimamo recepta, kako odpraviti revščino. Mnogi si že stoletja domišljajo, da ga imajo in bolj ali manj domišljeno, a neuspešno, tudi nasilno delujejo na račun množic, mnogi pa le ne preverljivo obljublajo rešitve. Mi prav tako nepreverljivo mislimo, da mora država, v kateri večina ljudi živi v relativnem izobilju, poskrbeti, da otroci ne bodo trpeli zaradi takšne ali drugačne krivde revnih staršev. Poskrbeti mora, da otroci moralno in vedenjsko dozori s pomočjo državnih in civilnih iniciativ. Šolanje in vzgoja od vrta naprej morata biti obvezna, kjer jim je na voljo: brezplačna malica, šolske potrebščine, zdravstvena oskrba, potrebna prevzgoja, nadarjenim pa omogočiti nadaljnje izobraževanje, da revščina v takih okoljih ne bo nastajala. Naloga gospodarstva in razvoja s podporo države pa je, da ustvarijo delovna mesta.

Pri nas se do določene mere že izvaja večina naštetih ukrepov. Menimo, da nekontrolirane večletne socialne podpore (»keš«, denar na roke) dolgoročno ne rešujejo revščine. Mnogi mladi in zdravi iz takega okolja se nanje navadijo, jo pogosto, politično podprti, zahtevajo in si sploh ne prizadevajo več ne s spremembo navad ne z dopolnilnim izobraževanjem in usposabljanjem, da bi se zaposlili, se odrekli življenju na tuj račun in si sami služili kruh.

Prim. dr. Lojze Števanec

A pande so domala svete živali oziroma najdragocenejši sesalci na svetu. Organizatorji Svetovne razstave Expo 2010, ki jo bodo odprli 1. maja, so bili neomajni: pande bodo na ogled tudi na tej razstavi in pika. Zato so že lani na gradbišču, velikem pet in pol kvadratnih kilometrov, zasadili bambusov gozdiček zanje. Decembra pa so prepeljali deset teh ljubkih kosmatincev v Šanghaj iz njihovega vzrejnega centra v Chengduju. To so občutljive živali in se morajo počasi prilagoditi podnebnju na jugu dežele, ki je toplejše, precej suho in z mnogo več sonca kot v Sečuanu. No, smogu, ki v Chengduju pogosto prekri- va nebo zaradi industrije, pa se tudi na razstavi ne bodo mogli povsem izogniti. Kako bodo prenesli nepojmljivo množico 70 milijonov obiskovalcev, kolikor jih pričakujejo na razstavi v Šanghaju, pa je tudi vprašljivo. Pande so sicer dokaj plašne živali, ven-

dar so organizatorji razstave poskušali to upoštevati in so v gozdiču sredi razstavišča pripravili nekaj skritih koticov zanje. A s pandami, tega se zavedajo, bodo pritegnili še dodatne radovedneže, zlasti otroke. In s tem dodatne dolarje!

A. Podbevšek

Tradicionalna Hubertova maša LD Peca - Mežica

LD Peca - Mežica je prvo Hubertovo mašo organizirala na god svetega Huberta, 3. 11. 2001, v stari gotski cerkvi svete Helene na Pikovem vrhu. V našem lovišču je cerkev na višini 1.026 m nad morjem, posvečena pa je bila leta 1477. Že takrat se je izkazalo, da smo tudi koroški lovci upravičeno začeli obnavljati zgodovinsko tradicijo legende svetega Huberta in lovske kulture, ki je povezana z njo.

Foto: M. Skudnik

S tradicionalne, že pete Hubertove maše LD Peca - Mežica, ki so jo organizirali 3. 11. lani v cerkvi na Pikovem.

Ker je bil obisk lovcev in drugih prebivalcev že prve maše, pa tudi vseh naslednjih izredno spodbuden, se je vodstvo LD, ki jo že drugi mandat vodi prizadeveni starešina **Pavel Steblovnik**, odločilo, da smo leta 2004 mašo sv. Hubertu organizirali še v cerkvi sv. Lenarta, ki tudi stoji v naši LD na nasprotnem hribovju na 1.000 m nadmorske višine. Tudi ta svečanost je lepo potekala in odlično uspela. Od takrat naprej smo se v LD dogovorili, da bomo v prihodnje organizirali in praznovali maše sv. Hubertu menjaje, vsako leto na drugem kraju, kar je postalo že tradicionalno. Odločitev je bila zelo koristna in uspešna, saj so maše v počastitev sv. Hubertu redno in uspešno v pretežnem delu našega lovišča.

Tako smo imeli leta 2009 že petič mašo v počastitev sv. Huberta v cerkvi na Pikovem. Tudi tokrat jo je daroval črnjanski župnik mag. **Anton Vrisk**, s cerkvenimi in lovskimi pesmimi pa jo je obogatil oktet LD.

Po uvodu maše je gospod župnik predal besedo starešini, Steblovniku, ki je v izčrpnem nagovoru med drugim povedal, da je sv. maša namenjena umrlim kmetom, občanom Črne, Mežice, Prevalj in do zdaj 52 umrlim lovcem naše LD Peca - Mežica. Iskreno zahvalo je izrekel imenovanemu častitljivemu župniku za darovano mašo, družini Roka Praperja (po domače Šumahovim) pa za organizacijo in lepo okrašenno cerkveno. Pohvalil je tudi vse navzoče za udeležbo, saj je bila cerkev povsem polna. Posebej je pozdravil člane KPL – Celovec, ki so se na čelu s predsednikom **Mirkom Kumrom - Fricem** udeležili sv. maše in našega praznovanja. Zahvalil se je tudi lovskemu oktetu, ki nas že desetletja razveseljuje z ubranim petjem in polepša naše prireditve.

V nadaljevanju sv. maše je župnik tudi tokrat namenil večji del pridige naravi, divjim živalim in lovcem. Zelo pohvalno se je izrazil o lovcih zdajšnjega časa in med drugim poudaril, da smo resnično pravi varuhi divjih živali in narave.

Ob koncu sv. maše je g. župnik predlagal lovskemu oktetu, naj kar v cerkvi zapoje nekaj lovskih pesmi, kar je med navzočimi vzbudilo veliko navdušenja in odobravanje. Po krajšem nepredvidenem koncertu okteta se je večina navzočih – na povabilo starešine LD – udeležila nadaljnega praznovanja v lepo urejeni planinski postojanki, prav

tako na Pikovem. Ob zelo dobrem srnjakovem golažu, okusni pijači in lepo zapetih pesmih, ki jih je zapel oktet, je čas kar prehitro minil.

Mirko Skudnik - Fridl

Prvi pri nas opisani primer delnega albinizma pri šoji

21. 4. lani je mladi raziskovalec BF, Oddelka za biologijo, in priznani naravo-

Foto: M. Krofel

Belična šoja – samica – med hranjenjem s koruzo

Foto: M. Krofel

Normalno obarvan šojin samec je priletel k belični samici in se paril z njo.

slovni fotograf Kluba Diana ter poznavalec divjih živali, **Miha Krofel**, v spremstvu lovskega čuvaja LD Velike Lašče, **Milana Šilca**, čakal na rjavega medveda na krmišču Zadnja snožet v lovišču LD Velike Lašče. Pri opazovanju različnih vrst ptic na krmišču, tik pred mrakom, je Miha opazil, da je ena izmed šoj (*Garrulus glandarius*) nenavadno svetlo obarvana. Ko sta si jo s čuvajem natančneje ogledala z daljnogleda, je Krofel ugotovil delno beličnost ali albinizem (*belični* primer). Na delih, ki so po navadi rjave barve, je bila ptica večinoma bela s posameznimi rjavimi lisami predvsem po temenu in ramenih. Deli repa in peruti so bili normalno črno obarvani z značilno modro liso na perutih. Tudi okrog glave je imela običajne črne proge na beli podlagi. Opazovala sta jo nekaj minut med pobiranjem koruze, nato pa se ji je približal normalno obarvan samec in se paril z njo. Po parjenju je belična samica v okolici začela nabirati primerne gradivo za gnezdo. Krofel je naredil nekaj dokumentarnih fotografij. Pri pregledu literature nismo našli objavljenega podat-

ka o opažanju belične šoje v Sloveniji. Take vrste v svojem pregledu opažanj beličnih in albinističnih primerkov ptic ne navajata niti VREZEC & VRH [VREZEC, A. & VRH, P. (2005): Ščinkavec *Fringilla coelebs*. – *Acrocephalus* 26(124): 52–53]. Zanimivo opažanje je bilo kot pika na »i« dopolnjeno še z obiskom medvedke z dvema mladičema.

*Jernej Marolt,
Komisija za izobraževanje,
LD Velike Lašče*

Aktiven na vseh lovskih področjih

Verjetno ni slovenskega lovca, ki ne pozna **Franca Keneda**, aktivnega člana LD **Globoko**, dirigenta in zborovodje *Lovskega pevskega zbora LD Globoko*, izjemnega organizatorja in dirigenta številnih lovskih pevskih prireditev, našega lovskega tovariša. Tokrat vam ga predstavljamo tudi kot odličnega lovca, lovskega strelca, predvsem pa kot dobrega kinologa in vodnika. Kene se ukvarja z lovsko kinologijo, odkar je lovec, to pa je že zelo dolgo. Izšolal in lovil je že z mnogimi lovskimi psi, na katere je kot šolnik večje prenašal svoje bogato pedagoško znanje. Na fotografiji je eden izmed njegovih psov, ki dokazuje, da je tudi brak-jazbečar, ki je večje voden, lahko zelo uporaben za prinašanje male divjadi iz vode in na planem. Za Franca še kako velja izrek, da brez dobrega psa ni pravičnega lova. Lovski tovariš Franci, še tako naprej!

*Franc Svetec,
predsednik Strokovnega sveta
LKD Posavje - Krško*

Foto: F. Svetec

Tudi pravilno šolan brak-jazbečar je koristen pri lovu na malo divjad.

Ali se vidra vrača?

Starejši lovci zelo dobro poznamo to plemenito žival (zver iz družine kun), saj je živel, dokler je še lahko prenašala onesnaževanje naših potokov, rek, jezer in ribnikov. Videti pa je, da se z namestitvami čistilnih naprav nekaj le spreminja na bolje.

Na žalost smo lovci LD Šentjur ob ribniku na Blagovni našli poveženo vidro. Bili smo zelo presenečeni, kajti vrsto let ni nihče niti pomislil, da bi se v delu našega lovišča lahko spet pojavila živa vidra, ki je dan-

čev, da so na bregovih že večkrat našli ostanke rib, na katerih so bila vidna znamenja, da so bile vidrin plen.

O najdbi vidre smo takoj obvestili Zavod za gozdove Slovenije – OE Celje. **Peter Terglav**, univ. dipl. inž. gozdarstva, ki je vodja Odseka za gozdne živali in lovstvo, se je na naš poziv takoj odzval in prevzel vidro. Po prvih ugotovitvah je bil, po oceni zobovja, starejši samec, dolg 122 cm, težak blizu 10 kg. Na njegovo posredovanje je truplo prevzela **Alenka Petrinjak** in ga odpeljala v Ljubljano v Prirodoslovni muzej Slovenije. Čeprav si ribiči in vidre niso pre-

več dobri prijatelji, si lovci želimo, da bi se igriva kuna ponovno vrnila v naše potoke in ribnike, saj ima po našem prepričanju zdaj dobre življenjske možnosti. Le voda mora biti dovolj čista. Naša tiha, a verjetno prevelika želja je, da bi jo videli živo in ne na tako žalosten način, kot je bilo tokrat.

*Stane Sušnik,
LD Šentjur*

Ogrožen osameli habitat gamsa med Starim trgom in Predgradom nad Kolpo

Pri zbiranju vzorcev tkiv za genetske raziskave populacij gamsa v Sloveniji smo se še posebej povezali z lovci, ki gospodarijo z izoliranimi in od matičnih alpskih populacij odmaknjenimi podpopulacijami gamsov. Primere zanimivih lokacij razširjenosti gamsa v Sloveniji potrjujejo že raziskave na Gozdarskem inštitutu Slovenije, ki izpostavljajo tudi pojavljanje gamsov na strminah v kanjonu Kolpe. Zlasti v omenjenih primerih naletimo na izrazito skrb lovcev za pravilno gospodarjenje in ohranjanje vitalnih gamsjih tropov. Navajamo primer dobre prakse s takšne odmaknjene in

izolirane lokacije v LD Predgrad pri Starem trgu nad Kolpo.

Osamela podpopulacija gamsa se zadržuje na lokaciji med Starim trgom in Predgradom na prepadnem skalovitem hribu Kojzice nad Kolpo in je ena najjužnejših znanih in od osrednje alpske populacije izoliranih populacij v Sloveniji. Na ZGS OE Kočevje v prid vitalnosti te podpopulacije v LD Predgrad načrtujejo letni odstrel od 2 do 4 živali, številčnost tropa med Starim trgom in Predgradom pa je ocenjena na okrog 20 gamsov. Z razvojem gozdarstva in sonaravnega turizma je tudi ta trop – zaradi gradnje gozdnih cest in nemira z vseh strani – zdaj vse bolj ogrožen.

Primer omenjamo zaradi posebne skrbi in predanosti posameznih lokalnih lovcev za pravilno lovsko upravljanje s tem tropom gamsov in tudi zaradi zavzetega sodelovanja pri projektu genetskih raziskav.

Moj stanovski kolega in starosta LD Predgrad **Jožko Rade** iz Črnomlja, predan lovec in upokojeni gozdar, mi je pokazal zelo zanimivo fotografijo omenjenega habitata gamsa, skalovja, imenovanega Kojzice, ki ga je fotografiral z bližnjega hriba. Šele doma je na fotografiji zagledal zelo zanimive silhete oz. ženski obraz, ki mu je ob razmišljanju in skrbi za varstvo tropa gamsov in narave, za katerega se zavzema pri svojih skoraj 80

Dokumentarni fotografiji poveženega vidrinega samca z območja LD Šentjur

danes tako redka in ogrožena žival. Ko so kmalu potem ribiči Ribiške družine Šentjur čistili ribnike, smo opazili zelo veliko vidrinih sledov na blatnem dnu. Torej je to le dokaz, da povežena vidra ni bila edina v revirju! O tem pričajo tudi pripovedi ribi-

Foto: Jožko Rade

Srečanje s pastirico gamsov (Kojzice nad Kolpo pri Predgradu, 20. 9. 2009)

letih, napisal z ljubeznijo prežeto naravovarstveno pesem, ki ji je dal naslov **Tožba pastirice** (gamsov nad Kolpo).

Tožba pastirice gamsov
*S cestami prodrli ste v moj dom
 Po nedrjih plezate mi gor,
 Gamse razgnali mi okrog
 Pomagajte mi lovci vsaj vi
 Naj trop nas v miru tu živi
 In doline biser dedov naših
 ponos
 Naj ostane nam v dolžnost,
 Če pa kdo preveč me razjezi
 Skupaj v dolino z njim zgrmim*
 (Jožko Rade)

Menimo, da dokler bo zaznati zavest in ljubezen lovcev ter krajanov do naravnega okolja in divjih živali v njem ter brati njihovo doživeto opisovanje lepot in doživljajev, se nam ni treba bati, da bi nevede uničili naravo. Prej bomo s tem storili korak v smeri sožitja in ozaveščanja tudi nerazgledanih ali zgolj koristljubnih uporabnikov istega prostora – naše naravne dediščine in življenjske raznovrstnosti.

Dr. Miran Čas

Novo domovanje za kavke v Črenšovcih

V pomurski sekciji DOOPS so se odločili za zavarovane ogroženih kavk.

S toplimi sončnimi žarki so med košata drevesa ob črenšovski cerkvi in tamkajšnji Osnovni šoli Franceta Prešerna Črenšovci priletele kavke (*Coleus monedula*). Ker so to dokaj ogrožena in zavarovana vrst ptic, se je **Društvo za opazovanje in proučevanje ptic (DOPPS)** – Pomurska sekcija, odločilo in v Stari Novi vasi naredilo okrog petnajst gnezdišč za kavke, ki so jih konec februarja namestili na drevesa okrog cerkve in OŠ Črenšovci. Kot že rečeno, so to ogrožena vrsta ptic, kajti na črenšovski cerkvi jih ta čas domuje okrog enajst parov. Za namestitvev gnezdišč se je društvo odločilo v dogovoru z Župnijo Črenšovci. Pri izdelovanju gnezdišč, ki so narejena iz borovega lesa, so društvu na pomoč priskočili številni sponzorji, ki se zavedajo

Pri postavitvi gnezdišč za kavke sta sodelovala (od leve proti desni) Željko Šalamun in Marjan Mauko.

Ob črenšovski cerkvi so člani pomurske sekcije za opazovanje in proučevanje ptic namestili gnezdišča za ptice kavke.

PREDAVANJA iz cikla predavanj BIOTSKA RAZNOLIKOST SLOVENIJE, ki bodo aprila v Prirodoslovnem muzeju Slovenije, Prešernova 20 Ljubljana

Četrtek, 1. 4. 2010, ob 18. uri
ŽIVI SVET RIBNIKOV V DOLINI DRAGE

Ribniki v dolini Drage, ki so sistem pretočnih ribnikov, so nedvomno zelo zanimivi zaradi svojega živega sveta. V njih živijo predstavniki živalskega sveta, ki so ponekod redki ali pa jih sploh ni več. Na ribnikih se srečamo z močvirsko sklednico, s podleskom in celo z vidro. Še posebno pester in zanimiv je ptičji svet. Tod redno gnezdijo mala bobnarica, mokož, vodomec, rakar, bičja trstnica, če omenim le nekaj zanimivejših. Ob selitvi pa se na ribnikih lahko srečamo s prav vsako ptičjo vrsto, kajti opaženih je bilo že več kot 150 različnih ptičjih vrst. Predavanje skuša v besedi in sliki predstaviti zanimiv in dragocen živi svet ter opozoriti na njegovo prihodnost oziroma na človekov odnos do okolja, ki je neredko neodgovoren, brezobziren in nepopravljivo poguben.

Predaval bo Ivo A. Božič, muzejski svetovalec
 Vstop bo prost.

Četrtek, 15. 4. 2010, ob 18. uri
RAZNOLIKOST ŽIVALSKIH GLASOV

Živali oddajajo zvok, da bi pritegnile osebkke iste vrste ali da bi izzvale odgovor pri drugi vrsti. Živalski zvoki so valovanja, ki se širijo po zraku, vodi ali trdni podlagi in jih ustvarjajo na zelo različne načine. Ljudje s prostimi ušesi lahko slišimo sesalce, ptice, žabe in žuželke. Popolnoma nov svet, pogosto zelo hrupen, pa se odpre nad našim slušnim območjem in pod njim, ki ju imenujemo ultrazvok in infrazvok.

Predaval bo dr. Tomi Trilar, muzejski svetnik
 Vstop bo prost.

Četrtek, 22. 4. 2010, ob 18. uri
NEVIDNI DELAVCI SVETA

Mikroorganizmi so nevidna moč okolja, ki nas obdaja in so kreativna sila tega planeta. Moč vsake posamezne mikrobnne celice je zanemarljiva, skupaj pa omogočajo radikalno preobrazbo planeta in življenja na njem. V predavanju bomo sledili mikrobim izumom, ki so zaznamovali nastanek in razvoj življenja.

Predaval bo prof. David Stopar.
 Vstop bo prost.

Napovedujemo:

Četrtek, 6. 5. 2010, ob 18. uri
dr. Nada Praprotnik
BOTANIČNA PESTROST V NAŠIH ALPAH

Slovenija je »dežela stikov, prehodov in razpotij«, kar se zrcali tudi v pestrosti rastlinske odeje v našem alpskem svetu. Prepletajo se alpske, srednjeevropske, ilirske, balkanske in submediteranske vrste. Med njimi najdemo tudi endemite, rastline, ki rastejo samo pri nas in ki označujejo posebnost in enkratnost tega ozemlja.

Četrtek, 13. 5. 2010, ob 18. uri
dr. Andrej Gogala, višji kustos
BIOTSKA RAZNOVRSTNOST NA KRASU

Velika raznovrstnost rastlinstva na Krasu je pogoj za veliko raznovrstnost živalstva, predvsem žuželk. Vzroke za oboje lahko iščemo (1) v apnenčasti kamninski podlagi in tanki prsti nad njo, ki otežujeta intenzivno kmetijstvo, (2) razmeroma toplim submediteranskem podnebju, ki omogoča preživetje toploljubnim vrstam, (3) močni burji, ki zavira zaraščanje z gozdom vsaj na vršnih grebenih in morda tudi (4) občasnim požarom, ki v sušnih letih vračajo rastje v zgodnejše stopnje zaraščanja.

pomena ohranja narave in ptic kavk. Le-te so se v tem koncu Prekmurja obdržale v največji koloniji, zato upajo, da jih bo v prihodnje s postavitvijo novih gnezdišč zanje prav gotovo še več v tem koncu Prekmurja. Kavke se namreč prehranjujejo na različne načine, denimo z mrčesom, na pomlad pa nabirajo hrano v naravi, na bližnjih travnikih, poljih in v gozdovih.

Pričakovati je, da bodo kavke iz črenšovske cerkve, kjer se največkrat zadržujejo, kmalu poiskale nova mesta za gnezdenje. Ob prihajajočem toplen vremenu bodo najprej zvalile jajčka in čez nekaj mesecev se bodo v posameznem gnezdišču izvalile od 3 do 4 male kavke. V DOPSS – Pomurski sekciji – pravijo, da bodo postavljena gnezdišča pregledali čez eno leto in poskrbeli za morebitno popravilo in čiščenje. Pri postavitvi gnezdišč za kavke sta konec februarja sodelovala člana pomurske sekcije Društva za opazovanje in proučevanje ptic **Željko Šalamun** in **Marjan Mauko**.

Bojan Žerdin

YP Legend 1200 ARC

Tokrat vam predstavljamo nov laserski daljinomer **Bushnell Legend 1200 ARC**.

Laserski daljinomer je elektronska optična naprava za natančno merjenje razdalj do objektov na zemljišču. Naprava uporablja lasersko tehnologijo za merjenje razdalj, meritve pa izvaja z natančnostjo +/- 1 m. Hiter razvoj laserske tehnike je omogočil, da so laserski daljinomeri vse manjši in končno tudi cenovno dostopni za množično uporabo.

Način delovanja: Laserski daljinomeri uporabljajo neviden, očem varen laserski žarek, ki se odbije od oddaljenega objekta, ko pritismo s sprožilcem. Vgrajena zelo hitra digitalna ura izmeri čas, ki ga laserski žarek porabi za pot do objekta in nazaj do naprave. Sodobna digitalna elektronika takoj preračuna razdaljo z natančnostjo enega metra in izpiše razdaljo na vgrajenem prikazovalniku. Ves postopek meritve traja samo trenutek od takrat, ko s pritiskom na gumb sprožimo laserski žarek, do izpisa razdalje do cilja.

Predstavljeni daljinomer ima vgrajeno tehnično novost. To je pretvornik naklonskega kota streljanja – **Angle Range Compens**

sation oz. **ARC**. Pretvornik preračuna izmerjeno razdaljo glede na naklonski kot do cilja. Znano je, da pri streljih strmo navzgor in strmo navzdol nastajajo sploščitve balistične krivulje. To v praksi pomeni, da je padeč krogla manjši in ta zadeva višje, kot bi na enaki razdalji, kadar je cilj v isti višini kot naša puška. Če ne upoštevamo višje lege zadetka, bomo cilj zgrešili, ker bo kroglo neslo čez cilj. Pojav dobro poznajo lovci na gamse. V gorah so strelji navzgor ali navzdol zelo pogosti. Daljinomer zato omogoča vklop funkcije za strel s puško – **Rifle Mode** ali pa za lokom – **Bow Mode**, zato je primeren tudi za lokostrelce. Takrat se na prikazovalniku izpiše pretvorjena razdalja do cilja, kar omogoči natančnejši strel.

Pri uporabi laserskega daljinomera moramo upoštevati, da je praktičen domet daljinomera oz. razdalja, na kateri uspešno opravljamo meritve, delno odvisna od odsevnih lastnosti ciljnega objekta. Trdi, dobro odsevni cilji, npr. skala ali hiša, omogočajo meritve na večjih razdaljah od mehkejših, manj odsevnih ciljev, kot je npr. dlaka divjadi. Dometi do srednje odsevnih ciljev, kot je drevje, so neke vmes. Z upoštevanjem tega si pri merjenju razdalje na izbrano divjad lahko pomagamo tako, da za laserjem pomerimo v bližnje drevo ali skalo, če je razdalja tolikšna, da laser ne odčita več odseva od dlake divjadi. Tako je največji domet tega daljinomera 1100 m na odsevni cilj, 780 m na drevo in 435 m na »dlako«. Merjenju večjih razdalj je namenjena tudi šestkratna povečava. Kot vsa serija Bushnell Legend vsebuje tudi zaščitno leč **Rainguard HD**.

Model: 204101, povečava: 6 x, dimenzije (mm): 43 x 100 x 74, teža: 210 g, merilne sposobnosti – domet: odsevna površina – 1.100 m, drevo – 780 m, jelen – 435 m

Polanca, po domače Skminčov'ga Janeza, ki je umrl 1. 9. 2009 po vztrajnem boju s hudo boleznijo.

Janez se je rodil 24. 3. 1943 v kmečki družini na Gorjušah. Že kot otroku mu ni bilo lahko, saj je majhen izgubil očeta in zato že v zgodnji mladosti okusil vse grenkobe takratnega časa. Odraščal je v prelepi naravi Gorjuš, jo vzljublil in se ji zapisal za vse življenje.

Zaposlil se je pri GG Bled – TOZD gozdarstvo Pokljuka kot sekač in traktorist. Za gozdarskega tehnika se je izučil ob delu in nato začel opravljati delo revirnega gozdarja na Pokljuki vse do upokojitve. Marljiv in delaven, kot je bil, si je z ženo Rezko, sinom Alešem in hčerko Martino uredil topel dom na Skminčevi domačiji – topel velikokrat tudi za nas lovce.

V LD Nomenj – Gorjuše je vstopil marca leta 1966, opravil lovski izpit in leta 1969 dopolnil svoje znanje še z izpitom za lovskega čuvaja. Lovskočuvajska služba, ki jo je opravljal za našo LD, ni bila preprosta, saj je bilo treba pot od Gorjuš na Jelovico in nazaj na Gorjuše preho-

diti peš, kajti v kratkem času še ni bilo prevoznih sredstev. Ni bil lovec, ki bi mu lov pomenil zbiranje trofeje, temveč lovec, ki je skrbel predvsem za divjad in lovišče. Naj-raje je imel lov na lisice in kune. Nobeni nalogi se ni odrekal, vse je opravil z veseljem, skrbno in vestno. Rad je pomagal pri vodenju lovske gostov, iskano obstrelnje divjadi in na skupnih lovih kot lovovodja, saj je bil dober poznavalec narave.

V LD so mu bila zaupana razna odgovorna dela: član upravnega odbora je bil od leta 1979 do 1987, gospodar od leta 1987 do 1997, član NO od leta 2001 do 2005 in član UO od leta 2005 do 2009. Za svoje prizadevno lovsko udejstvovanje je prejel: od LZS znak za lovske zasluge, red III. stopnje, plaketo ZLD Gorenjske in več pisnih priznanj.

Aktiven je bil tudi pri gasilskih na Gorjušah in v GZ Bled – Bohinj, KS Koprivnik – Gorjuše ter Agrarni skupnosti Gorjuše. Za izjemno udejstvovanje v javnem življenju in velik prispevek na področju gasilstva je prejel zlato plaketo Občine Bohinj.

Slovo od Janeza je bilo boleče, toda človek živi toliko časa, dokler je živ spomin nanj. Trdno smo prepričani, da spomin nate, dragi Janez, še dolgo ne bo zbledel.

Janez, hvala ti za vse delo in trud, ki si ju opravil v korist naše LD, in hvala ti za vsak korak, ki si ga v lovišču opravil v skrbi za divjad in njen obstoj.

LD Nomenj - Gorjuše – P. B.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Miroslav Bobnar, LD Medvode, * 8. 7. 1961, † 12. 2. 2010.
Av gust Lovrač, LD Čemšenik, * 22. 7. 1927, † 15. 11. 2009.
Martin Bombač, LD Rakek, * 29. 9. 1927, † 9. 2. 2010.
Konrad Repa, LD Mala Nedelja, * 23. 11. 1921, † 24. 1. 2010.
Damjan Jakelj, LD Jesenice, * 24. 7. 1940, † 2. 2. 2010.
Bogdan Gerdin, LD Velika Loka, * 25. 7. 1961, † 20. 1. 2010.
Jože Arh, LD Cerklje ob Krki, * 6. 7. 1928, † 4. 1. 2010.

Stanko Šteblaj, LD Dolenja vas, * 24. 10. 1948, † 25. 2. 2010.
Mihael Trabe, LD Boč na Kozjaku, * 16. 12. 1923, † 21. 2. 2010.
Darko Hauptman, LD Železniki, * 22. 12. 1959, † 25. 2. 2010.
Alojz Jaušovec, LD Videm ob Ščavnici, * 17. 2. 1929, † 26. 2. 2010.
Sandi Končan, LD Polhov Gradec, * 5. 10. 1963, † 25. 2. 2010.
Franc Rauter, LD Bohinjska Bistrica, * 18. 10. 1942, † 1. 1. 2010.

Umrlim časten spomin!

V daljinomer je vgrajen tudi poseben način delovanja za dež, tako da zanesljivo meri razdalje tudi v dežju in snegu. Z načinom **SCAN** pa se z vklopljenim gumbom sprožilcem z laserjem premikamo od cilja do cilja, medtem pa se izmerjene razdalje sproti izpisujejo na prikazovalniku.

Predstavljeni daljinomer je kompakten in lepo leži v dlani. Tehta samo 210 g, tako da ni dodatna obremenitev za lovca in je nepogrešljiv predvsem pri lovu v gorah, kjer so razdalje za strel pogosto večje, njihovo ocenjevanje pa je težje kot v dolini. Šele ko začnemo uporabljati laserski daljinomer, ugotovimo, kako pogosto razdaljo precenimo ali podcenimo.

Rodeoteam, d. o. o.
Reklamna predstavitev

Pomurski lovski kinologi na delovno-prazničnem srečanju

Predzadnje januarsko popoldne je bilo kot nalašč primerno za delovno-praznično srečanje pomurskih lovskih kinologov. Vseh skupaj se nas je zbralo okrog 50. Zunaj prijeten zimsko zasnežen sobotno popoldne, dvorana v Tešanovcih pa je bila polna lovskih tovarišev in lovskih kinologov. Srečanje je začel prekmurski LPZ z ubrano pesmijo. Prisotne lovce, starešine lovskih družin in lovske kinologe je pozdravil in jim zaželel prijetno druženje predsednik Zveze lovskih kinologov Pomurja, **Iztok Trček**. Posebej je pozdravil dva ugledna gosta, ki sta se srečanja udeležila na povabilo predsednika LZS mag. **Srečka F. Kropeta** in predsednika Kinološke Zveze Slovenije mag. **Blaža Kavčiča**. Oba predsednika sta nagovorila prisotne in predstavila pomembne smernice s področja delovanja zvez, ki jima trenutno predsedujeta. Prisotni smo razumeli, da obe zvezi pri svojem delovanju postavljata v ospredje naše štiriinožne prijatelje, ki so pri različnih oblikah lova nepogrešljivi. Omenila sta tudi **skorajšnji podpis listine** o skupnem sodelovanju obeh zvez na področjih, kjer je to potrebno in nujno. Na srečanju v Tešanovcih je prisotne pozdravil in jim zaželel prijetno bivanje pri njih podžupan Občine M. Toplice **Geza Džuban**. Nato je sledila slovesnost, na kateri je predsednik KZS B. Kavčič v prisotnosti predsednika LZS S. F. Kropeta in predsednika Zveze lovskih kinologov Pomurja I. Trčka izročil častni znak za kinološke zasluge in red KZS II. stopnje mednarodnemu kinološkemu sodniku, odlikovancu **Vladimirju Pfeiferju**, ki je letos vstopil v 88. leto starosti in je še vedno aktiven na področju lovske kinologije in sojenja na lokalnih in drugih lovsko-kinoloških prireditvah. Pomurski lovski kinologi V. Pfeiferju iskreno čestitamo ob odlikovanju. Slavnostni del je sklenil Prekmurski LPZ z lepo lovsko pesmijo.

S tem dogodkom je bil na lovsko-kinološkem srečanju pomurskih lovskih kinologov končan še prvi del srečanja. Drugi del, ki smo ga poimenovali *delovni*, pa je začel znani slovenski kinolog **Anton Zvone Es** s pre-

Konec januarja so se na slavnostnem dogodku v dvorani v Tešanovcih zbrali prekmurski lovski kinologi in njihovi gosti. Med udeleženci sta bila tudi predsednika LZS in KZS (sedita v prvi vrsti).

Predsednika Kinološke zveze Slovenije Blaž Kavčič in Lovske zveze Slovenije Srečko F. Kropeta sta spregovorila zbranim.

davanjem *Osnove vzgoje psa za delo*. Predavanje je bilo računalniško dopolnjeno in popestrjeno z zanimivimi slikami in prispodobami na temo, o kateri je predaval. Predavanje je trajalo kar dve šolski uri z 10-minutnim vmesnim odmorom. Na koncu predavanja smo predavatelju postavili nekaj praktičnih vprašanj, na katera nam je rad odgovoril. V jedilnici zgradbe, kjer smo pomurski lovski kinologi gostovali tistega dne, smo čisto ob koncu vsem udeležencem postregli z dobro prekmursko kislou juho in *retušem* (zavitkom). Po stari dobri

navadi je bilo poskrbljeno tudi za pretirano žejo. Omembe vredna ugotovitev je, da sta se z nami prav do konca v prijetnem in sproščenem pogovoru zadržala tudi oba predsednika zvez, za kar se jima kot organizatorji še enkrat zahvaljujemo. Na srečanju smo pogrešali nekoliko več povabljenih starešin LD. Njihovo odsotnost si organizator lahko razlaga na različne načine. Pa nič zato, po ocenah prisotnih je lovsko-kinološko srečanje v Tešanovcih lepo uspelo tudi brez njih. S svojo prisotnostjo je srečanje obogatil predsednik ZLD

Vladimir Pfeifer je poleg odlikovanj KZS prejel tudi posebno darilo.

Prekmurje **dr. Arpad Köveš**. V imenu organizatorja (*Zveze lovskih kinologov Pomurja*) se zahvaljujemo Prekmurskemu lovskeemu pevskemu zboru za pripravljen program, G. Džubanu, podžupanu Občine Moravske Toplice za nudenje prostorov in vsega drugega, in lovskeemu prijatelju **Štefanu Gumilarju** za gostinske storitve. Hvala vsem, ki ste se srečanja udeležili. Veselimo se že skorajšnjega ponovnega snidenja.

Iztok Trček

Državna tekma gonilcev - CACT 2009

Tako kot vsako leto je tudi leta 2009 **Vzrejna komisija KZS za gonilce** organizirala poleg dveh vzrejnih pregledov še državno tekmo gonilcev v sodelovanju z **LKD Gorenjske** in **LD Gorenja vas** ter v sklopu praznovanja 30-letnice LKD.

Septembra smo se dogovorili in imenovali organizacijski odbor, ki je imenoval vodjo tekmovanja: **Alojza Filipiča**, kinologa v LD Gorenja vas, in namestnika **Jurija Rihtaršiča**, kot člani pa so bili določeni še: **Slavko Žlebnik**, predsednik VK-goniči, **Anton Mlakar**, predsednik LKD Gorenjske, **Danijel Vehar**, starešina LD Gorenja vas, in **Jožef Verčko**, tajnik VK-goniči.

Razpis je bil objavljen v reviji *Lovec* in na spletni strani KZS - VK-goniči.

Do roka se je prijavilo 27 tekmovalcev oziroma sedem ekip. Tekmovanje je bilo posamično in ekipno. Ekipo so sestavljali trije tekmovalci. Izdali so tudi bilten, v katerem so objavili vse podatke o tekmovanju. Vodja sodniškega zbora je bil **S. Žlebnik**, sodniki pa so bili še: **Zdravko Kosmač**, **Jurij Rihtaršič**, **Iztok Tomšič**, **Anton Razpet**, **Jožef Verčko**, **Janez Nahtigal**, **Darke Grošelj**, **Miloš in Miha Ambrožič**. Delegat KZS je bil **Darke Grošelj**.

24. 10. 2009 smo se zbrali jutraj ob 8. uri pred LD Gorenja vas, kjer nas je že pričakal vodja tekmovanja **Alojz Filipič** s svojimi pomočniki. Po kratkem jutranjem pozdravu in pogovoru je sklical zbor vodnikov, sodniški zbor pa se je sestel in se dogovoril o merilih ocenjevanja.

Nadaljeval je D. Vehar, ki je na kratko predstavil LD Gorenja vas, ki s petdesetimi člani deluje

Jutranji zbor pred državno tekmo goničev CACT v LD Gorenja vas (24. 10. 2009)

na delu območja Občine Gorenja vas - Poljane in obsega 6.500 ha lovne površine. Povedal je, da je temeljna lovna divjad v LD Gorenja vas srnjad in deloma tudi gams, v zadnjih letih pa se vse bolj pojavlja tudi jelenjad. Žal vse manj opažajo divjega petelina, ki je bil nekdaj ponos Zale, v kateri je svoje lovske trenutke preživel znani pisatelj Ivan Tavčar. V tamkajšnjem delu Žirovskega vrha so nastale tudi njegove najlepše zgodbe, npr. *V Zali*.

Lovci lovske družine so lastniki kar 22 lovskih šolanih psov, ki so zelo priljubljeni na skupnih in posameznih lovih. Med drugim je še povedal, da LD Gorenja vas stalno skrbi za izobraževanje na področju kinologije, predvsem vodenja lovskih psov in vzgoje mladih (novih) kinologov.

Naslednji govorec je bil predsednik LKD Gorenjske Alojz Mlakar, ki je predstavil Lovsko-kinološko društvo Gorenjske, ki je bilo ustanovljeno 20. 1. 1979 v Kranju, prvi predsednik pa je bil **Miloš Kelih** iz Lesc. Od 52 ustanoviteljev je zdaj v društvu še 24 članov. Po številu članstva

S svojim obiskom nas je počastil predsednik KZS, mag. Blaž Kavčič.

je LKD Gorenjske med večjimi LKD v Sloveniji, saj je v društvu včlanjenih 431 članov, ki vodijo 302 psa. Število članstva se žal počasi manjša. Vzrok za to pripisujejo velikemu zmanjšanju številčnosti male divjadi, predvsem poljskega zajca. Leta 1987 je bilo v društvu 149 goničev in 117 brak-jazbečarjev, leta 2008 pa so našteali le še 72 goničev in 57 brak-jazbečarjev. Vodniki so s svojimi psi sodelovali na številnih lovih v svojih družinah,

Najboljši trije tekmovalni pari: 1. Lado Raztresen s Carom, 2. Maks Božnar z Bebo in 3. Ljubo Mravlje z Birom

uspešno iskali obstreljeno divjad, sodelovali na PNZ in tekmah, udeleževali so se razstav in dosegli mnoga državna in mednarodna prvaštva v lepoti, pa tudi najzlahnejše naslove – naslove svetovnih prvakov v lepoti. Lahko se pohvalijo z državnimi in mednarodnimi oziroma evropskimi prvaki v delu. Vsi izvrstni rezultati so posledica 30-letnega dela društva. Vendar pohvala ne velja le društvu, temveč vsem kinologom in lovcom na območju Gorenjske.

Predsednik sodniškega zbora S. Žlebnik je vsem tekmovalcem predstavil potek tekmovanja, pa

tudi dogovorjena merila pri ocenjevanju psov.

Zadnji je zbrane pozdravil D. Grošelj, delegat KZS.

Tekmovanje se je začelo; vodniki s psi so odšli v spremstvu sodnikov na teren. Vsak pes je opravil prvi del tekmovanja (iskanje, gonja, nos, glas, poslušnost in strelomirnost), goniti je smel samo zajca ali lisico, nato pa je moral opraviti še vlečko zajca.

Po končanem delu na terenu

Državni prvak za leto 2009 – Lado Raztresen s posavskim goničem Carom

smo se zbrali pri lovski koči, kjer smo sodniki zbrali vse podatke in pripravili pregled rezultatov za razglasitev. Med tem nas je obiskal in s svojim obiskom razveselil tudi predsednik KZS mag. **Blaž Kavčič**, kateremu smo na kratko opisali potek državnega prvenstva goničev.

Rezultati

Ekipno:

1. ekipa LKD Gorenjske I. – 518 točk
2. LKD Koroške – 431 točk
3. LKD Gorenjske II. – 374 točk
4. LKD Gorica – 273 točk
5. LKD Idrija – 254 točk
6. LKD Koper – 133 točk
7. LKD Zasavje – 108 točk

Posamično so bili doseženi naslednji najboljši rezultati od petnajstih uvrščenih tekmovalnih parov (enaest parov se ni uvrstilo):

1. **CAR** – Gp 1831 – 206 točk – I. n. r., vodnik **Lado Raztresen**,
2. **BEBA** – Gik – 6246 – 174 točk – I. n. r., vodnik **Maks Božnar**,
3. **BIR** – Gik 5961 – 157 točk – I. n. r., vodnik **Ljubo Mravlje**,
4. **Bjanka sa Padina**. Gpl – 227 – 158 točk – II. n. r., vodnik **M. Sušec**,
5. **BRINA** – Gik – 6248 – 148 točk – III. n. r., vodnik **J. Ržek**.

Vsi vodniki so dobili bogate praktične nagrade, prvi trije uvrščeni pa še pokale in ekipno medalje.

Na koncu se je predsednik VK-goniči vsem lepo zahvalil za udeležbo, LD Gorenja vas in LKD Gorenjske pa za odlično organizacijo tekmovanja (državne tekme – CACT 2009), uporabo lovišča in pogostitev.

Pozno popoldne smo končali uradno tekmovanje, vendar se je živahna razprava o lovski kinologiji in naših psih raztegnila še pozno v večerne ure.

Slavko Žlebnik

Ekipni zmagovalci: 1. mesto: LKD Gorenjske I., 2. mesto: LKD Koroške, 3. mesto: LKD Gorenjske II.

DODATEK načrtovanih lovsko-kinoloških prireditev za leto 2010

LKD Ljubljana

- 17. 4.** Telesno ocenjevanje psov vseh lovskih pasem
Zbor ob 8. uri na stadionu ŽAK Ljubljana (prijava niso potrebne).
- 24. 4.** PZP ptičarjev.
Zbor ob 8. uri pri lovski koči Voke, Notranje Gorice – LD Brezovica.
- 22. 5.** UP po umetnem krvnem sledu za vse pasme lovskih psov.
Zbor ob 8. uri pri Lovskem domu Domžale.
- 4. 9.** UP po umetnem krvnem sledu za vse pasme lovskih psov.
Zbor ob 8. uri pri Lovskem domu LD Borovnica.
- 11. 9.** PNZ terierjev in jazbečarjev.
Zbor ob 8. uri, Bistro Bela griva, Grosuplje.
- 25. 9.** PNZ goničev in brak-jazbečarjev.
Zbor ob 8. uri pri koči LD Višnja Gora.
- 2. 10.** PNZ goničev in brak-jazbečarjev.
Zbor ob 8. uri pri lovski koči LD Tuhinj.
- 9. 10.** JPZ, PP, ŠPP ptičarjev.
Zbor ob 8. uri pri lovski koči Voke, Notranje Gorice, LD Brezovica; vodno delo v Dragi pri Igu, LD Ig.
- 16. 10.** PNZ španjelov, PNZ prinašalcev in mladinska vzrejna preizkušnja za nemške prepeličarje.
Zbor ob 8. uri pred Gostilno Mangan v Ihanu, LD Pšata.
Vse prijave je treba oddati 10 pred prireditvijo na naslov tajnice LKD: Katarina Košir, Brezovica 12/a, 1353 Borovnica; tel.: 040/231 166 e-naslov: poison-katty@hotmail.com
Pisni prijavi je treba obvezno priložiti obojestransko kopijo rodovnika. Psi, uvoženi iz tujine, morajo biti že vpisani v SLR (KZS).

LKD Maribor

- 10. 4.** Telesno ocenjevanje psov vseh lovskih pasem.
Zbor ob 8. uri pred LD v Malečniku.
- 8. 5.** PNZ ptičarjev.
Zbor ob 8. uri pred LD Starše.
- 15. 5.** PNZ prinašalcev
Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Polskava.
- 4. 9.** PNZ terierjev in jazbečarjev.
Zbor ob 8. uri pred LD Starše.
- 11. 9.** Vzrejna preizkušnja v delu po krvni sledi.
Zbor ob 8. uri pred LD Šmartno na Pohorju.
- 18. 9.** PNZ goničev.
Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Oplotnica.
- 18. 9.** Lovska preizkušnja za prinašalce.
Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Polskava.
- 2. 10.** JZP ptičarjev.
Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Rače.
- 9. 10.** PNZ in vzrejna preizkušnja šarivcev.
Zbor ob 8. uri pred lovskim domom LD Pernica.
Tečaj za vodljivost lov. psov (VP-1 in VP-2) bo organiziran 5. 3. z začetkom ob 17. uri pred lovskim domom LD Polskava.
Za vse prireditve se je treba predhodno naročiti na sedežu društva najmanj 14 dni pred prireditvijo. Za vse preizkušnje psov, ki vsebujejo disciplino prinašanje male divjadi, mora vodnik psa divjad za preskus priskrbeti sam.

DRUŠTVO LJUBITELJEV PTIČARJEV

- 15. 5.** Vzrejni pregled ptičarjev. Ljubljana.
- 25. 9.** Preizkušnja lovskih psov vseh pasem v vodnem delu.
LD Cerknica.
- 9. 10.** CACIT – mednarodna širša poljska preizkušnja (Sežunov memorial).
LD Ljutomer.
- 23. 10.** VUP ptičarjev.
LD Ljutomer.
Informacije: Blaž Krže, 041/ 617 253.

LKD Gorica - Nova Gorica

- 17. 4.** Telesno ocenjevanje lovskih psov vseh pasem.
Zeleni Gaj pri Dornberku ob 8. uri. Prostor je v primeru slabega vremena pokrit.
Predhodne prijave niso potrebne.
- 18. 4.** Pomladanska vzrejna preizkušnja ptičarjev (LD Vipava). Zbor ob 8. uri pred gasilskim domom v Vipavi. *Zadnji dan za prijavo 4. 4. 2010.*
- 18. 9.** PNZ psov jamarjev (LD Hubelj).
Zbor ob 8. uri pred lovsko kočjo LD Hubelj nad Lokavcem. *Zadnji dan za prijavo 4. 9.* Vodniki, ki bodo želeli, bodo s psi lahko opravljali C-preizkušnjo za terierje in A-preizkušnjo za jazbečarje, kar morajo navesti v prijavi. Vodniki morajo mrtvo malo divjad za preizkušanje psa prinesiti s seboj.
- 9. 10.** PNZ goničev in brak-jazbečarjev (LD Ljubinj). Zbor ob 8. uri pred gostilno Pri Firberju. *Zadnji dan za prijavo 25. 9.*
- 16. 10.** Uporabnostna preizkušnja v delu po umetni krvni sledi za vse pasme lovskih psov (LD Kozje Stena)

- Zbor ob 8. uri pred lovsko kočjo LD Kozje Stena na Otlici. *Zadnji dan za prijavo 2. 10.* (skupno največ 15 psov).
- 23. 10.** PNZ goničev in brak-jazbečarjev (LD Fajti Hrib). Zbor ob 8. uri pri lovski koči LD v LD Fajti Hrib nad Renčami. *Zadnji dan za prijavo 9. 10.*
- 23. 10.** PNZ šarivcev in retrieverjev in vzrejna preizkušnja prepeličarjev (LD Gorica). Zbor ob 8. uri pri Gostišču Kogoj v Biljah. *Zadnji dan za prijavo 9. 10.*
- 30. 10.** Jesenska vzrejna preizkušnja, širša poljska preizkušnja in poljska preizkušnja ptičarjev (LD Kobarid). Zbor ob 8. uri pred gasilskim domom v Kobaridu. *Zadnji dan za prijavo 16. 10.*
- 30. 10.** Lovska preizkušnja za prinašalce (retrieverje) v LD Čaven.
Zbor ob 8. uri pri lovski koči LD Čaven nad Gojčami. *Zadnji dan za prijavo 16. 10.*

Vodniki morajo spoštovati zadnji dan prijave (poštni žig). Poznejših prijav ne bo mogoče upoštevati. Prijavite se na naslov: Jože Velikonja, Vilharjeva 11/b, 5270 Ajdovščina (NE priporočeno!), in obvezno pošljite tudi obojestransko fotokopijo rodovnika psa, na katerem morata biti napisana tudi ime in priimek ter naslov lastnika psa. V prijavi mora biti navedeno, za katero preizkušnjo prijavljate psa. Na vseh prireditvah morajo imeti vodniki za svoje pse s seboj originalni rodovnik in potni list za živali (knjižica o cepljenju psa), iz katerega je razvidno, da je pes cepljen proti steklini. Vodniki prijavljenih psov za preizkušnje, na katerih je potrebna mrtva mala divjad, morajo le-to prinesiti s seboj. V času preizkušnje so vodniki odgovorni za škodo, ki jo povzročijo njihovi psi.

KZS

Predvidena legla lovskih psov

Terier Jack Russel (SLRJRT):

O: 5/l, m: 5/l, 8. 4.,
Janko Ferjan,
Triglavska 7, Ribno, 4260 Bled.

Nemški lovski terierji (SLRLT):

O: 5/l, m: 4/l, 3. 4.,
Peter Benedik,
Jereka 38, 4264 Bohinjska Bistrica.
O: 5/l, m: 5/l, 3. 3.,
Edvard Verovšek,
Žlebe 13/c, 1215 Medvode.

Kdl. jazbečarji (SLRJk):

O: 4/l, m: 4/l, 12. 2.,
Jože Firbas,
2206 Marjeta na Dravskem polju 102.
O: 4/l, m: 5/l, 15. 4.,
Otmir Petrovič,
Marjeta 5, 2205 Starše.

Res. jazbečarji (SLRJr):

O: 4/l, m: 4/l, 3. 4.,
Franc Flere,
Potoška vas 41, 1410 Zagorje.
O: 5/l, m: 4/l, 6. 4.,
Katka Kovačec,
Hudourniška 10, 2312 Orehova vas.

Planinski goniči (SLRGpl):

O: 5/l, m: 4/l, 21. 3.,
Stanko Pisar,
Stražišče 17/a,
2390 Ravne na Koroškem.

Hanovški barvarji (SLRHb):

O: 5/III B, m: 4/II GP, 1. 4.,
Jože Golobič,
Štrekļevcevec 21, 8833 Semič.

Brak-jazbečarji (SLRBj):

Črni z ožigi
O: 5/l, m: 5/l, 14. 3.,
Mirko Slatinšek,
Prod 46, 3342 Gornji Grad.
O: 4/l, m: 4/l, 16. 2., Robert Markič,
Podbrezje 246, 4202 Naklo.

Jelenje rdeči

O: 5/l, m: 5/l, 24. 4.,
Jože Žalik,
Mobilčna Gora 11, 8340 Črnomelj.
O: 5/l, m: 5/l, 16. 4.,
Branko Gorza,
Trnovec 1, 1330 Kočevje.
O: 5/l, m: 4/II, 28. 3.,
Ivan Kolar,
Kovača vas 140, 2310 Slov. Bistrica.

Nem. kdl. ptičarji (SLRNkp):

O: 5/ V1/D108, S-312,-I.a, VGP-414/
418-I., SSP-Ia, JE, m: 5/PNZ-55, JZP-
190, UPKS – III. n. r., VUP – I. n. r., 20. 4.,
Ivan Traven,
Na Dole 4, 1217 Vodice.
O: 5/PZP-51, JZP-120,
m: PZP-52, JZP-194, VD-80-I., 18. 3.,
Andrej Božič,
Velika vas 23/a, 8273 Leskovec.

Kdl. madžarski ptičar (vižla)

(SLRMVk):
O: 5/ÖTV-II, m: 4/JZP-167, 11. 4.,
Luka Pečlin,
Gmajnica 58, 1218 Komenda.

Zlati prinašalci (SLRGR):

O: 5/PNZ, m: I/PNZ, 29. 1.,
Jože Gradišar,
Zalog 99, 4207 Cerklje na Gorenjskem.

Labradorci (SLRLR):

O: I/LP-R-I, m: I/LP-R-I., 26. 3.,
Jože Štebih,
Orešje 68, 2250 Ptuj.
O: tuj plemenjak, m: I/TP-R, 13. 2.,
Barbara in Iztok Krumpak,
Podgorica pri Šmarju 13,
1293 Šmarje-Sap.

Nemški prepeličarji (SLRPr):

Serci:
O: tuj plemenjak, m: 5/l, 28. 3.,
Dušan Gregovič,
Lovke 6/k, 8340 Črnomelj.
O: 5/l, m: 4/l, 25. 4.,
Darko Časar,
Boreča 25, 9203 G. Petrovci.
O: 5/l, m: 5/l, 20. 4.,
Franc Svetec in Franc Lipar,
Blatno 20, 8255 Pišcece.
O: 5/l, m: 5/l, 28. 3.,
Mojca, Vinko Otorepec,
Vrbje 10, 3310 Žalec.
O: 5/l, m: 5/l, 15. 3.,
Marko Dragar,
Selšek 8/a, 1275 Šmartno pri Litiji.
O: 5/l, m: 5/l, 17. 3.,
Jure Škulj,
Dolenji Lazi 41, 1310 Ribnica.

Rjavci:

O: 5/l, m: 5/l, 3. 3.,
Sandi Hernaus,
Krtince 17, 3241 Podplati.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Orožje in lovska optika

Prodajmo novo polavtomatsko risanico H & H, mod. SLB 2000+, kal. .308 Win., z optično piko Z-point Zeiss. Tel.: 041/710-660.

Prodajmo več dobro ohranjenih lovskih pušk različnega kalibra. Vmes je nekaj zanimivih obnovljenih izvedb. Informacije po tel.: 041/875 -803.

Prodajmo tricevko - petelinko, kal. 16 - 16 /9,3 x 72 R, s str. daljnogledom Kahles 4 x 32 (Suhlova montaža). Cena po dogovoru. Tel.: 040/323-399.

Prodajmo ekspres bok puško - risanico, kal. 7 x 65 R / 7 x 65 R, s str. daljnogledom Docter 1,2 - 5 x 32. Cena po dogovoru. Tel.: (07) 30-66-111.

Prodajmo lahko risanico, kal. .308 Win., s str. daljnogledom Meopta 7 x 50 RD (1.300 €) in češko bokarico, mod. ZH 104, kal. 7 x 57 R/12, z optično piko Docter (600 €) ter rusko šibrenico - petelinko, kal. 16 - 16. (350 €) Tel.: 040/796-713.

Prodajmo boroveljsko bokarico, kal. 16/7 x 65 R, s str. daljnogledom Kahles 6 x 42 (Suhlova montaža), lepo ohranjeno in zelo lahko, ter karabinko Mauser, kal. 8 x 57 IS, s str. daljnogledom 6 x 42 (zasušna montaža). Prodajmo tudi 60 nabojev, kal. 6 mm Rem. Tel.: 031/380-448.

Prodajmo kombinirko ZH (orožje je v podjetju Orožarna). Lahko si jo ogledate tudi na spletu www.ozozarna-huber.com. Tel.: 041/946-379.

Prodajmo tricevko, boroveljski polizdelek, kal. 20 - 20/6,5 x 57 R, s str. daljnogledom Zeiss 1,5 - 6 x 42 ter polrisanico - petelinko (boroveljski polizdelek), kal. 5,6 x 52 R - 16, s str. daljnogledom Swarovski Habicht 4 x 32. Tel.: 051/244-693.

Prodajmo lovsko risanico - repetirko Steyr Mannlicher L, kal. 5,6 x 57, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (zasušna montaža), z novim orehovim koptom. Tel.: 041/634-561.

Prodajmo risanico - repetirko Sako SS, kal. .300 WSM, odlično ohranjeno, z originalnim str. daljnogledom in originalno Optilock montažo. Cena po dogovoru. Tel.: 041/373-701.

Prodajmo bogato gravirano repetirno risanico Mauser, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža) in risanico - repetirko C. Zavata, kal. 8 x 57 IS, s str. daljnogledom 4 - 11 x 24 Schmidt & Bender (Suhlova montaža). Puški sta kakor novi. Tel.: 041/727-388, po 14. uri.

Prodajmo dvogled Swarovski 10 x 40, malo uporabljen. Cena 50 % cene novega. Tel.: (07) 332-54-00.

Prodajmo MK puško, dobro ohranjeno, s str. daljnogledom. Tel.: 041/697-848.

Prodajmo lovsko kombinirko Voere, kal. 16/22 Mag, z na-

prožilom in montiranim str. daljnogledom 3 - 9 x 42. Tel.: 031/674-629.

Ugodno prodajmo novo karabinko, kal. 6,5 x 57, avstrijska cev böhler rasant in dvogled Zeiss 7 x 42 t.fl Victory, malo rabljen. Tel.: 031/602-489.

Prodajmo rusko bok-šibrenico, kal. 12/12, in malo rabljeno karabinko CZ, kal. 7 x 57, s str. daljnogledom Swarovski 4 x 32, ter več krogelnih nabojev zanjo. Ugodno! Tel.: 041/267-577.

Prodajmo predvojno bokarico Gebrüder Merkel Suhl, kal. 16/8 x 57 IR, s strelnim daljnogledom 4 x 32 (Suhlova montaža). Puška ima odlično ohranjeni cevi in je zelo natančna; 041/644-088.

Prodajmo repetirko Heym SR 30, kal. .243 Win., s hitro montažo LQR 30 mm (ali 25,4 mm); kombinirko Sabatti, kal. 7 x 65 R/12, s str. daljnogledom, polavtomatsko risanico Browning, kal. .30 - 06, z optično piko Docter. Vse puške so kot nove. Cena po dogovoru. Tel.: 041/635-075.

Prodajmo karabinko Interarms, kal. .223 Rem., z naprožilom in montažo Tasco. Cena 550 €. Tel.: 041/315-720.

Prodajmo češko bokarico model ZH 324, kal. 16/7 x 57 R, z menjalnimi cevmi 16/16. Cena 650 €. Tel.: 040/983-919.

Ugodno prodajmo novo repetirno risanico, kal. 6,5 x 57, avstrijska cev böhler rasant in dvogled Zeiss 7 x 42 t.fl Victory, malo rabljen. Tel.: 031/602-489.

Prodajmo risanico CZ, kal. 7 mm Rem. Mag., s tekmovalno cevjo, dolgo 61 cm in str. daljnogledom M-dictates. Puška je primerna za strele na večje daljave. Prodajmo tudi dobro ohranjeno revolver Taurus, kal. .357 Mag., mod 669, cev 6«, s športno merilno napravo. Tel.: 031/865-707.

Prodajmo risanico - prelamač (ekspres), kal. 9,3x74 R/9,3 x 74 R, z montiranim širokokotnim daljnogledom (z osvetljeno piko v središču križa). Cena 4.700 €. Tel.: 041/697-385.

Prodajmo (ali zamenjam) popolnoma nov ameriški daljnogled Sutter 3 - 12 x 50 z rdečo piko in osvetljenim križem (za dvogled Swarovski ali Zeiss 6 x 42, lahko tudi rabljen). Tel.: 040/844-256.

Prodajmo dve leti staro repetirno risanico, kal. .308 Win., s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (zasušna montaža). Puška je kot nova, zelo natančna. V račun vzamem šibrenico - brezpetelinko ali petelinko, kal. 16 - 16. Cena po dogovoru. Tel.: 031/800-905.

Ugodno prodajmo češko bokarico, kal. 7 x 57 R/16, z menjalnimi cevmi 16/16 in str. daljnogledom Norconia 1,5 - 6 x 40. Puška ima naprožilo in je lepo ohranjena. Cena 650 €. Tel.: 041/690-846.

Prodajmo bokarico, kal. 16/222 Rem.; repetirko Mauser, kal.

7 x 64; MK puško in šibrenico lj 27, kal. 12 - 12. Tel.: 041/227-354.

Prodajmo polavtomatsko risanico Sauer 303 S Elegance, kal. .300 Win. Mag. Puška je nova, stara eno leto. Zraven dodajmo originalno montažo, dva nabojnika 2 + 1 in 5 + 1, kovček in pribor za čiščenje. Cena 2.700 €. Tel.: 070/414-141.

Prodajmo kombinirko ZH. Puška je v podjetju Orožarna. Lahko si jo ogledate na spletnih straneh www.ozozarna-huber.com; tel.: 041/946-379.

Prodajmo risanico - repetirko Howa, kal. .308 Win., na 5 nabojev in z optiko; repetirno risanico Remington, kal. .300 ultra Mag., na 3 naboje, z optiko; polavtomatsko risanico Remington, kal. .30 - 06, na 4 naboje, z dvema nabojnikoma in optiko; ter risanico - repetirko Carcano, kal. 6,5 x 52, na 5 nabojev. Tel.: 041/604-504.

Prodajmo novo polavtomatsko puško Walther G22; nov revolver Ruger Redhawk, kal. .44 Mag., rabljeno risanico - repetirko Sava - Kranj, kal. 8 x 68 S, s str. daljnogledom Zeiss v celoti gravirano in rabljeno šibrenico, kal. 16 - 16. Vse po ugodnih cenah. Tel.: 041/675-734.

Prodajmo Borovnikovo boktricevko, kal. 6,5 x 57 R/22 WMR/16, s str. daljnogledom (Suhlova mont.). Mogoča je tudi zamenjava za bokarico kal. 16/6,5 x 57 R, z doplačilom. Tel.: 041/727-881.

Prodajmo dobro ohranjeno risanico - repetirko, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Swarovski 4 x 42. Cena 600 €. Tel.: 041/749-508.

Prodajmo strelni daljnogled Kahles - Helia C, 2,5 - 10 x 50 L. Cena 820 €. Tel.: 031/296-046.

Prodajmo odlično ohranjeno repetirno risanico, Mod. 112, kal. .243 Win., s str. daljnogledom Swarovski. Cena zelo ugodna. Tel.: 041/375-988.

Prodajmo trap puško Beretta 682 X z menjalnimi cevmi; risanico CZ, kal. .243, s str. daljnogledom Kahles 6 x 42; češko kombinirko ZH 304, kal. 12/7 x 57 R, s str. daljnogledom Kahles 4 x 32 in menjalnimi cevmi kal. 12/12; ter str. daljnogled Kahles 8 x 56. Tel.: 041/729-757.

Prodajmo tri pištole Beretta, kal. 6,35 mm, 7,65 mm in 9 mm kratki, ter polavtomatsko puško Ruger M14, kal. 7,62 x 39 (kalašnikov). Tel.: 041/592-933.

Prodajmo kratko karabinko CZ, novo, kal. 7 x 57, s polnim olesjem, gravirano, z naprožilom ter str. daljnogledom Kahles 4 x 32 (Suhlova mont.); Suhlovo šibrenico brezpetelinko, kal. 12 - 12; šibrenico - petelinko A. Motta - Siena, kal 12 - 12. Tel.: 041/791-982.

Prodajmo kombinirano puško Tikka, kal. 12/ 9,3 x 74 R. Tel.: 041/572-797.

Prodajmo eno leto star in odlično ohranjen strelni daljnogled Meopta Meostar R1 4 - 16 x 44 Tactic (križ Z-Plex). Tel.: 041/755-743.

Prodajmo češko bok šibrenico ZH, kal. 12/12, z menjalnimi cevmi 7 x 57 R/12, rusko šibrenico - petelinko, kal. 16 - 16, šibrenico - brezpetelinko, kal. 12- 12, polavtomatsko MK puško Erma (kal. .22 Mag.) in MK repetirko (kal. .22 l r) ter vsvo opremo. Cena po dogovoru. Tel.: 031/403-237.

Prodajmo lepo ohranjeno kombinirko, CZ, kal. 12/7 x 65 R, s str. daljnogledom 6 x 42 (Suhlova montaža). Cena 600 € oz. po dogovoru. Tel.: 051/672-471.

Prodajmo risanico - prelamač Sabatti SKL 98, kal. 6,5 x 65 R, odlično ohranjeno, zelo lahko (2,75 kg, cev 60 cm), s šibkim odsunom. Zaradi enostavne zložitivosti in majhnega padca krogle je zelo primerna za lov na večje razdalje. Zelo preprosta in poceni montaža optike. Priložim še okrog 20 krogelnih nabojev. Cena 780 €, po dogovoru. Tel.: 041/661-968.

Prodajmo kombinirko Sabatti, kal. 12/7 x 65 R, kupim pa bok risanico - petelinko, kal. 7 x 57 R/6,5 x 57 R. Tel.: 041/697-751.

Prodajmo kombinirko Super Brno, kal. 12/7 x 65 R, z variabilnim str. daljnogledom (Suhlova montaža) in revolver Ruger, kal. .357 Mag. Cena po dogovoru. Tel.: 031/814-665.

Prodajmo gravirano risanico - repetirko, kal. 6,5 x 57, z naprožilom in rezbarijo na koptitu. Montiran je str. daljnogled Falco 6 x 42 (izdelek puškarnice Gorenje). Tel.: 041/500-160.

Prodajmo italijansko vojaško puško Carcano, mod. 1891, z 78 cm dolgo cevjo. Tel.: 040/770-433.

Prodajmo ameriški revolver Dan Wesson, kal. .357 Mag., s štirimi menjalnimi cevmi dolžin: 2,5« - 4 9« in 7,5« (6,35, 10,16 in 19,05 cm). Tel.: 041/253-257.

Lovski psi

Prodajmo mladiče pasme brak-jazbečar, rjave barve. Leglo je predvideno v začetku marca (oče: 5/1, mati: 5/1). Matjaž Milek, tel.: 041/342-121.

Prodajmo resasto jazbečarko, staro 1,5 leta, z odlično telesno oceno in opravljenim PNZ, I. n. r. Tel.: 051/324-458.

Prodajmo resastega istrskega goniča, starega 7 let z oceno 5/1 in veljavnim vzrejnim pregledom (I/I). Je odličen gonič zajca, lisice in divjega prašiča. Tel.: 041/856-387.

Želite imeti psa pod kontrolo? Ga šolati brez naporov, hitro, pravilno in učinkovito? To vam omogočajo

ELEKTRONSKE OVRATNICE

Dometi signalov od 200 do 1.600 m.

Na voljo tudi - OVRATNICE PROTI LAJANJU - NEVIDNA ELEKTRONSKA OGRAJA ZA PSE DO 1200 m

Informacije: **tel.: 041/406-471**

Na voljo imam še enega kakovostnega **mladiča, nemškega prepeličarja – serca**, starega 10 tednov. Tel.: 031/604-444, Roman.

Prodajam nemško goničko v drugem letu starosti z ugodno telesno oceno in PNZ. Tel.: 031/530-755.

Prodajam resastega jazbečarja (samca), starega 2,5 leta, z dobrimi ocenami in urejenimi dokumenti. Tel.: 041/648-072.

Kupim dobrega lovskega psa, katere koli pasme, starega 2 do 4 leta. Ponudbe sprejemam po tel.: 041/810-155, samo zvečer.

Prodajam nemško lovsko terierko, staro 7 mesecev. Tel.: 041/862-603.

Prodajam 4 leta staro psičko, vestfalsko brak-jazbečarjo. Tel. ocena odlično, PNZ 162 t, vzrejna ocena 4/I. Je zelo ljubezniva. Tel.: 031/280-255.

Sprejemam rezervacije za mladiče črnih brak-jazbečarjev. Oče, mati 5/I. Leglo pričakujem 27. 4. 2010 (Vipava). Tel.: 041/657-042.

Prodajam lovsko terierko, staro 13 mesecev, s popolnim zobovjem in sledoglasno. Tel.: 041/533-822.

Prodajam 3 leta staro nemško prepeličarjo – serko. Ima odlično telesno oceno in vzrejno preizkušnjo. Je plemenjakinja in je imela že eno zelo lepo leglo. Tel.: 051/324-458.

Prodajam leglo brak-jazbečarjev (jelenje rjavi), zelo lepi. Za oddajo bodo primerni aprila. Tel.: 041/524-013.

Prodajam brak-jazbečarjo z dobrimi ocenami. Stara je 5 let. Zamenjam jo tudi za resasto jazbečarjo. Tel.: (02) 88-53-314.

Za paritev imam na voljo dva brak-jazbečarja, jelenje rdeče barve (5, PNZ I. n. r., VP I/I) in (5, PNZ, I. n. r., KS, DT I. n. r., VP I/I, CAC Dolenjske), ki sta ostra oblajača divjih prašičev. Tel.: 041/956-139.

Prodajam leglo kratkodlakih jazbečarjev, črni z rjavimi ožigi ter jelenje rdeči. Starša imata I. n. r. v delu. Tel.: 040/575-314.

Sprejemam prednaročila za leglo vestfalskih brak-jazbečarjev. Leglo bo predvidoma 2. 5. 2010. Mati I/I –CAC + BOB, oče: I/I, KS. Psica je bila parjena v Nemčiji. Tel.: 031/530-755.

Prodajam nemškega ptičarja – žimavca, starega 4 leta, s prav dobro telesno oceno, opravljeno ŠPP, II. n.r.. Tel.: 041/847-055.

Prodajam mladiče pasme brandel brak, potomce odličnih delovnih staršev, oba večča lova na divje prašiče in odlična na krvni sledi. Mladiči bodo za oddajo konec marca. Tel.: 041/635-255.

Prodajam leglo brak-jazbečarjev (13. 2. 2010). Starša sta

odlična za lov na divje prašiče in krvno sled. Tel.: 041/697-409.

Prodajam jelenje rjavo brak-jazbečarjo (leglo 2. 10. 2009). Tel.: 051/391-336.

Prodajam lovsko terierko, staro 2 leti. Psička ima prav dobro telesno oceno in PNZ, I. n. r. Tel.: 040/354-590.

Prodajam leglo resastih jazbečarjev. Tel.: 031/285-007.

Prodajam beagla, starega 5 mesecev. Tel.: 041/528-097.

Prodajam leglo nemških prepeličarjev – sercev, leglo 13. 3. 2010. Oče in mati sta zelo uporabna pri lovu na divje prašiče in malo divjad; oba tudi dobra krvsledca. Tel.: (01) 897-92-02 ali 041/780-976, Marko.

Zbiram rezervacije za nemške kdl. ptičarje, (leglo 16. 3. 2010), potomce odličnih, delovnih staršev. Mati: Akira vom Rutenberg, PZP – 52, JZP – 194, VD – 83,5, I. n. r., HD – A; oče: Falko, 5/PR M, BOB, HD- A. Tel.: 031/699-809, Andrej Božič.

Na območju lovskih družin Trebnje, Mirna, Mokronog, Trebelno, Tržišče, Otočec in Sentrupet vam s šolanim psom pomagam najti ranjeno divjad. Imam opravljen tečaj za vodnika psa krvsledca (Jane Weber; 051/375-627).

Drugo

Prodajam terensko vozilo Mitsubishi Pajero Wagon 2,5 GL,

dizel, 4 x 4, 99, lepo ohranjeno, redno servisirano, garažirano. Ima 4 nove gume, registrirano. Cena po dogovoru. Tel.: 041/647-938.

Poučujem igranje na lovski rog – posameznike ali skupine (vključno z glasbenim znanjem not – teorijo). Tel.: 041/253-257.

Kupim plašč (hubertus) in **pelerino iz lodna**, št. 58. Tel.: 031/858-931.

Prodajam dolgodlake kunce in vrtnčaste morske prašičke. Cena je simbolična. Živali so lepe in zdrave. Tel.: (05) 680-20-44, popoldne ali zvečer.

Prodajam lovski kroj Mura (št. 52 do 54), **pelerino, plašč, jakno** (vse novo). Tel.: 041/227-354.

Prodajam GPS-ovratnico Garmin za psa, s katero ga imate vsako sekundo pod kontrolo (veste, kje se giblje). Priporočljiva je predvsem za iskalce ob-streljene divjadi. Naložena je topografska karta Slovenije. Tel.: 041/406-471.

Lovska zveza Slovenije

Vabilo za predstavitev vaših izkušenj in spoznanj, povezanih z biotsko raznovrstnostjo in lovstvom na Dnevh slovenskega lovstva, ki bodo od 13. 6. 2010 na Grmu pri Novem mestu.

Ob mednarodnem letu biotske pestrosti (biodiverzitet) je prav, da se tudi slovenski lovci natančneje seznanimo s to tematiko, ki je v neposredni povezavi z našim lovstvom. Zato po srečanju starešin v okviru

DNEVOV SLOVENSKEGA LOVSTVA, ki bodo 13. 6. 2010 na Grmu pri Novem mestu,

pripravljamo enodnevni posvet

Biotska raznovrstnost in slovensko lovstvo.

Vabimo Vas, da na posvetu prispevate s svojo prisotnostjo ali z aktivno udeležbo v obliki svojega prispevka na to tematiko. Prispevek naj ne bo daljši od 15 minut.

Pričakujemo dokumentirano predstavitev vaših rezultatov, izkušenj in mnenj o aktivnostih slovenskih lovcev in varovanju biotske raznovrstnosti, kar uspešno zagotavljamo z aktivnim upravljanjem z divjadjo v njenem življenjskem prostoru in naravovarstvenimi aktivnostmi, usmerjenimi za ohranitev vseh živih bitij.

Prosimo vas, da nam pošljete okvirne naslove, predhodni izvleček predstavitve (opis vsebine – do pol strani) ter vaše kontaktne podatke.

Strokovni znanstveni svet LZS bo gradivo pregledal in sodelujočim avtorjem posredoval nadaljnja navodila glede predstavitve in objave prispevkov.

Prijave pošljite do 9. maja 2010 na e-naslov lzs@lovska-zveza.si.

*Za strokovni znanstveni svet LZS,
prof. dr. Ivan Kos.*

Izdelam vam valilnice za ptice duplarice (več vrst) in ptičje krmilnice. Tel.: (01) 895-15-96.

Izdelujem gamsove čope (tudi divji prašič, jelen, jazbec). Tel.: 041/819-231, Basaj.

Ugodno prodamo nov, še zapakiran, stroj za metanje glinastih golobov italijanskega proizvajalca Sirena - typ Multi-trap 300. Tel. 041/761-947 LD Dravograd.

Prodajam fazane, jerebice in race. Tel.: 041/717-464.

Prodajam poljske (divje) zajce iz vzreje. Zajci so odrasli, cepljeni in prilagojeni za izpust v naravo ali oboro. Tel.: 040/503-781.

Ročno izdelam podložne deščice za lovske trofeje (jelen, gams, srnjak, muflon, divji prašič). Tel.: 040/503-416.

Prodajam valilna jajca fazanov, jerebic in rac. Tel.: 041/717-464.

Izdelam vam šablone za rezanje lobanje (trofej) srnjaka, gamsa. Tel.: 041-648-072.

Izdelam vam diatonično harmoniko, lahko tudi z različnimi lovskimi motivi. Tel.: 041/567-126.

Prodajam kakovostno navadno jelenjad iz obore za nadaljnjo rejo. Tel.: 051/652-682.

Prodajam lovski krog (št. 50) in plašč hubertus; vse lepo ohranjeno. Tel.: 041/857-052.

Lov na črnega medveda, volka in grizlija v Britanski Kolumbiji (Kanada):

Deset dni spomladanskega lova na najboljših lovskih terenih za medveda, v pacifiškem delu Skalnega gorovja Britanske Kolumbije. Stroški lova v spremstvu poklicnega lovca znašajo le 1.500 € za 10 dni lova. V ceno je vključen prevoz iz mesta Prince George na lovne terene, hrana in nastanitve. **Dodatno je treba plačati:** lovno dovolilnico za lov v Britanski Kolumbiji (150 €), dovolilnico za odstrel črnega medveda (baribala) (150 €, če ga lovite), dovolilnico za grizlija (800 €, če ga lovite), dovolilnico za volka (50 €, če ga lovite). Lovne takse pa znašajo (plačati jih je treba le, če ste uspešno odstrelili): črnega medveda (1.100 €), grizlija (7.500 €) in volka (100 €). Prosimo zapomnite si: en lovec sme v koledarskem letu odstreliti le dva baribala, enega grizlija in tri volke.

Prosimo pokličite: Northern Wilderness Outfitters: Tel./faks: 001-250-563-6377; e-naslov: mark.terhorst@hotmail.com

Lovski vici

Vid kot 650 metrov in karibalar

S poštnino samo 15 €

Mob: 041 657 450

APRIL

Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navt.)			
		vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec
1. Če	22:59	7:22	6:43	19:30	5:36	20:37
2. Pe	----	7:58	6:41	19:31	5:34	20:38
3. So	0:10	8:42	6:39	19:33	5:32	20:40
4. Ne	1:11	9:33	6:37	19:34	5:30	20:41
5. Po	2:03	10:31	6:35	19:35	5:28	20:43
6. To	2:45	11:32	6:33	19:37	5:25	20:44
7. Sr	3:18	12:37	6:31	19:38	5:23	20:46
8. Če	3:45	13:40	6:29	19:39	5:21	20:47
9. Pe	4:08	14:44	6:27	19:41	5:19	20:49
10. So	4:29	15:47	6:26	19:42	5:17	20:50
11. Ne	4:47	16:51	6:24	19:43	5:15	20:52
12. Po	5:06	17:55	6:22	19:45	5:13	20:54
13. To	5:25	19:01	6:20	19:46	5:11	20:55
14. Sr	5:47	20:10	6:18	19:47	5:09	20:57
15. Če	6:12	21:19	6:16	19:49	5:07	20:58
16. Pe	6:42	22:30	6:15	19:50	5:05	21:00
17. So	7:20	23:36	6:13	19:51	5:03	21:01
18. Ne	8:08	---	6:11	19:53	5:01	21:03
19. Po	9:07	0:37	6:09	19:54	4:59	21:05
20. To	10:15	1:28	6:07	19:55	4:57	21:06
21. Sr	11:30	2:11	6:06	19:57	4:55	21:08
22. Če	12:48	2:45	6:04	19:58	4:53	21:09
23. Pe	14:06	3:13	6:02	19:59	4:51	21:11
24. So	15:23	3:39	6:00	20:01	4:49	21:13
25. Ne	16:42	4:02	5:59	20:02	4:47	21:14
26. Po	17:59	4:26	5:57	20:03	4:45	21:16
27. To	19:17	4:51	5:55	20:05	4:43	21:18
28. Sr	20:35	5:19	5:54	20:06	4:41	21:19
29. Če	21:48	5:53	5:52	20:07	4:39	21:21
30. Pe	22:55	6:33	5:51	20:09	4:37	21:22

Lov v VOJVODINI

Organizacija lova v lovišču s površino 25.000 ha v Vojvodini.

- Srnjak – posamični lov – po trofejnih vrednosti ali pavšalni lov v paketu
- Prepelice in grlice – lahko tudi uporaba lastnega psa
- Lov na poljskega zajca – skupinsko ali posamično ali združeno z lovom na fazana
- Lov na fazana, race, gosi
- Lov na srne

Informacije: 041/707-628

SPORT MAN, d. o. o.

ŠOŠTANJ

Prodaja novega in rabljenega orožja ter streliva.

Tel.: 041/690-051

IZDELAVA LOVSKIH OBLEK (KROJEV) IN KLOBUKOV PO MERI. KAKOVOSTNO IN PO ZELO UGODNI CENI! PREPRIČAJTE SE SAMI!

KROJAŠTVO PEČOLER, s. p., Kranj
Tel.: 04/23-28-332
GSM: 031/711-055

kontaktni naslov: joze.pecoler@gmail.com

Lovska farma DAMERON Namibija

Organiziram lov na lovski farmi (v mojem spremstvu) aprila in maja. Vse potrebne informacije dobite po telefonu 031/636-191.

Roman Setnikar

Napovedujemo

V četrtek, 22. aprila 2010, ob 18. uri

odprtje razstave

Rod Štefe in Arpada (RIS V SLOVENIJI)

Tehniški muzej Slovenije (Slovenski lovski muzej), Bistra pri Vrhniki

Razstavo pripravljamo v sodelovanju z Lovsko zvezo Slovenije, Biotehniško fakulteto v Ljubljani – Oddekom za biologijo in društvom Dinaricum.

Vabljeni!

Veja d.o.o.

Podjetje z lovsko opremo

Ulica OF 18, 8210 Trebnje
Tel./faks: (07) 34-61-350
e-pošta: veja.trebnje@siol.net
GSM: 041/617-482

Delovni čas: vsak delavnik od 15. do 19. ure sobota: od 8. do 12. ure

TITAN

MANNLICHER

Reperitne risanje Steyr Mannlicher in Rössler – Titan

Oblačila in potrebna optika za lov na pognih.

Na zalogi tudi krogljni naboji RWS, Gecco, Seille & Bellot.

Optični pripomočki z rdečo piko

Vixen®
SPORT OPTICS

Pri nas dobite optične pripomočke tovarn Zeiss, Kahles, Minox, Swarovski, Hawke.

ELVEX Impuls filter COM-655

Močni strelji iz pušk so odpravljeni, vendar govor inštruktorja lahko slišimo nemoteno.

NOZI, KOVCKI, TARCE, BALISTIČNA OČALA, ZASČITE SLUHA, LUCI, URE TER OSTALA PROFESIONALNA OPREMA ...

Več o izdelkih na: www.info4d.com

Draga 4D, 3220 Štore, SI
tel. +386 3 78 10 200
e-mail. info@info4d.com

Hubertus
club d.o.o.

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@siol.net

JUŽNOAFRIŠKA REPUBLIKA

9-DNEVNI »ALL-INCLUSIVE« SAFARI NA LEVA V KALAHARIJU IN NA SLONA V KRÜGERJEVEM NARODNEM PARKU

s 5 dnevi lova, vključnim poletom
od Ljubljane do Johannsburga in
nazaj, prevozi v JAR in med lovom,
bivanjem in hrano, vodenjem na lovu
ter terensko pripravo trofej za
3.750 €

Odstreli:

- LEVINJA: 5.500 €
- MLAJŠI LEV: 15.000 €
- ZREL LEV S POLNO GRIVO:
18.500 €

***

- SLON z okli, težkimi
od 30 do 40 funtov: 19.900 €

*Ponudba velja do zasedbe
prostih mest.*

LOVSKA DRUŽINA TOŠKO ČELO

vabi na

TRADICIONALNO MEDDRUŽINSKO STRELSKO TEKMOVANJE V POČASTITEV DNEVA UPORA PROTI OKUPATORJU

v torek, 27. aprila 2010,
z začetkom ob 8. uri
na strelišču pri lovski koči LD Toško Čelo.

Pogoji tekmovanja:

1. KOMBINACIJA ČLANI – POSAME-
ZNIK - EKIPA
– 20 glinastih golobov lovski položaj
– 3 + 5 x 2 strela stoje prostoročno na
MK-tarčo
– ekipa bo sestavljena iz treh strelcev

2. KOMBINACIJA VETERANI
POSAMEZNIK:
– 20 glinastih golobov lovski položaj
– 3 + 5 x 2 strela sede ob kolu na MK-tarčo

3. PRIPRAVNIKI:
streljali bodo v ločeni predskupini
ob 8. uri
– 10 glinastih golobov lovski položaj
– 3+10 strelav stoje ob fiksnem kolu na
MK-tarčo srnjak

Nagrade:

– najboljši posamezniki bodo prejeli medalje
in darila, najboljše ekipe bodo prejele pokale.

Podrobnejše informacije: 041/648 966,
Andrej Lukanovič.
*Kot vedno bomo poskrbeli za prijetno
vzdušje in zabavo!*

KOMISIJA ZA LOVSKO KINOLOGIJO pri LZS

organizira

TEČAJ ZA VODNIKE KRVOSLEDCEV

Tečaj bo potekal 10., 11., in 12. 6. 2010. Namenjen je usposabljanju vodnikov, ki imajo
lovskie pse primerne pasme za šolanje v delu po krvni sledi in se želijo ukvarjati z iskanjem
ranjene divjadi.

Od udeležencev pričakujemo:

- vsaj tri leta lovskega staža,
- da vodijo psa lovske pasme, ki že obvlada osnovne vaje ubogljivosti in ima opravljen
PNZ za svojo pasemsko skupino.

Tečaj bo v Prekmurju.

Stroški tečaja in nastanitve bodo stali okrog 150 evrov in jih je treba plačati po predhodni
prijavi. Prijave lahko pošljete po potrjeni prijavi do 22. 5. 2010 na naslov:

Alojz Drnovšek, Cesta 9. avgusta 81, 1410 Zagorje, ali na e-poštni naslov:
admovsek@gmail.com

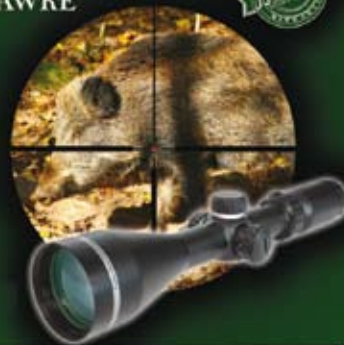
Dotatne informacije lahko dobite na tel. številki 031/270 148, Drnovšek, in
041/715-160, Trček.

Predsednik Komisije za lovsko kinologijo:
Marjan Gselman, GSM 041/639-933

STRELNI DALJNOGLEDI ANGLEŠKE FIRME HAWKE

Velika izbira strelnih daljnogle-
dov z osvetlitvijo ali brez. Dalj-
nogledi so polnjeni z dušikom,
so odporni proti odsunu
in imajo 5-letno jamstvo.

NE 6x44 IR 164,00 €

NE 1,5-8x44 IR 188,00 €

NE 3,5-10x50 IR 224,00 €

Informacije in naročila BELUGA, d.o.o. Ljubljana; Tel: 01 25 10 880 ali 041 72 60 11

Veliki stenski koledar Lovske zveze Slovenije

JAVNI NATEČAJ ZA IZBIRO USPELJIH POSNETKOV DIVJIH ŽIVALI

Lovska zveza Slovenije se je odločila, da bo tudi za leto 2011 pripravila in založila
veliki stenski koledar s posnetki divjih živali (divjad in zavarovane vrste). Da bi
pri nastajanju koledarja poleg že uveljavljenih naravoslovnih fotografov in članov
fotografskih društev sodelovalo tudi čim več naših bralcev, ki jim je kdaj uspelo
napraviti kakšno uspešno fotografijo divje živali (predvsem sesalcev in ptic) v naravnem
okolju, smo se odločili razpisati

JAVNI NATEČAJ, ki se bo začel 10. aprila 2010 in bo trajal do 1. julija 2010.

1. Kako poslati fotografije:

V trajanju natečaja naj sodelujoči kandidati pošljejo svoje najboljše posnetke, vendar
ne več kot deset (predvsem ležeče fotografije) v formatu jpg CD, velikosti od
2 do 4 MB in resoluciji 300 dpi. Vsaka fotografija mora biti poimenovana z latinskim
(znanstvenim) imenom živali (npr. volk = *Canis lupus*), priimkom imenom in pri-
imkom avtorja (npr. D. Novak) in rimsko številko meseca nastanka (npr. marec = III).
Fotografije ne smejo biti prej objavljene kje drugje.

Primer poimenovanja fotografije: *Canis lupus, D. Novak, III.*

V posebno pisemsko kuverto, ki naj bo dodana CD-ju, pa naj avtorji dodajo svoje
natančne osebne podatke (ime in priimek, natančen naslov prebivališča, matično
številko občana, davčno številko, številko transakcijskega računa in ime banke, kjer je
odprt). Pošiljatelj naj ne pozabijo dodati tudi lista s pomanjšanim seznamom poslanih
in poimenovanih avtorskih posnetkov.

Naslov za pošiljko CD s posnetki in podatki avtorja (obvezno po navadni pošti!):
Lovska zveza Slovenije, Zupančičeva 9, 1000 Ljubljana z oznako »za KOLEDAR«.

2. Način izbora:

Do 1. julija poslane fotografije bo pregledala tričlanska komisija (predstavniki LZS,
Uredništva Lovca in strokovnjak - oblikovalec) ter izbrala 13 najustrežnejših sezonskih
posnetkov divjih živali, ki bodo uvrščeni v veliki stenski koledar LZS 2011. Vse o
rezultatu izbora posnetkov, številu sodelujočih avtorjev in poslanih fotografij boste
izvedeli v oktobrski številki Lovca.

3. Avtorske pravice:

Uporabo izbranih avtorskih fotografij v koledarju bo Lovska zveza Slovenije hono-
rirala po veljavnem ceniku Založniške dejavnosti LZS in v sorazmerju s končno
določeno naklado koledarja, ki bo določena neposredno pred tiskom. Z vsakim avtor-
jem izbrane(-ih) posnetkov bomo pred uporabo avtorskega dela podpisali posebno
avtorsko pogodbo.

Lovska zveza Slovenije

B-O-C-K
puškarstvo
louska in ribiška trgovina

Podjetje za izdelavo in prodajo lovskega orožja, Dražgoška 2,
4000 Kranj, Tel.: 04/202-33-20, Faks: 04/202-60-00,
Email: bock.kranj@siol.net, Url: www.bock.si

TEHNOOPTIKA
SMOLNIKAR d.o.o.
Emšdova ulica 13,
1000 Ljubljana-Crnuče
tel./fax: 01/426 32 72
e-mail: tehnoptika@siol.net
www.tehnoptika-smolnikar.si

Dot MVSD
1x30
Akcijska cena:
290,00 €
Redna cena: 459,00 €

Monarch E
1,1-4x24
Akcijska cena:
690,00 €
Redna cena: 869,00 €

Monarch
3,5-10x50
Akcijska cena:
540,00 €

Često veljajo do razprodaje zaloge